

Dr. Ammann Gyöngyi

Az Y2K a külföldi jogalkotásban

TARTALOM

I. RÉSZ Az Y2K-ről általában

I Tények a probléma nemzetközi kezelésével kapcsolatban

- I.1 Az Y2K-probléma jelentősége
- I.2 Félkészülés, a probléma előzetes kezelése

II Az Y2K az USA jogában

- II.1 Szövetségi jogalkotás
- II.2 A helyi szintű jogalkotás
- II.3 Az amerikai esetjog

III Az Y2K kezelése az Európai Unióban

- III.1 Jogalkotás
- III.2 Jogalkalmazás

II. RÉSZ Az Y2K az USA-ban

IV Az USA 2000. évi felkészülése. Összefoglaló országjelentés, 1999. október

V Az Y2K-probléma az USA jogalkotásában

- V.1 Az IRDA törvény rövid ismertetése
- V.2 Az Y2K-törvény rövid ismertetése
- V.3 Az egyes államok törvényhozása
- V.4 Az Értéktőzsde Bizottság (SEC) tájékoztatója

VI Esetjog

- VI.1 Néhány helyi szintű per
- VI.2 Szövetségi szintű perek
- VI.3 Következtetések

VII Az IRDA törvény fehérházi értékelése

VIII Az IRDA törvény rendelkezései (részletes ismertetés)

- VIII.1 Általános rendelkezések
- VIII.2 Részletes szabályok

IX Az Y2K-törvény rendelkezései (részletes ismertetés)

- IX.1 Általános rendelkezések
- IX.2 A törvény részletes szabályai
- IX.3 Egyéb rendelkezések

X A szövetségi Y2K fogyasztóvédelmi törvény tervezete

- X.1 Általános rendelkezések
- X.2 Részletes szabályok

III. RÉSZ Az Y2K az EU-ban

XI Az EU és a „Millenniumi Bomba”

- XI.1 Az Y2K-probléma jellemzése
- XI.2 Hogyan kezelik a problémát az EU-ban?
- XI.3 Bizottsági jelentések és tájékoztatók
- XI.4 Az Európai Bizottság nemzetközi kezdeményezései

XII Az Európai Bizottság SEC (1998) 2100 számú jelentésének összefoglalója

- XII.1 Közigazgatás
- XII.2 Fontos infrastruktúrák és gazdasági ágazatok

XIII Az Európai Bizottság Y2K-felkészültsége

- XIII.1 Műszaki adaptáció
- XIII.2 Jogi kérdések
- XIII.3 Válságtervek
- XIII.4 Intézkedések

XIV Fogyasztóvédelem az Európai Unióban

XIV.1 Bevezetés

XIV.2 Az UNIÓ szerepe

XIV.3 Az Y2K-problémához kapcsolódó néhány kezdeményezés a megelőzés és a fogyasztók tájékoztatása érdekében

XV Nemzetközi áttekintés, határok nélkül. A 2000-ik év problémájával kapcsolatos jogviták az EU-ban

XV.1 Kereseti kérelmek

XV.2 Milyen típusú károk esetében jár kártérítés?

XV.3 Európai esetjog

XV.4 Függelék

I. RÉSZ
Az Y2K-ról általában

I

Tények a probléma nemzetközi kezelésével kapcsolatban

I.1 Az Y2K-probléma jelentősége

Világszerte megoszlanak a vélemények abban a tekintetben, hogy vajon mennyire valós gond a Magyarországon is széles körben ismert Y2K-probléma. Egyesek szerint a félelem megalapozatlan vagy túlzó, és csak egy szűkebb érdekcsoport jövedelemszerzését szolgálja a mesterségesen felszított félelem, illetve hisztéria. Ennek ellentmondani látszik, hogy a világ legerősebb hatalmának tartott Amerikai Egyesült Államok törvényhozása és kormányzati vezetése is évek óta napirenden tartja a kérdést, s a legmagasabb szinten foglalkozik vele.

Mások éppen hogy nem bagatellizálni igyekeznek a kérdést, hanem egy valóságos katasztrófasorozattól tartanak. Még ügyvédi irodák jelentéseiben is gyakran találkozni a káoszelmélet egyfajta sajátos adaptációjával. Ez az elmélet elegendőnek tartja egyetlen számítógép hibás működését ahhoz, hogy a hálózatos rendszerben a probléma óriási méretűvé növekedjen akár pillanatok alatt is, egész iparágak leállását okozva.

A valóság nyilvánvalóan valahol a kettő között van, illetve lesz. Egyrészt nagyon sok kritikus rendszerben a probléma már régóta ismert, és évtizedek óta nem lenne lehetséges az adott rendszer helyes és pontos működése, ha ez nem lenne valamilyen szinten már ma is Y2K-megfelelő. Ilyenek például a nagy állami nyilvántartások, vagy a pénzügyi rendszer legfontosabb számítógépes nyilvántartásai. Jó példa lehet a népesség nyilvántartása, vagy a 10-15-20-25 éves lejáratú kölcsönök ügykezelése is a világon mindenütt.

Másrészt 1995 óta a probléma a legszélesebb körben is ismertté lett, s kinek-kinek megvolt rá a módja és az ideje, hogy a felkészülést a saját területén, illetve érdekkörében elvégezze. Megjegyzendő, hogy ez a felkészülés szinte mindenütt 1999-re maradt, s igen sok ágazatban, illetve régióban - pl. az Európai Unióban - egész évvégéig is eltart.

Harmadrészt igen fontos, hogy az informatika fejlődése - mind a számítógép és az egyéb berendezések, mind a szoftverek területén - nagyon gyorsan elavulttá tesz termékeket. Nagyon is valószínű tehát, hogy 1995 óta a nem megfelelő eszközök vagy lecserélődtek, vagy javításbővítés miatt az azóta eltelt időben megfelelőek lettek. (Az avulásnak egyébként is nagy szerepe van, hiszen a termékfelelősség egyik legfontosabb kérdése éppen az idő múlása, illetve a „tudomány állása”, márpedig nagyon is valószínű, hogy az Y2K-problémát a legtöbb esetben e szerint fogják megítélni.)

Persze ettől függetlenül igenis előfordulhatnak régi, nem megfelelő rendszerek. Mind az USA-ban, mind Európában számos olyan hír kapott szárnyra, hogy az ellenőrzések során nemegyszer 20-25 éves rendszereket fedeztek fel vagy találtak, sokszor még a rendszerek használóit is megdöbbenve ezzel. Maga az Európai Bizottság is beszámol ilyen idős adatkezelő-rendszereiről, amelyeket éppen most, az Y2K-munkálatok során cseréltek ott le. Önmagában persze a régiség még nem jelent elavultságot, erre nézve lásd a fentebb - a kölcsönökkel kapcsolatban - mondottakat.

Az is valószínű, hogy lesznek leállások és hibák, s hogy ennek nyomán károk fognak keletkezni, akár még emberi életekben is. Sajnos ez az élet statisztikai velejárója, mert hibázni, valamit nem jól elvégezni mindenütt - akár a fejlett technológiák terén is - lehet. Az azonban nem valószínű, hogy az állami életben, vagy a társadalom nagyobb szféráiban káosz keletkezne. Ezt minden hivatalos állásfoglalás és előrejelzés egyöntetűen cáfolja. Okot erre nem a kötelező

hivatali optimizmus, hanem az informatika jelenlegi fejlettségi szintje adja: biztonsági okokból minden fontosabb rendszerből több párhuzamos is létezik, illetve minden irányító-vezérlő, vagy adatbázis-kezelő rendszerben ott a manuális rendszer is. Probléma esetén tehát megvan az emberi beavatkozás lehetősége, feltéve, hogy az adott rendszert legalább egy áramszünet kockázati szintjének és formájának megfelelő módon biztosították.

I.2 Félkészülés, a probléma előzetes kezelése

A világ országaiban - a hagyományos jogi tagozódáshoz hasonlóan - két nagy rendszer figyelhető meg a felkészülést illetően. Az első nagy csoportba az ún. angolszász országok tartoznak - de most Anglia, Írország és Skócia nélkül -, a másikba pedig az európai, azaz a kontinentális országok.

A két régióban igen jelentős különbségek mutatkoznak mind a felkészülés jogi kezelése, mind az alkalmazott intézkedések és módszerek között. Egy valamiben azonban nagy a hasonlóság. Most fordult elő először, hogy a kormányok és a hivatalok valamely kérdésnek internetes weblapokat tartanak fenn, még hozzá ennyire egyöntetűen.

Kérdés lehet persze az összes többi régió felkészültsége. A fejletlenebb ázsiai vagy afrikai régiók felkészülését az amerikai kormányjelentések jónak tartják, ami nyilván azzal van összefüggésben, hogy kevesebb javítani való van arra felé, s a rendelkezésre álló eszközök sem alkotnak olyan bonyolult struktúrákat, mint másutt. A Közép- és Kelet-európai régiónál jobbnak tartják az amerikai kontinens felkészültségét, bár ez meg igen elnagyolt összehasonlításnak tűnik. Érdekesség, hogy Japán felkészülését szinte mindenütt nagyon aggasztónak gondolják: itt a probléma gyökere viszont nyilvánvalóan éppen az afrikaival ellentétes irányban keresendő. Nem tudni ugyanis, hogy a fejlett technológiák, amelyek az élet szinte minden szféráját igen jelentős mértékben uralják, mennyire kényelmesítették el az ott élőket, s egy váratlan üzem-zavar esetén hogyan fognak tudni reagálni a jelentkező problémákra. (Megjegyzendő, hogy a japán kormány Interneten elérhető hivatalos jelentései nem igazolják vissza ezeket a féltelmeket, illetve a gyakori földrengések és szélviharok miatt a japán társadalom nagyon is felkészültnek tűnik az esetleges katasztrófák kezelésére.)

Visszatérve a két nagy régióhoz úgy tűnik, hogy a legtovább az angolszász régióban jutottak el az Y2K-probléma központi kezelése terén. Ez részben jogalkotást, részben pedig központi intézkedéseket jelent. Ausztrália, Kanada és a többi angolszász ország az USA mintáját követi, sokszor még a megalkotott jogszabályok címei is megegyeznek az amerikaiakéval. Kanadában pedig nem egy gazdasági ágazatban az amerikaiakkal együtt történik a hibajavítás és a tesztelés, például az áramszolgáltatás terén.

Az USA-ban tehát - Európával ellentétben - évek óta sajátos Y2K-jogalkotás segíti a felkészülést mind a kormányzati, mind a versenyszférában. Sőt egy legutóbbi szövetségi törvény már a január 1-je után várható peráradattal kapcsolatban ad számos eljárási szabályt, s ezek olyan jelentőségűek, hogy nem kevesen a hagyományos tort-perek - azaz a szerződésen kívül okozott károk megtérítése iránti perek - egyfajta reformját vélik felfedezni az újabb szabályokban.

Hozzá kell ehhez még azt is tenni, hogy maga az Y2K-szabályozás sem önmagában való az USA-ban. Az amerikai jogalkotó ugyanis hosszú évek óta készül az új évezred kihívásainak megfelelő korszerű szabályozás kialakítására mindazokon a területeken, ahol ezt szükségesnek látja. Jó példa erre az új szerzői jogi törvény, amely már a nevében is fémjelzi az előbb említett jogalkotói programot (The Digital Millennium Copyright Act of 1998 - A Digitális Évezred Szerzői Jogi Törvénye, 1998.).

Európában mind a nemzeti, mind a közösségi szinteken hiányzik az amerikaihoz hasonló Y2K-szabályozás, s vonatkozik ez az Európai Unión kívüli államokra is. Ebben a régióban tehát elegendőnek tartják a meglévő fogyasztóvédelmi jogszabályokat - ideértve a termékfelelősségi szabályokat is - a probléma kezelésére, valamint a hagyományos kártérítési és perjogi szabályokat. Persze tudni kell, hogy 1984 és 1999 között nyolc fontosabb irányelv is napvilágot látott ebben a tárgykörben az EU-ban - kezdve a megtévesztő reklámtól a termékfelelősségen át egészen a fogyasztóvédelmi keresetekig, valamint a jótállás szabályozásáig -, így a „hagyományos” szabályozás nagyon is újszerű normákat jelent. (Érdekesség, hogy az újabb európai irányelvek a termékfelelősség tárgykörében már a magyar jognak is részei, hiszen az 1993. évi X. törvényünk az európai jogharmonizáción alapul.)

Európában a fentiekén kívül az is igen jellemző, hogy az állami feladatokat a konkrét programok és munkálatok megszervezése helyett inkább az információszerzésben és a tájékoztatásban látják. Sőt néhány országban, így Franciaországban, még ezt a feladatot is szűken értelmezik, egy-egy csoport, pl. a kisvállalkozások tájékoztatására szűkítve a kérdést. Mivel a legtöbb helyen az adatszolgáltatás önkéntes, és a közhatalom szerepe a felkészülésben közvetett, következik ebből, hogy a központonlag nyilvántartott adatok Európában igen szegényesek. (A magyar kormány politikája ebben is hasonló az európai országok politikájához, mert a tájékoztatáson túl tényleges feladatot nemigen vállal fel, és a gazdasági szereplők szabadságának, illetve feladatának tekinti a tényleges felkészülést.)

Természetesen mindez nem vonatkozik a saját rendszerek megfelelővé tételére, hiszen az államnak vagy más hasonló szervezeteknek - akár a közhatalom birtokosaként, akár szolgáltatóként - a saját rendszereit karban kell tartania, és persze működőképes állapotban is. Ez mindenütt elemi kérdés.

Mind az USA-ban, mind Európában bizakodóak a felkészüléssel kapcsolatos jelentések. Elég furcsa azonban, hogy mindkét régióban éppen a nukleáris, majd ezt követően az olaj- és gázenergia szektor felkészülését tartják a leginkább aggasztónak és a nem kielégítőnek. Még az is napirenden van például, hogy néhány erőművet leállásra fognak kényszeríteni az ezredfordulón, s biztonsági okokból nem engedik a működésüket 2000. január 1-je után.

Talán nem tűnik túl cinikus megjegyzésnek az elégedett nyilatkozatok és a bizakodó előrejelzések fényében, de tényleg nehezen hihető, hogy éppen ezeknél a stratégiai jelentőségű cégeknél és kritikus szektorokban vannak ilyen nagy lemaradásban másokkal szemben. Nehezen képzelhető el ez az adott ágazatok jövedelmi viszonyainak és biztonsági tényezőinek az ismeretében is. Sokkal inkább valószínűnek látszik, hogy számos piaci szereplő és ágazat kozmetikázza a jelentéseit, illetve, hogy az említett két ágazat valóban őszintén, a tényleges munkálatairól és felkészültségéről ad számot.

Ezt bizonyítja a nagyon szigorú hivatal hírében álló amerikai Értéktőzsde Bizottság egyik tájékoztatója is, ami ismételten felhívja a vállalkozások figyelmét arra, hogy a könyvelésükben a valóságnak megfelelő Y2K-adatokat tüntessenek fel (pl. perköltségek, veszteségek), valamint, hogy a Bizottsághoz küldött jelentéseikben az Y2K-ra vonatkozó kérdéseket ne hiányosan válaszolják meg. (Az is furcsa, hogy a számos kormány és szakvélemény által idézett tájékoztatóval kapcsolatban éppen ezt a körülményt mintha senki sem akarná észrevenni.)

A legfelkészültebbnek mindenütt a pénzügyi szférát tartják. Következik ez az ágazat jövedelmi viszonyaiból, valamint a már fentebb is említett okokból. Zavarok ettől függetlenül itt is lehetnek - az USA-ban például már perek is voltak, mert nem tudtak átutalásokat teljesíteni -, ha másért nem hát azért, mert a szolgáltatásaikat illetően más ágazatokra vannak utalva. Példa lehet erre az elektromos energia.

II Az Y2K az USA jogában

II.1 Szövetségi jogalkotás

I. Mint szó volt róla, az USA-ban egy új jogterület, az Y2K joga alakult ki az elmúlt 2-3 esztendőben. Ennek keretében számos jogszabályt módosítottak - pl. az adójog, a számviteli jog, az értékpapírjog vagy a kártérítési jog területén - a probléma kezelésének legmegfelelőbbben. Magánjogi szempontból - de egyébként is - a legfontosabb azonban az, hogy két nagyon fontos jogszabályt is megalkottak. Az egyik (IRDA tv.) főképp a társadalom megfelelő felkészülését biztosítja. A másik pedig (Y2K tv.) a jövőben várható perek lefolytatásához ad sajátos eljárási szabályokat.

Az IRDA törvény általános célja a szabad információáramlás biztosítása, közvetlen célja pedig kettős:

- oldani a szigorú versenyjogi szabályokat, és lehetővé tenni, hogy a versenytársak információkat cseréljenek az Y2K-problémáról, a felkészülés módjáról és módszereiről, valamint eredményeiről;
- elősegíteni a fogyasztók időbeni és alapos tájékoztatását mind a már teljesített, mind a jövőbeni szolgáltatások és szerződések tekintetében.

A törvény többek között az alábbi módon igyekszik a céljai elérésére: 1. számos módon korlátozza az Y2K-nyilatkozatok perbeli felhasználhatóságát; 2. tiltja az Y2K-nyilatkozatok szerződési kötelezettségeket bővítő kiterjesztő értelmezését; 3. megengedi a versenytársak szerződését az Y2K-probléma kezelése és az információszerzés során és 4. titkosság és bizonyos állami védelem az államnak adott Y2K-nyilatkozatokra.

Az IRDA törvény kétféle nyilatkozatot különböztet meg. Az egyiknek „Y2K nyilatkozat”, a másiknak pedig „Y2K megfelelőségi nyilatkozat” az elnevezése. A kettő között az a fő különbség, hogy teljes megfelelőséget és biztonságot csak az utóbbi ígér, például egy termék esetében.

Érdekesség, hogy - kifejezett Y2K-jogalkotás hiányában - Európában is alkalmazzák a cégek ezeket a nyilatkozási formákat tényleges hatály vagy anélkül, hogy a különbséggel a fogyasztók tisztában lennének. Furcsa mód tehát az látszik bizonyosnak, hogy a várható félreértések miatt éppen Európában lesznek ezek a nyilatkozatok még számos pernek a tárgyai.

II. Az Egyesült Államokban a várható nagyszámú pereskedést két ok miatt tartják igen aggasztónak. Az egyik ok az, hogy a peráradat forrásokat von majd el a termelőszférától, csökkentve ezzel a gazdaság nemzetközi versenyképességét. A másik ok, hogy széles néptömegek - akik a magas perköltségek miatt már eddig is kizsorulni látszanak az igazságszolgáltatásból -, egyszerűen nem fognak tudni megfelelő módon védekezni, vagy sérelem esetén az érdekeiket megfelelő módon érvényesíteni az Y2K-ügyekben.

Az Y2K törvény legfőbb célja az előbbiekhöz képest tehát az, hogy meggátolni igyekszik az alaptalan keresetek bíróság elé kerülését. Alaptalannak tekinti a politika és a jogalkotó azokat a kereseteket is, amelyeknek csekély a pertárgyértéke, vagy amelyeknek materiális alapja nincs is. (Nem számítva az utóbbiba a testi sérülés vagy a halál miatti kereseteket, de ezek egyébként sem tartoznak a törvény hatálya alá.) A törvény célja az is, hogy az USA-ban igen fejlett

alternatív vitarendezési eljárások igénybevételére kényszerítse a feleket, a nyilvánvaló gyorsaság és az alacsony eljárási költségek miatt.

Az Y2K törvény 1. határidőt enged a kötelezettnek a hibajavításra, mielőtt eljárás lenne indítható ellene; 2. kötelezővé teszi az alternatív vitarendezést, és csak ennek sikertelensége esetén engedi a per megkezdését a keresettel; 3. számos módon csökkenti az alperes felelősségét, korlátozva ezzel a per esetleges „gazdaságosságát” és 4. a szerződés rendelkezéseinek szigorú alkalmazását rendeli el.

Az Y2K törvény például a) az alperesi egyetemlegesség kizárásával, b) bizonyos esetekben a közvetett károk érvényesíthetetlenségével, vagy c) a magánszemélyek vagy a kisvállalkozások felelősségének az összegszerű korlátozásával csökkenti az alperes felelősségét. Közvetett vagy gazdasági károk alatt általában az elmaradt hasznot, illetve a kár elhárításával kapcsolatos indokolt költségeket értik. Egyébként az is felelősségcsökkentő hatásúnak tekinthető, hogy főszabály szerint csak lényeges hiba miatt indítható kereset az alperes ellen.

A 3. ponttal kapcsolatban megjegyzendő, hogy a kártérítési felelősség szerződéses kizárása, illetve korlátozása az amerikai jogban szélesebb körben megengedett, mint a kontinentális országokban. Ennek következtében pedig már voltak is olyan perek, ahol azért vesztett a felperes, mert jó előre korlátozták a szerződésben az alperes valamilyen gondatlanság miatti felelősségét.

Ugyanehhez a ponthoz tartozik az is, hogy egyes felperesek azért vesztettek, mert a szerződés nem ígért kifejezett Y2K-megfelelőséget, s így a bíró szerződéses kötelelem hiányában alaptalannak ítélte a keresetüket.

II.2 A helyi szintű jogalkotás

Az amerikai - és általában az angolszász - jogban igen jelentős szerepe van a helyi, azaz a tagállami törvényhozásnak is. Y2K-kérdésben tehát mind az USA-ban, mind Kanadában és Ausztráliában helyi szintű törvények is születtek. Természetesen főszabály szerint ezek nem lehetnek ellentétesek a szövetségi jogszabályokkal, csupán kiegészíthetik, bővíthetik azt.

Az USA-ban ugyanakkor nem minden államban hoztak Y2K-törvényeket. Ahol mégis, ott az elsődleges szabályozási tárgykör az állami immunitás megteremtése volt, azaz az állam felelőségének a csökkentése vagy kizárása Y2K-hiba esetére. Számos helyen a jogalkotók az immunitást feltételekhez kötötték - például, hogy az állam készítsen megfelelő válságterveket -, de olyan állam is van, ahol ilyen feltételek nincsenek. Sok államban az állami alkalmazottak, valamint az állammal szerződéses kapcsolatban álló magánszemélyek is immunitásban részesülnek, ha egy általuk okozott kár valamely állami Y2K-hibára vezethető vissza.

Egy másik fontos szabályozási tárgykör az ún. „affirmatív” védekezés megteremtése, ami további könnyítést jelent az alpereseknek a szövetségi szintű szabályokhoz képest. Az említett védekezés - államonként kissé változó feltételekkel - kimentést biztosít a felelősség alól, ha az alperes előzetesen mind a tájékoztatás, mind a konkrét hibaelhárítás terén mindent igyekezett megtenni a kár elkerülése, elhárítása érdekében. Ez a kedvezmény az alperest még akkor is megilleti, ha a károsult (felperes) nem működött vele együtt, tehát tényleges munkát nem is végzett. Egyébként az is előfordul, hogy maga az állam - általános immunitás hiányában - az affirmatív védekezés lehetőségét élvezve egyes helyeken.

E fenti két fontos és gyakori kérdésen kívül még számos tárgykörben hoztak szabályokat, például az állami feladatok és költségvetés, a helyi tort-perek szabályainak módosítása, az elévülési idő stb. ügyében.

A helyi szintű törvényekkel kapcsolatban számos jogi iroda és jogi szakértő jegyzi meg az Interneten, hogy nehezen értelmezhető fogalmakat és feltételeket, illetve túlságosan is bonyolult szabályozást tartalmaznak. Sokan tehát attól félnek, hogy a jogviták egy jelentős részét éppen a normák értelmezése fogja adni, s a tervezett pergazdaságossági szempontok érvényesülésének így éppen a törvényalkotás vetet gátat.

II.3 Az amerikai esetjog

Számos per indult meg Amerikában Y2K-ügyekben, és számos eset le is zárult vagy megegyezéssel, vagy ítélettel. A bíró által jogerősen lezárt esetek száma azonban még egyelőre elenyészően kevés.

Tárgy szerint igen sokféle keresettel találkozni. Egyesek például szolgáltatási szerződéseken, „dobozos szoftver” licence-szerződésen, fogyasztóvédelmi jogon, adásvételi szerződésen, biztosítási jogviszonyon stb. alapulnak. A felperesek a legtöbb esetben közösségi keresettel, azaz actio popularis-szal pereskednek; következik ez abból is, hogy konkrét káresetek még Amerikában sem igen voltak.

A bíróságok a statisztikai jelentések szerint rendre elutasítják a kereseteket, és ennek is sokféle oka lehet. Az egyik leggyakoribb ok most az, hogy az ügyek jelenlegi állásában még hiányzik a kártérítés egyik fogalmi eleme, nevezetesen a tényleges kár. Az is gyakori, hogy a szerződések szigorú értelmezése vezet a kereset elutasításához, pl. azért, mert felelősség-korlátozást tartalmaz az, vagy azért, mert nem ígér kifejezett Y2K-megfelelőséget a másik félnek.

A szerződés tárgya azonban már most is igen fontos a szerződés-szegések megítélésénél. Az orvos-beteg viszonyában alkalmazott eszközök, illetve alkalmazások esetén például igen szigorúan ítélik ezt meg, szemben az előző bekezdésben említettekkel. Várható egyébként, hogy a bíróságok a mostanihoz hasonló arányban fogják a kereseteket elutasítani, méghozzá az Y2K-törvényekre alapozva elsősorban a csekély pertárgyértékre, vagy valamely más formai okra hivatkozva.

Az eddigi perek közül az egyik legérdekesebb - és a magyar szemmel is releváns - eset a Microsoft óriásvállalat ellen egy Kaczmarek nevű programozó által indított per. A programozó az általa fejlesztett alkalmazásokat a FoxPro adatbázis-kezelőre alapozta, ami a Microsoft terméke. A pert egyébként Kaczmarek - ügyetlen támadása, vagy inkább védekezése miatt - elvesztette.

A per azért érdemel figyelmet, mert úgy tűnik, hogy a bíróság nemigen igyekezett az Y2K-hibához vezető ok-okozati kapcsolatot a maga teljességében feltárni, márpedig ezt az Y2K-törvény a szokásosnál is nagyobb mértékben kívánja meg az ottani jogalkalmazóktól.

III

Az Y2K kezelése az Európai Unióban

III.1 Jogalkotás

Európában gyökeresen eltérő a helyzet az amerikaitól. Egyrészt nincs külön törvényhozás - sem közösségi szinten, sem a tagállamok szintjén -, nem számítva persze a tényleges Y2K-feladatokkal és a költségvetéssel kapcsolatos jogszabályalkotást. Következik ebből, hogy a jövőbeli Y2K-ügyeket a meglévő szabályok alkalmazásával kívánják majd kezelni.

Az Európai Unió tehát nem alkotott jogszabályokat, feladatait elsősorban a saját rendszereinek a megfelelővé tételében, illetve a tájékoztatásban látja. Részben saját szervei, részben pedig külső jogi szakértők segítségével jelentéseket, tájékoztató anyagokat készített, és ezeket az Interneten bárki számára hozzáférhetővé tette. Az anyagok nem túl frissek - igaz, az aktuális amerikai szenátusi és más jelentések is egy-egy kérdésben gyakran a januári állapotot tükrözik vissza -, és az amerikai kormányjelentésekhez képest mind tartalmilag, mind mennyiségileg igen szegényes. Úgy tűnik, hogy az EU elsősorban a szerződést kötő felek magányügyének tekinti a problémát.

Az egyes tagállamoknál hasonló a helyzet. Nincs sajátos törvényhozás, és a tájékoztatás is szegényes. Ettől függetlenül a felkészülési munka mindenütt halad - mind az állami, mind a versenyszférában -, és nagyobb gondoktól vagy leállásoktól sehol sem tartanak.

III.2 Jogalkalmazás

Európában a termékfelelősséggel kapcsolatos szabályokban látják az Y2K-probléma kezelésének az elsődleges jogi eszközét. Mint közismert, a közösségi jogharmonizációt ebben a kérdésben az ún. Contergan-ügy indította el, tehát maga a jogterület alig tizenöt éves múltra tekint vissza. A nyolc legfontosabb európai termékfelelősségi irányelvből pedig négy a '90-es években született, sőt a legutolsó éppen ebben az esztendőben, és csak 2000. január 1-jén lép majd hatályba. Következik ebből, hogy kevés ügy járta meg eddig a bíróságokat, szoftver kérdésben pedig főképp.

Az, hogy a termékfelelősség szabályai mennyiben érvényesíthetők a szoftverek esetében, az annak a kérdésnek a dogmatikai eldöntésén alapul, hogy vajon maga a szoftver terméknek tekinthető-e, vagy sem. Nagyon sok európai országban hajlanak arra, hogy nagyon sok esetben - például, ha nemcsak szoftverre, hanem dolog adására is irányul a szerződés - terméknek tekintsék.

Persze a kérdés másképp is feltehető, mert nagyon sok országban a szolgáltatás - szemben a vonatkozó EU-irányelv igen szűk meghatározásával - ebből a szempontból a termék fogalmi körébe tartozik. A végeredmény tehát ugyanaz lesz, mint az előző esetben, vagyis a termékfelelősség szabályait kell a hibás szoftverre alkalmazni.

Az európai jogi szakértők egyáltalán nem félnek az amerikaihoz hasonló peráradattól. Ezt ugyan nem tudni, hogy pontosan mire is alapozzák, de tény, hogy eddig nemigen indultak meg ilyen tárgyú perek Európában. Tény az is, hogy a nagyobb ügyvédi irodák is inkább az USA-beli fejleményekre figyelnek.

Végezetül még egy dologra kell odafigyelni. A szoftver - mintegy esetleges Y2K-hiba okozója - általában szellemi alkotásnak minősül, s kérdéses lehet, hogy vajon a szerző hozzájárulása nélkül javítható-e a hibája. Érdekes, de ezzel a kérdéssel a külföldi jogi szakértők még nemigen foglalkoznak. Egyébként Amerikában és Európában ezt a kérdést is másképp válaszolják meg. Kontinensünkön tehát szélesebb körben engedi meg egy EU-irányelv - és az erre épülő nemzeti jogok - a szerző engedélye nélküli dekompilációt (visszafejtést) és hibajavítást, és nem kétséges, hogy nagyon sok Y2K-hiba, illetve ennek az elhárítása, mindenképp ebbe a megengedett körbe fog kerülni.

*

A következőkben összefoglalóan is megvizsgáljuk az Y2K-kérdést. Mivel olyan kérdés tárgyalásáról van szó, amiről az utóbbi időben mindenféle fórumon számtalan vélemény látott napvilágot - nem ritkán hisztérikus hangnemben -, ezért az tűnik a leginkább célravezetőnek, ha a részleteket a hiteles és autentikus forrásokon keresztül mutatjuk be. Idetartoznak tehát a jogszabályok, a közzétett jogesetek, a hivatalos nyilatkozatok, a közhatalmi szervek által készített vagy az általuk megrendelt hivatalos tájékoztatók stb.

Az európai résznél az EU hivatalos tájékoztató anyagait - a duplumok elkerülése érdekében, illetve azért is, mert a fontosabb intézmények és szabályozásuk a magyar jogban is jól ismert - némileg rövidítve közöljük.

II. RÉSZ

Az Y2K az USA-ban

IV

Az USA 2000. évi felkészülése.

Összefoglaló országjelentés, 1999. október

Az Y2K-problémával foglalkozó elnöki bizottság¹ nemrégiben tette közzé harmadik negyed-éves jelentését a dátumváltási probléma elhárítására tett eddigi erőfeszítésekről, és a jelenlegi helyzetről. A jelentés leszögezi: „az USA ma sokkal jobb helyzetben van a 2000. évbe való átmenet szempontjából, mint akárcsak néhány hónappal ezelőtt is volt”, továbbá „egyre több szervezet jelenti azt, hogy felkészült, s megfelel az Y2K-probléma kihívásának”.

A jelentés hangsúlyozza, hogy a pénzügyi szféra intézményeiben, az elektromos közműveknél, a légi irányításnál, a telekommunikáció területén és a szövetségi kormánynál vagy befejezték már az Y2K-val kapcsolatos munkálatokat, vagy a vége felé járnak mindenütt. A helyi önkormányzatoknál, az egészségügy, az oktatás és a kisvállalkozások területén azonban még vannak lemaradások.

Július 20-án Clinton elnök egy további Y2K-val kapcsolatos törvényt² iktatott be. Az új jogszabálynak az a célja, hogy csökkentse a „meggondolatlan” perek számát, például azzal, hogy mérsékli a büntető jellegű kártérítés lehetséges összegét. Arról is gondoskodik a jogszabály, hogy az alperes a kárnak csak azért a részéért legyen felelős, amelyet ténylegesen ő maga okozott.³ A gazdálkodó szervezeteknek pedig 90 napos határidőt biztosít, hogy elhárítsák a jelentkező Y2K-hibákat, mielőtt perelhetők lennének a felmerült hibák miatt.

A Szenátus Költségvetési Bizottságának⁴ Y2K-jelentése szerint a probléma elhárítására fordított költségek szövetségi szinten immár elérik a 7 milliárd dollárt.

Augusztus közepén a Központi Könyvviteli Hivatal⁵ egyik vezető munkatársa, Joel Willemssen igazgató arról adott tájékoztatást, hogy az egyes tagállamok kormányainál a felkészülés szintje nagyon alacsony. Beszámolót tartott a Képviselőházban, a Kormányzati Igazgatás, Információs és Technológiai albizottság⁶ előtt is. Ott elmondta, hogy az 50 ellenőrzött államból egyedül Iowa, Nebraska és Észak-Dakota rendszerei felelnek meg mindenben az Y2K-problémával kapcsolatos elvárásoknak. Azt állította, hogy „látszik ugyan előrelépés, de még sok munka maradt nemzeti, szövetségi, állami és helyi szinten egyaránt, ha a nagyobb szolgáltatási zavarokat el akarjuk kerülni... A konkrét teendők: be kell fejezni az Y2K-hibaelhárítási munkákat, végteszteket kell végezni, és ügyviteli-, illetve katasztrófaterveket kell készíteni.”

¹ President's Council on Year 2000 Conversion

² Bővebben ld. az Y2K törvényről szóló részt a 87. oldalon.

³ Az egyetemleges felelősség kizárása.

⁴ Senate Appropriations Committee

⁵ U. S. General Accounting Office, GAO

⁶ Subcommittee Government Management, Information & Technology

A felkészülés szintje az egyes ágazatokban:⁷

Ágazatok	2. negyedévi osztályozás	3. negyedévi osztályozás
Agriculture (mezőgazdaság)	C	C+
AID (nemzetközi fejlesztések)	F	F
Commerce (kereskedelem)	B	B
Defence (honvédelem)	C-	C-
Education (oktatás)	A-	A
Energy (energetika)	B	C+
EPA (környezetvédelem)	A	A
FEMA (vészhelyzet-kezelés)	B+	A
GSA (ált. hivatal ellátó)	A-	A
HHS (egészségügy)	C+	B-
HUD (építésügy és városfejlesztés)	A-	A
Interior (belügy)	A-	A-
Justice (igazságügy)	B	C
Labour (munkaügy)	B	A
NASA (űrkutató)	B+	B
NRC (nukleáris ügyek)	A	A
NSF (tudomány)	A	A
OPM (humán-erőforrás)	A-	A
SBA (kisvállalkozások)	A	A-
SSA (szociális ügyek)	A	A
State (külügyek)	F	A-
Transport (szállítás)	F	C
Treasury (pénzügy)	B-	C
Veterans Affairs (veteránok ügyei)	A-	A
Összes	C+	B-

Az USA 2000. évre való felkészüléséről szóló III. negyedévi jelentést tehát az elnök különbizottsága tette közzé. Az átfogó, 78 oldalas jelentés teljes terjedelmében a www.gov.hu címen olvasható. A jelentés főbb megállapításai a következők:

Bár a legfontosabb infrastruktúrák vonatkozásában elégedettségre adnak okot az elért eredmények, azért a jelentés figyelmeztet, hogy számos helyi önkormányzat, kisebb kórház és kisvállalkozás nem tette még meg a szükséges lépéseket a „várjuk meg, mi lesz belőle” álláspontjára helyezkedve. A jelentés szerint, pl. az USA 911-es sürgősségi telefonközpontjainak alig több mint az egyharmada volt felkészülve a nyár végéig, s ezeket a szolgáltatásokat jórészt a helyi önkormányzatok tartják fenn. Az elnöki bizottság vezetője, John Koskinen szerint, ha az ilyen központokban számítógépes zavar keletkezik, ez ugyan nem akadályozza a rendőrséget és a tűzoltóságot a hívások fogadásában, de rákényszerülnek arra, hogy kézi kapcsolású rendszereket használjanak, ami viszont jelentősen növeli a reakcióidőt.

A jelentés szerint egyébként nem kell attól tartani, hogy probléma lesz az élelmiszerellátásban, a pénzügyi szolgáltatásokban, a légi közlekedésben, az áram- és a vízellátás területén, valamint a telekommunikációban.

⁷ Az értékelés F-től A-ig terjed. Legjobb osztályzat az A, a legrosszabb az F. Az egyes osztályzatokon belül további három kategória található. Az A- rosszabb értékelést jelent, mint az A, és az A rosszabbat, mint az A+.

Szövetségi kormány: Az Igazgatási és Költségvetési Hivatal⁸ szeptemberi jelentése a szövetségi kormány Y2K-készenlétéről azt jelentette, hogy a kritikus fontosságú rendszerekben a felkészültség 97%-os szintet ért el. Ez 4%-os növekedés június óta. John Koskinen kijelentette, hogy ha lesz is bármilyen nagyobb probléma, az nem a szövetség számítógépes rendszereinek a hibájából fog adódni, hanem valószínűleg helyi szinten fog bekövetkezni. Az elnöki bizottság véleménye szerint ugyanis ott nem megfelelően folyik a felkészülés. Koskinen továbbra is havi rendszerességgel találkozik egyes kormányhivatalok vezetőivel, hogy ezek a jövőben se vegyék le a napirendről az Y2K-kérdést. A jelentés rámutat, hogy a minisztériumok közül a Honvédelem és a Pénzügy az, ahol a legtöbb Y2K-nak nem megfelelő rendszer maradt ez ideig.

Pénzügyi rendszer: A jelentés szerint augusztus 2-án a Szövetségi Bank takaré- és hitelügyi főtisztviselői bejelentették, hogy a szövetség által biztosított pénzügyi intézmények 99%-a befejezte a kritikus rendszereinek a tesztelését. A jelentés hozzáteszi, hogy a bankok, a hitel-szövetkezetek, a biztosítótársaságok és az egyéb pénzintézetek túlnyomó többsége mindent megtett, hogy felkészüljön a dátumváltásra, a rendszereit külső együttműködőkkel is ellenőriztette, szükségterveket készített, és az ügyfelek tájékoztatását is elvégezte.

A Szövetségi Tartalék Igazgatótanács⁹ 5:0 arányban megszavazta, hogy rendkívüli kölcsönt biztosítson a bankoknak, a takarékpénztáraknak és a hitelszövetkezeteknek. A különleges program 1999. október 1-jétől 2000. április 7-éig tart, és lehetővé teszi, hogy a pénzintézetek a 2000. évbe való átmenet ideje alatt is bátran nyújtsanak kölcsönt az ügyfeleknek. Egy július 20-án tartott közös sajtótájékoztatón a bankszakma vezetői úgy nyilatkoztak, hogy a rendkívüli kölcsönök jelentős készpénztartalék lekötését jelentik, de ettől függetlenül nem várhatóak nagyobb zavarok a szolgáltatási szférában.

Globális rendszer-teszt: Az amerikai pénzügyi szektor is részt vett június 12-13-án egy globális méretű fizetési és elszámolási rendszer tesztelésében. A New York Klíringház, a teszt kezdeményezője azt jelentette, hogy a fizetések elszámolása gond nélkül megtörtént a próba során. George Thomas - aki a klíringház információs központjának az igazgatója és a cég alelnöke - így nyilatkozott: „Jelentéseket kaptunk az Európai Bankárszövetségtől, Ausztráliából, a TARGET-től¹⁰, Franciaországból, Németországból, Hong Kong-ból, Olaszországból, Japánból, Koreából és Lengyelországból - és mondhatom, hogy kiválóak a tapasztalatok mindenütt.”

Elektromos áramszolgáltatás: A jelentés szerint június végéig az áramszolgáltatók 70%-a Y2K-megfelelő volt, és 24%-uk már majdnem az. Az áramelosztó központokban - amelyek az ország több, mint 96%-át szolgálják ki - a kritikus rendszerek szintén felkészültek voltak.

Augusztus elején az Észak-amerikai Elektromos Biztonsági Bizottság¹¹ elküldte a II. negyedéves jelentését az Energiaügyi Minisztériumnak¹² az iparág Y2K-megfelelőségéről. Ebben az áll, hogy az amerikai és a kanadai áramszolgáltató rendszerek több mint 99%-a készen áll a 2000. évre. „Ha 2000. újév napja holnap lenne, akkor is lenne világítás Észak-Amerikában.” - mondta Michael R. Gent, a NERC elnöke.

⁸ Office of Management & Budget, OMB

⁹ Federal Reserve Board

¹⁰ Azaz az Európai Központi Bank Fizetési Rendszerétől.

¹¹ North American Reliability Council, NERC

¹² U. S. Department of Energy

A NERC, az AT & T¹³, a Bell Atlantic és más nagy cégek bejelentették azt is, hogy sikeresen lezárták az iparágon belüli ellenőrző tesztelést a kommunikációs, illetve az elektromos-energia vezérlőberendezések tekintetében. „Biztosak vagyunk abban, hogy a tesztek jóvoltából az elektromos rendszerek működtetéséhez szükséges telekommunikációs eszközök megfelelően ki fognak szolgálni minket, és villanyfényben léphetünk át az új évezredbe.” - jelentette ki Gent.

A Szenátus Y2K Különbizottsága¹⁴ meghallgatta a Nukleáris Szabályozó Bizottság¹⁵ elnökét, Greta Joy Dicus-t. Ő elmondta, hogy az USA-ban hat nukleáris erőmű nem fog elkészülni az Y2K felkészülési terveinek a végrehajtásával november 1-jéig, sőt ebből három csak december közepére fogja befejezni a felkészülést. Jelenleg országszerte 103 atomerőműből 30 még nem készült el, bár ezek legtöbbje szeptember végéig várhatóan lezárja a munkát. Ezután majd az NRC dönt arról, hogy a fel nem készült erőművek közül melyik maradhat működésben az ezredforduló idején, s melyik nem.

Távközlés (telekommunikáció): A jelentés szerint a legnagyobb helyi és távolsági szolgáltatók 98%-osan készen voltak július végére, beleértve a szükségtervek elkészítését is. Az említett szolgáltatók egyébként Amerika 92%-ának nyújtanak szolgáltatásokat. „Bármely szolgáltatási zavar csak kis jelentőségű lesz, és hamar ki fogják javítani.”

Azért a jelentés megjegyzi, hogy mint minden más ágazatban, úgy itt is azoknak a kisebb cégeknek a felkészültsége a nem megfelelő, amelyek nem eléggé alaposan és rendszerezett módon foglalkoztak az Y2K-probléma megoldásával.

Élelmiszer-ellátás: A jelentés szerint „folyamatos és megalapozott fejlődés várható azon iparágak Y2K-helyzetében, amelyek az USA-ban elfogyasztott élelmiszerek zömét szolgáltatják, s nem valószínű, hogy a dátumváltás szélesebb körű vagy súlyosabb zavart okozna az élelmiszer-ellátásban”.

Élelmiszeripar: Az amerikai élelmiszergyártók jól felkészültnek jelentették magukat az Y2K-probléma elhárításában. Az Amerikai Élelmiszergyártók¹⁶ felmérése szerint az élelmiszer- és üdítőital-gyártók 90%-a befejezte az Y2K-val érintett rendszereinek a javítását, és a tesztelést is.

Ezen kívül a vállalatok több mint 90%-a nyilatkozott úgy, hogy „bízuk” vagy „nagyon bízuk” abban, hogy a kereskedelmi ellátó lánc hiba nélkül, a megszokott módon fog működni a dátumváltás idején. Azt is közölték, hogy programjaik részeként szükségterveket is kidolgoztak. Átlagosan egyébként 34 millió dollárt költöttek az Y2K-hibaelhárításra. (A felmérés ugyan csak az Élelmiszergyártók 128 tagvállalatából mindössze 80-ra vonatkozik, de ezek a vállalatok szállítanak az USA-beli szupermarketek 90%-ába.)

Posta: Az elnöki bizottság már a januári negyedéves összefoglalójában kiemelte, hogy az USPS¹⁷ a kritikus rendszereinek a 78%-át felújította, és hogy a munkát június 30-ig teljes egészében be akarja fejezni, beleértve a független ellenőrzést is. Az eddig elvégzett tesztelés az automata feldolgozó eszközöknél sikeres volt. „Az USPS berendezések pontosan fogják a leveleket és a csomagokat továbbítani.”

¹³ American Telephone and Telegraph Company

¹⁴ Senate Special Committee on Y2K

¹⁵ Nuclear Regulatory Commission, NRC

¹⁶ Grocery Manufacturers of America, GMA

¹⁷ United States Postal Service

Közlekedés (vízi, légi és vasúti): Július 1-jén a nagyobb amerikai és kanadai légitársaságok azt jelentették, hogy az Y2K-val kapcsolatos munka 95%-át elvégezték, és a teljes megfelelés szeptember végére várható. Azért a jelentés megjegyzi, hogy még mindig hiányos az információ a közlekedési iparágban a kisebb vállalkozások felkészültségéről.

A Közlekedési Minisztérium¹⁸ július 22-én jelentette be, hogy a Szövetségi Légiirányítás Igazgatósága¹⁹ már Y2K-megfelelő. „Légiirányítási rendszerünk ugyanolyan biztonságos lesz az újévben is, mint amilyen ma.” - mondta Rodney Slater közlekedési miniszter. Az FAA egyébként a június 30-i határidejét betartva fejezte be az Y2K-projectet, de a hivatalos bejelentéssel egészen addig várt, amíg egy külső szerződéses partner le nem ellenőrizte azt. A tesztelést és a szükségtervek fejlesztését pedig egészen az év végéig folytatni fogja.

Ami a közlekedési szektor felkészültségét illeti, a jelentés egy áprilisi felmérés eredményeit közli, amelyet Észak- és Dél-Amerika kikötőiben végeztek el a Kikötői Hatóságok Amerikai Szövetsége²⁰ megrendelésében. A felmérést most aktualizálják, az eredmények későbbre várhatóak. A korábbi adatok szerint a 37 vizsgálatba bevont kikötő 61%-a jelentette azt, hogy nagyjából befejezte a munkát, vagy közel jár az ennek befejezéséhez.

A Szövetségi Vasúti Igazgatóság²¹ jelenleg számos nagy tehervasút társaságnál végez ellenőrzést, mert számítógépes problémáik voltak bizonyos vállalati egyesülések folytán.

Helyi önkormányzatok: Egy 1999 tavaszi felmérés szerint - amelyet a Megyék Nemzeti Szövetsége²² végeztetett el - a megyék kb. 25%-a egyáltalán nem rendelkezett semmiféle Y2K-tervvel. Ez főképp a sürgősségi telefonközpontok miatt jelent problémát, amelyeknek 37%-a önkormányzati kezelésben van.

Kisvállalkozások: Bár növekszik azon kisvállalkozásoknak a száma, amelyek érdemben foglalkoznak az Y2K-problémával, egy áprilisi felmérés mégis azt mutatja, hogy az Y2K-hiba által veszélyeztetett kisvállalkozások 28%-a semmit sem szándékozik tenni annak az érdekében, hogy felkészült legyen a dátumváltásra. (A Független Vállalkozások Országos Szövetségének²³ felméréséről van szó.) Ha ez így folytatódik - állítja a felmérés szerzője -, akkor majd 850 000 kisebb cég nem lesz felkészült a millenniumra.

Egészségügy: A kisebb helyi egészségügyi intézmények országos szintű felmérése továbbra is nehézkesen halad, és a meglévő információk arra mutatnak, hogy sok munka van még hátra. Az Rx2000 Megoldásszállító Intézet²⁴ 1999 tavaszi felmérésének adatai azt mutatják, hogy az egészségügyi szolgáltatók mindössze 40%-a volt Y2K-megfelelő, míg 15%-uk még a szükséges legalapvetőbb lépéseket sem tette meg a felkészülésre.

¹⁸ Transport Department

¹⁹ Federal Aviation Administration, FAA

²⁰ American Association of Port Authorities, AAPA

²¹ Federal Railroad Administration

²² National Association of Counties

²³ National Federation of Independent Business, NFIB

²⁴ Rx2000 Solutions Institute

Az Élelmiszer és Gyógyszer Hivatal²⁵ augusztus 23-án kiadott egy jelentést „Az Y2K dátum-váltási probléma és az orvosi eszközök” címmel, amelynek a központi témája az Y2K-problémának nem megfelelő technológiák voltak. Ebből kiderül, hogy a 135 000 amerikai orvosi segédeszköz-gyártó közül csak mintegy 2000 gyárt Y2K-megfelelő termékeket. A vélhetően nem Y2K-megfelelő termékek gyártói hozzájárultak egy, a Hivatal által lefolytatandó ellenőrzéshez, aminek az eredménye novemberre várható. A Hivatal most úgy véli, hogy ha a gyártók által javasolt megoldásokat tényleg megvalósítják az egészségügyi intézmények, akkor nem várhatók olyan körben problémák, amelyek a betegeket esetleg veszélyeztethetik.

Nemzetközi kereskedelem: Az USA Kereskedelmi Minisztériumának Nemzetközi Kereskedelmi Igazgatósága²⁶ jelentést adott ki. Ez a szállítók, a viszonteladók, a fogyasztók és a szállítási kapcsolatok komplex hálózatát mutatja be, azaz hogy milyen elemekből épül fel a nemzetközi kereskedelem rendszere. A jelentés címe „Az Y2K-probléma és a világkereskedelmi rendszer”. A beszámoló felsorolja mindazokat az országokat, amelyekben az USA Y2K-problémára számít, s amelyek aztán az egész nemzetközi kereskedelemben gondot okozhatnak.

*

Alig 100 nappal a dátumváltás előtt, a Szenátus illetékes bizottsága²⁷ kiadta a végső helyzet-jelentését. Eszerint Amerikában nagyobb problémák nem várhatók, bár kisebb és alkalmi zavarok előfordulhatnak bizonyos elszigetelt körben. A bizottsági értékelés szerint a pénzügyi szolgáltatások, a közművek és a távközlés területén a legmagasabb a felkészülés szintje. A szállítás, a kormányzati szolgáltatások és az üzleti világ közepes osztályzatot kaptak. Némi aggodalom van azonban a kisvállalkozások, az egészségügyi szektor - ideértve a közgyógy-ellátást, a városi és a vidéki kórházakat, illetve az öregek otthonait is -, az önkormányzatok és az oktatási szféra felkészültsége miatt. Aggodalommal tekintenek az olaj- és gáztársaságokra, valamint a nukleáris erőművekre is, mert sokuk csak az utolsó pillanatban fejezi be majd a munkát. Világméretű szinten Kelet-Európát tartják a legkevésbé felkészült régiónak, utána Latin-Amerikát és Afrikát.²⁸

További részletek:

Szenátusi jelentés	www.itpolicy.gsa.gov
USA III. negyedéves jelentés	www.y2k.gov
Észak-amerikai Elektromos Biztonsági Bizottság jelentése	www.nerc.com/y2k
Nukleáris Szabályozó Bizottság elnökének meghallgatása	www.senate.gov
Élelmiszer és Gyógyszer Hivatal jelentése	www.fda.gov
Szenátusi végső jelentés	www.senate.gov/~y2k/documents/100daysrpt

²⁵ Food and Drug Administration, FDA

²⁶ International Trade Administration of the US Department of Commerce

²⁷ Ld. a 13. sz. l.j.-et.

²⁸ A jelentés itt nyilván abból indul ki, hogy Afrikában a fejletlen infrastruktúra miatt nemigen van mit kijavítani.

V

Az Y2K-probléma az USA jogalkotásában

V.1 Az IRDA törvény rövid ismertetése

1998-ban az USA Kongresszusa törvényt alkotott „The year 2000 Information and Readiness Disclosure Act”, azaz „a 2000. évi megfeleléssel kapcsolatos információk és nyilatkozatok” címmel. A törvény rövid neve IRDA törvény.

A törvényt arra szánták, hogy bátorítsa az információk nyilvánosságra hozatalát, illetve cseréjét, és hogy egységes és mérvadó jogi szabványokat nyújtson az Y2K-problémával kapcsolatos nyilatkozatokra, illetve szerződéses kikötésekre. A törvény célja tehát, hogy az Y2K megoldása során bátorítsa a szabad információáramlást és az információk nyilvánosságra hozatalát.

A jóhiszeműen tett, egész iparágat átfogó tájékoztatások mentesek a szigorú versenyjogi előírások alól. A mentesség az 1998. július 14-től 2001. július 14-ig tett Y2K-nyilatkozatokra vonatkoznak.

Hasonló mentességet élveznek még a következők is:

- a 2000. évi adatfeldolgozási képesség, vagyis az Y2K-megfelelőség becslésére vonatkozó nyilatkozatok és tájékoztatások;
- az Y2K-megfelelőség tesztelésére és igazolására előírányzott határidőkre vonatkozó tájékoztatások, továbbá
- magára az Y2K feldolgozási problémák megoldására vonatkozó tájékoztatások.

A törvény számos védelmet nyújt az Y2K-nyilatkozatokra:

1. A törvény védi azokat, akik vétkesség nélkül, vagy enyhe gondatlanságból hamis, félrevezető vagy pontatlan Y2K-nyilatkozatokat tesznek. Nem tartozik viszont az esetkörbe, ha szándékosan, vagy súlyosabb gondatlansággal követik el a másik fél megtévesztését.
2. A törvény meghatároz egy bizonyítási korlátot, ha a kereskedő az Y2K-felkészültséget illetően elismer bizonyos tényeket, illetve körülményeket. Eszerint a perben ezek a nyilatkozatok nem használhatók fel a kereskedővel szemben az adott tények és körülmények igaz voltának a bizonyítására.
3. A jogszabályban létezik az ún. „Grandfather cikkely” is. Ez az 1996. január 1. és 1998. október 19. között tett Y2K készültségi nyilatkozatok bizonyítékként való felhasználásának a kizárására vonatkozik.
4. A törvény megnehezíti a rágalmozások és a szakmai becsmérések, hitelrontások Y2K-nyilatkozatokkal való bizonyítását. A felperesnek tehát tisztán és meggyőző módon kell bizonyítania mindazokat a tényállási elemeket, amelyek az ilyen jellegű igények érvényesítéséhez általában szükségesek, továbbá azt is, hogy az alperes szándékosan tett hamis Y2K-nyilatkozatot.
5. Egy Y2K-nyilatkozat általában nem arra szolgál, hogy kiegészítsen vagy módosítson valamely szerződést, jótállást, illetve szavatosságot. Kiterjesztően tehát nem értelmezhetők az ilyen nyilatkozatok. (A védelem természetesen nem vonatkozik azokra az Y2K-nyilatkozatokra, amelyeket a kereskedő kimondottan a fogyasztási cikkek eladásakor vagy reklámozásakor tesz.)

6. A törvény titkosságot ígér az önként szolgáltatott Y2K-nyilatkozatokra, illetve korlátozott immunitást is ezekkel kapcsolatban, ha az adott nyilatkozatot a szövetségi kormánynak válaszként nyújtották az ún. „2000. évi Különleges Adatgyűjtési Felhívás”-ára.
7. A törvény a versenyjogi szabályok alól is enged kivételt. Így például megengedi a versenytársaknak, hogy összefogjanak és szerződjenek egymással az Y2K-problémák kezelése, megoldása terén.

A törvény nem érinti a szerződéses jogokat, például nem ír elő többletkötelezettségeket, vagy eltérő gondossági mértéket a feleknek. Nem érinti a szellemi alkotásokkal kapcsolatos (tulajdon-) jogokat sem. A törvény hatálya főszabály szerint nem terjed ki az Y2K-hibákat kijavító-orvosló termékekre vagy szolgáltatásokra sem, kivéve, ha a fogyasztó külön világos tájékoztatást kap erről a tényről.

A törvény az Értéktőzsde Bizottsághoz (SEC), valamint a Szövetségi Bankügyi regulátorokhoz benyújtott nyilatkozatokat is kiveszi a saját hatálya alól. Ennek megfelelően az érték-papírral kapcsolatos pereskedésben a SEC-beadványba foglalt nyilatkozatot, vagy egy szövetségi bankügyi nyilatkozatot nem védi az IRDA törvény.

A törvény védelme csak az USA joga által szabályozott igényekre vonatkozik.

V.2 Az Y2K-törvény rövid ismertetése

1999. július 20-án Clinton elnök törvénybe iktatta a H. R. 775. számú és Y2K című törvényjavaslatot. A törvény igen nagy sajtóvilvánosságot kapott, többek között azért is, mert számos - önmagán jóval túlmutató - megkötést és korlátozást kényszerít rá a felperesekre, akik egy Y2K-hiba miatt pert akarnak indítani. Még az is meglehet, hogy mint ilyen a „Tort”, azaz a szerződésen kívüli károkozás szabályozásának a reformját fogja elindítani.

Habár Clinton elnök korábban úgy nyilatkozott, hogy fenntartásai vannak a törvénnyel kapcsolatban, végül kisebb módosításokkal mégis egyetértett vele, és aláírta. Egy 1999. júliusi nyilatkozatában kihangsúlyozta, hogy a szabályozás „szűk körben érvényesül, időben korlátozott igényekre vonatkozik, és csak egy különleges problémát céloz meg.” Kihangsúlyozta azt is, hogy a fő szándék a törvény megalkotásával kapcsolatban az volt, hogy kiszűrjék az alaptalan kereseteket.

„Remélem, sikerült ezt a törvénnyel elérnünk, a nélkül azonban, hogy gátolnánk, vagy szükségtelenül nehezítenénk a jogos igények érvényesítését. Figyelnünk fogjuk, hogy vajon a törvény rendelkezéseit nem játsszák-e ki olyan felek, akik csak keveset tettek - vagy éppen semmit sem - a probléma orvoslására. Az a célunk ezzel, hogy a felelőtlen személyek által indított kereseteket egyáltalán ne engedjük érvényesülni.” - nyilatkozta az elnök.

A törvény fontosabb rendelkezései:

1. A törvény - bizonyos kivételekkel - biztosítja, hogy akit a perben elmarasztalnak, az az ítéletnek csak azért a részéért legyen felelős, amely megfelel az ő relatív és részarányos vétkességének. Az alperes tehát nem felelős egyetemlegesen az egész marasztalási összegért, hanem csak a felelősségével arányos részéért.
2. Minden személy hibájának a mértékét, illetve arányát az egész tényállás alapján, a teljes ok-okozati folyamat figyelembevételével, százalékosan határozzák meg, figyelembe véve a felperes közrehatását is.
3. Az Y2K-perben azért a kárért nem jár kártérítés, amelyiket az alperestől kapott nyilatkozat vagy egyéb információ alapján, ésszerű módon elkerülhetett volna a felperes.

4. A magánszemélyek vagy a kisvállalkozások ellen megítélhető megtorló (büntetőjellegű) kártérítés összege korlátozott.
5. Az Y2K-perben bármilyen írott szerződéses rendelkezést - például a szavatossági felelősség vagy a jótállás korlátozását - szigorúan érvényesíteni kell, kivéve, ha ez az 1999. január 1-je utáni jogszabályok céljaival ellentétes.
6. A szerződésen kívül okozott károk megtérítése iránt indított Y2K-perben a közvetett gazdasági károk általában nem érvényesíthetők.
7. Az Y2K-per megindítása előtt a jövőbeli felperesnek írásban értesítenie kell az összes jövőbeli alperest, és részletes tájékoztatást kell adnia *a)* az elszenvedett kárról, *b)* hogy milyen módon tehető ez jóvá, illetve, *c)* hogy ki az általa választott egyeztetést lebonyolító személy.
8. 30 napon belül az összes lehetséges alperesnek írásban nyilatkoznia kell arról, hogy kézhez kapta az értesítést, mit szándékozik tenni a probléma megoldása érdekében, illetve, hogy hajlandó-e alternatív vitarendező eljárásban részt venni.
9. Az Y2K-kérelemnek tartalmaznia kell a károk fajtáját és mértékét, a materiális hibáról való konkrét információkat, és a szándékosságra vonatkozó állításait, illetve ezek bizonyítékait.
10. Ez a törvény főszabály szerint megelőzi a nemzeti jogot.
11. Főszabály szerint az egy millió dollárnál nagyobb és *actio popularis*, azaz közösségi kereset alapján indult igények esetén a per szövetségi kerületi bíróság előtt is megindítható, vagy oda áttehető, feltéve, hogy minden igény elbírálható ebben az eljárásban.
12. A törvény tehát nem kizárólagos szövetségi bírósági joghatóságot ír elő az Y2K-perekben.
13. A törvény kizárja a gondatlanul okozott és értékpapírokkal kapcsolatos igényeket a saját hatálya alól.
14. A törvény nem előzi meg az IRDA törvényt.

V.3 Az egyes államok törvényhozása

19 állam törvényhozása hozott olyan jogszabályokat, amelyek bizonyos immunitást, azaz védelmet biztosítanak a helyi kormányoknak, illetve önkormányzatoknak. Sőt növekszik azon államok száma is, amelyek ezt az immunitást kiterjesztik a természetes személyekre és a gazdasági társaságokra is. Ilyen például Arizona, Kalifornia, Kolorádó, Nebraska és Texas. Néhány példa - a teljesség igénye nélkül - az állami jogalkotásra, a fontosabb intézményekkel, illetve szabályozási elemekkel:

V.3.1 Arizona

SB 1294. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. április 26-án fogadtak el.

A törvény egy ún. „affirmatív” - megerősítő, állító - védekezés nevű jogintézmény létrehozása miatt érdemel kiemelés. E körbe tartozik:

1. Az alperes értesítette a fogyasztót a lehetséges Y2K-hibáról, és felajánlotta az ingyenes kijavítást, kicserélést vagy - szoftver esetében - az upgrade-et.

2. Az alperes indokoltan bízhatott egy más személytől kapott hamis nyilatkozatban, miszerint amit ő eladott a felperesnek, az az áru mentes volt az Y2K-problémától.
3. Az alperes elvégezte azokat az ésszerű, indokolt vizsgálatokat, amelyek az Y2K-probléma létének a meghatározásához szükségesek, s minden tőle telhetőt megtett annak érdekében, hogy a felperes tesztelési eljárásán is megfeleljen a termék.

A törvény a fenti korlátozott mentességet kiterjeszti az állami szervekre és ezek alkalmazottaira is, az Y2K-hibák által okozott károk esetében.

V.3.2 Arkansas

HB 1968. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. április 19-én fogadtak el.

E törvény szerint minden kormányzati szerződésnek tartalmaznia kell egy olyan rendelkezést, amely mentességet biztosít a kormányzati intézményeknek és ezek alkalmazottainak az Y2K-hibák miatti károkozás esetére. Emellett kormányzati mentességet biztosít azokban az eljárásokban is, amelyek annak a következményei, hogy az állam valamely számítógépes rendszere nem volt Y2K-megfelelő.

V.3.3 Kalifornia

Kaliforniában a Polgári Törvénykönyv 3269. §-a nyújt bizonyos mentességet a „Tort” felelősség - vagyis a szerződésen kívüli károkozásért való felelősség - alól bárkinek, beleértve a kormányzatot is. A mentesség azonban csak akkor illeti meg a károkozót, ha a kár az Y2K-problémára vonatkozó ingyenes tájékoztatás eredményeképpen keletkezett. Következik ebből, hogy nem vonatkozik azokra, akik ellenszolgáltatás fejében nyújtanak Y2K-információkat, vagy akik tudatosan nyújtanak hamis, félrevezető és lényegesen pontatlan Y2K-információkat. A 3269. § nem érinti a szerződéses alapon keletkezett kárigényeket sem.

V.3.4 Kolorádó

HB 1295. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. április 5-én fogadtak el.

Ez a jogszabály 2003. december 31-éig meghosszabbítja az elévülési időt az Y2K-keresetek esetében. Viszont ezen perekben a felelősséget a tényleges károkra korlátozza, s megköveteli a felek közötti szerződéses viszonyt is. Ez a törvény is alkalmazza az „affirmatív védekezés” jogintézményét az olyan gazdálkodó szervezetek esetében, amelyek megtették az indokolt erőfeszítéseket a lehetséges Y2K-hibák azonosítása és kijavítása érdekében.

SB 170. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. április 8-án fogadtak el.

Ez a törvény az „affirmatív védekezés” intézményét biztosítja természetes személyek részére az Y2K-hibák esetében. Védelmet biztosít ezen kívül a jelzálogadós személyeknek is az ellenük indított keresetekkel szemben, ha azért nem törlesztettek, mert egy elektronikus eszköz nem volt képes a 2000. évet rendesen lekezeln.

SB 222. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. május 17-én fogadtak el.

Ez a törvény 1. az Y2K-keresetekben a kárt a tényleges károkra korlátozza; 2. „affirmatív védekezés” lehetőségét alapozza meg azoknak a kórházak számára, amelyek megtették az indokolt és ésszerű intézkedéseket az Y2K-hibák azonosítása érdekében, és meg is próbálták kijavítani ezeket és 3. három éves elévülési határidőt határoz meg az Y2K-ügyekben.

V.3.5 Florida

A floridai 4045. tv. 282. §-a teljes mentességet biztosít az államnak, hivatalnokainak és az állami ügyekben eljáróknak, illetve a helyi önkormányzatok bármely részlegének minden cselekvés vagy mulasztás, nem tevés esetére, amely Y2K számítógépes dátumváltási hibának tudható be. Számos egyéb floridai törvény lehetővé teszi a kormányzónak, hogy anyagi erőforrásokat csoportosítson át valószínűsíthető számítógépes balesetek elkerülése érdekében.

V.3.6 Georgia

A Polgári Törvénykönyv 36-90-19. szakasza védi az állami hivatalokat az olyan károk miatti felelősség esetén, amelyeket számítógép meghibásodása vagy leállása eredményez. Olyan károk ezek, amelyek - közvetve vagy közvetlenül - a számítógép azon előre nem látható hibájából erednek, hogy a gép nem képes pontosan feldolgozni az időt vagy a dátumot. Ha a számítógépes hibából származó veszteség előre látható volt, még ebben az esetben is biztosít a törvény mentességet, feltéve, hogy korábban készítettek a hiba azonosítása és megelőzése érdekében terveket. A georgiai „Tort” perekre vonatkozó törvényt is módosították a fentieknek megfelelően.

V.3.7 Hawaii

A vonatkozó hawaii törvény 662E szakasza állami mentességet nyújt olyan igények esetén, amelyek állami számítógépes rendszer meghibásodásából keletkeznek, mert az nem Y2K-megfelelő. A hibának már 1999. június 30-a előtt meg kellett lennie, és mindegy, hogy mi volt az oka, hogy a rendszer nem volt Y2K-megfelelő.

V.3.8 Illinois

Az Illinois-i törvényhozás felállította a 2000. év Technológiai Munkacsoport elnevezésű szervezetet az Y2K-problémák kivizsgálására és kezelésére.

V.3.9 Indiana

SB 94. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. május 5-én fogadtak el.

Ez a törvény mentességet biztosít az államnak és intézményeinek, továbbá ezek alkalmazottainak a számítógépes hibák esetére. Magánszemélyek - ha ellenük Y2K-hiba miatt és szerződésszegés címén per indul - akkor vehetik igénybe az állami immunitást, ha az állammal szerződéses jogviszonyban álltak.

V.3.10 Maryland

HB. 901. és SB. 232. sz. törvényjavaslatokat 1999. május 27-én fogadták el.

E két törvény állami és helyi önkormányzati mentességet biztosít Y2K-hiba miatti keresetek esetén, ha a kormányzat

1. elfogadott és kiadott egy Y2K-megfelelési tervet 1999. október 31-e előtt;
2. felleltározta az információtechnológiai (IT) rendszereket és eljárásokat;
3. meghatározta a kritikus IT rendszereket és eljárásokat;
4. erőfeszítéseket tett az Y2K-problémák orvoslására és
5. válságterveket dolgozott ki.

E mentesség nem vonatkozik a halálokozás és a testi sérülés miatti igényekre.

V.3.11 Minnesota

SF. 1262. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. május 25-én fogadtak el.

Ez a törvény is „affirmatív védekezés”-t nyújt az Y2K-probléma miatti szerződésszegés, fizetési mulasztás, vagy késedelmes teljesítés orvoslására indított keresetek ellen.

V.3.12 Nebraska

LB. 661. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. május 27-én fogadtak el.

Ez a törvény az Y2K számítógépes hibák miatt indított perekben a károkat a tényleges károkra korlátozza, ha 1. az alperes megtette az ésszerű erőfeszítéseket, hogy megvédje a számítógépes rendszereit a hibáktól és 2. megfelel a vonatkozó szövetségi jogszabályok feltételeinek. (Ld. az Y2K, és az IRDA tv. részletes ismertetését.)

A törvény a személyi sérülésekre nem vonatkozik.

V.3.13 Nevada

A nevadai törvény 41.0321. számú szakasza az állami hivataloknak és ezek alkalmazottainak nyújt védelmet egy helytelen dátum létrehozásából vagy kalkulációjából keletkező igényekkel szemben. A tényállásban csak a védendő személyek által működtetett számítógépes vagy információs rendszer hibájáról van szó, és a védelem független a hiba okától.

V.3.14 Észak-Dakota

HB. 1037. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. április 19-én fogadtak el.

E törvény megtiltja az állam, illetve ennek hivatalainak és alkalmazottainak a perlését Y2K számítógépes hibák miatt, feltéve, hogy az állam jóhiszeműen erőfeszítéseket tett annak érdekében, hogy számítógépei a 2000. évnek megfelelőek legyenek.

SB. 2303. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. március 15-én fogadtak el.

E törvény előírja a szövetségi szinten biztosított pénzintézetek számára, hogy tegyenek jóhiszemű erőfeszítéseket Y2K készenléti tervek kidolgozására és megvalósítására. A pénzintézetek kötelezettségévé teszi azt is, hogy a vonatkozó szövetségi jogszabályok előírásainak is mindenben feleljenek meg.

V.3.15 Dél-Dakota

HB. 1303. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. március 3-án fogadtak el.

E törvény állami és önkormányzati mentességet alapít meg bármely igény ellen, amelyet 2002. december 31-éig bekövetkezett Y2K-hibából eredő veszteségek miatt indítanak.

SB. 186. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. március 17-én fogadtak el.

E törvény megdönthető vélelmet állít fel, miszerint bármely kár, amit Y2K-hiba okozott, nem az alperes gondatlanságának a következménye. Ez természetesen azt is jelenti, hogy az Y2K-hibából eredő szerződésszegés miatti perekben a nem szerződésszerű teljesítés sem az alperes hibája.

V.3.16 Texas

Texas kormányzója 1999. május 19-én írta alá az SB. 598. sz. törvényjavaslatot. E jogszabály hármas cél követ:

1. Ösztönözni az eladókat, hogy olcsó vagy ingyenes megoldásokat nyújtsanak az Y2K-problémára.
2. Ösztönözni egy terv kidolgozására annak érdekében, hogy az Y2K-viták megoldását peren kívül keressék.
3. Az azonnali megoldások elősegítése, illetve ha mégis perre kerülne sor, akkor a spekulatív perekről való elriasztás.

A törvény a leendő felperestől megköveteli, hogy a leendő alperest írásban értesítse a küszöbönálló perről. Ezen felül ez is létrehoz egy „affirmatív védekezést” arra az esetre, ha a felperest tájékoztatták arról, hogy Y2K-hiba lehet a számítógépével, felajánlották neki a hiba javítását, és a javítás elkerülhetővé tette volna a bekövetkezett kárt.

V.3.17 Virginia

A virginiai „Tort” perekre vonatkozó törvény 801-195.1. és más szakaszai szerint az állam és annak képviselői mentességet élveznek egy számítógép, egy számítógép-program vagy valami ezekhez hasonló eszköz hibájából eredő igények esetén, feltéve, hogy a közösség által, vagy ennek érdekében működtetett eszközről van szó, s a hiba azt jelenti, hogy az eszköz a 2000. évi dátumváltásnak nem megfelelően értelmez vagy kalkulál egy dátumot.

HB. 1671. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. március 29-én fogadtak el.

Ez a jogszabály mentességet nyújt a felelősség alól a szerződésen kívüli károkozás esetén, ha a kár egy Y2K-problémával kapcsolatos jóhiszemű tájékoztatásból ered.

V.3.18 Washington

HB. 2015. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. május 17-én fogadtak el.

Ez a törvény az Y2K feldolgozási hibák által okozott károk esetén korlátozza az állami hivatalok felelősségét. Ezen kívül létrehozza az „affirmatív védekezés” intézményét, azzal, hogy az alperesnek kell bizonyítania, hogy a szerződésszegés vagy a késedelem Y2K számítógépes hiba miatt történt.

V.3.19 Wyoming

SF. 83. sz. törvényjavaslat, amelyet 1999. március 1-én fogadtak el.

Ez a törvény bizonyos természetes- és jogi személyeknek biztosít mentességet polgári perekben, Y2K számítógépes feldolgozási hibák esetére.

V.3.20 Beterjesztett törvényjavaslatok: Pennsylvania, New Jersey és Delaware

1998-ban Pennsylvania és New Jersey törvényalkotása is foglalkozott az Y2K-hibák miatti problémákkal, de a javaslatokat nem fogadták el. Delaware pedig nem is fogott ilyen jellegű törvényalkotásba, bár az internetes honlapja egy részét az Y2K-probléma kezelésének tartja fenn.

V.4 Az Értéktőzsde Bizottság (SEC) tájékoztatója

A SEC egy sor hivatalos tájékoztatót adott ki az Y2K-probléma tárgyában. Ezek közül az egyik 1998. augusztus 4-én lépett hatályba. A tájékoztató értelmező jellegű, címe „Bizottsági Nyilatkozat a 2000. évre vonatkozó közleményekről és ezek következményeiről a részvénytársaságok, a befektetési tanácsadók, a befektetési társaságok és a városi értékpapír kibocsátók vonatkozásában”.

A tájékoztató arra ad jó példát, hogy az amerikai cégeknek milyen kötelezettségeknek kell megfelelniük egy állami szervvel szemben az Y2K-probléma kapcsán. A tájékoztató célja egyébként útmutatást adni annak az eldöntéséhez, hogy vajon kötelesek-e a gazdasági társaságok a napirendre kerülő Y2K-kérdéseket nyilvánosságra hozni, vagy sem. További cél az is, hogy emlékeztesse a befektetési tanácsadókat és társaságokat a szövetségi értékpapír törvények csalás- és megtévesztés-ellenes rendelkezéseire.

Az 1998. augusztus 14-ei SEC Nyilatkozat:

A nyilatkozat azzal a gyakori problémával foglalkozik, hogy számos társaság nem kellő mértékben hozza nyilvánosságra az Y2K-problémával kapcsolatos értékeléseit, vagyis a kérdéssel kapcsolatos adatlapot hiányosan vagy kitöltetlenül küldik vissza.

Az adatlaphoz adott útmutató szerint a társaságnak tájékoztatást kell adnia a saját Y2K-ügyeiről, ha 1. a 2000. évi problémát nem tudja egyedül felmérni; 2. a vezetés úgy ítéli meg, hogy az Y2K-probléma lényeges kihatással lesz a társaság üzleti viszonyaira, az ügyletek eredményére, vagy a pénzügyi feltételekre, anélkül azonban, hogy ennek megítélése során figyelembe vennék a társaságnak a káros következmények elkerülése érdekében tett erőfeszítéseit.

A felmérés során a társaságnak fel kell leltároznia azokat az üzletfeleket is, akikkel lényeges materiális kapcsolata van, ez alapján pedig meg kell határoznia, hogy ezek Y2K-felkészültek-e. Világos bizonyítékok hiányában a társaságnak azt kell vélelmeznie az üzletfélről, hogy nem Y2K-felkészült.

A nyilvánosságra hozandó adatok köréről a tájékoztató úgy rendelkezik, hogy legalább

1. a társaság felkészültségi szintjére;
2. az Y2K-kérdések kezelésének a költségeire;
3. az Y2K-kérdésekkel kapcsolatos kockázatokra vonatkozó adatokat, valamint
4. a válságterveket
5. nyilvánosságra kell hozni.

A tájékoztató felhívja a figyelmet arra, hogy önmagában a fenti adatok nyilvánosságra hozatala még nem feltétlenül jelenti a tájékoztatási kötelezettség teljesítését, és így számos egyéb adat nyilvánosságra hozatalát is javasolja.

A tájékoztató, pl. útmutatást ad a könyvvezetési és az ezzel kapcsolatos nyilvánosságra hozatali kérdésekben is. Eszerint a társaságnak és az auditorainak számításba kell venniük a szoftvermódosítás, az Y2K-kérdésben való nem megfelelőség és az Y2K-kötelezettségek nyilvánosságra hozatalával kapcsolatos költségeket, továbbá a szerződészegésből eredő veszteségeket is, valamint nyilvánosságra kell hoznia - a már fentebb is említetteken kívül - a különféle kockázati és bizonytalansági tényezőket is.

VI Esetjog

Megközelítőleg 66 polgári peres keresetet adtak be eddig szerte az USA-ban, igen vegyes eredménnyel. A keresetek szerződésszegés miatti igényeken alapultak, s rendszerszolgáltatókat, rendszerintegrálókat, szoftvergyártókat, illetve ezek vásárlóit érintették.

Habár még elég korai lenne bármilyen általános képet megrajzolni a megindult ügyekkel kapcsolatban, az már most is látható, hogy a bíróságok jó előre gátakat igyekeznek vetni a perek áradata elé.

VI.1 Néhány helyi szintű per

VI.1.1 Peerless Wall & Window Coverings, Inc. v. Synchronics, Inc.

1998. június 24-én nyújtották be a keresetet.

No. 98-1084, U. S. D. C. W. D. PA.

Az actio popularis kereset mindazon vásárlók érdekében indult, akik az 1984-1995 közötti időszakban a Synchronics nevű cégtől pénztárgépeket, továbbá készletnyilvántartó- és könyviteli szoftvereket vásároltak. A kérelem azt kifogásolja, hogy a szoftver nem fog olyan hitelkártyákat elfogadni, amelyeknek a lejárat ideje 1999. december 31-e után van. A felperes Peerless Wall-nak külön kiemelő az az állítása, hogy a Synchronics-nak már 1984-ben tudatában kellett lennie az Y2K-problémának.

Az állítás bizonyítékeként a Synchronics által kiadott eladási és marketing brosrák szolgálnak, amelyek kijelentik, hogy a szoftver 2000 után is használható lesz. Ilyen megfogalmazások olvashatók a reklámfüzetekben: „A Synchronics Point of Sale nevű szoftverével, és a hozzátartozó termékekkel naprakész maradhat. Minden percben. Minden nap.” „Ez akkor is kielégíti majd az igényeit, ha növekszik a forgalma, bővül az üzletköre, ha további színhelyekre is kiterjed a munkája.” „Megőrzi az egész rendszer működése feletti felügyeletet, mert a manuális adatbevitel és módosítás mindig a rendelkezésére áll.” A felperes ezekre a kijelentésekre alapoz, mint olyanokra, amelyek a kifejezett jótállási kötelezettség megszegését, a megtévesztést, illetve a hanyagságot bizonyítják. A keresetben egyébként konkrétan azt nem állítják, hogy a csoport tagjait bármilyen kár érte volna a hiba eredményeként.

1998. augusztusában az alperes a per 6 hónapra való felfüggesztését kérte, hogy a hibákat kijavíthassa. A bíróság helyt adott a kérelmének. A hat hónap alatt a Synchronics készített egy program-kiegészítést, 1999. márciusában pedig a bíróság utasította az alperest, hogy bocsássa ezt - minden szükséges eszközzel együtt - a felperes részére az Y2K-megfelelőség tesztelése végett.

A bíróság a Peerless Wall csoport-igazolás miatti kérelmét - actio popularis keresetről van szó - jogfenntartással elutasította. A felperes tehát a későbbiekben még megújíthatja az igazolási kérelmét.

VI.1.2 ASE Limited v. INCO Alloys International, Inc.

1998. június 24-én nyújtották be a keresetet.

AAA 55-199-0127-98-DEU, PA Com. Pl., Allegheny Co.

Valószínű, hogy ez az eset lesz az első, amelyben döntés születik majd egy Y2K-hiba kijavítása miatt. A felperes, az ASE számítógépes rendszerfejlesztő cég szerződésszegés miatt indított pert a megrendelője, az INCO nevű cég ellen, méghozzá egy szerződés alapján teljesített szolgáltatás ellenértékének a meg nem fizetése miatt. Az INCO viszontkeresettel élt, azt állítva, hogy a szerződést megszüntették az ASE hibás teljesítése miatt, és kérte 3,9 millió dollár megítélését a rendszer Y2K-megfelelővé tételéhez szükséges költségek fedezésére.

1998. november 17-én egy választott bíró az INCO ellen döntött, úgy ítélve meg, hogy a szerződés nem ígért neki 2000. évi megfelelést.

A megállapított tényállás szerint 1995. szeptember 1-jén a felek úgy állapodtak meg, hogy az ASE az IMCS nevű programja részeként szolgáltatásokat nyújt - pl. szoftvereket szolgáltat különféle időpontokban -, és egy ötéves fejlesztési idő alatt befejezi ezt a munkát. A választott bíró megállapította, hogy a felek időközben többször is módosították az eredeti szerződésüket, az Y2K-megfelelőség problémája azonban egyetlen kulcsdokumentumban sem fordult elő. Sőt rámutatott, hogy az 1996. június 16-ai keltezésű gyártási akciótervben az ASE úgy nyilatkozott, hogy „a 2000. évvel kapcsolatos megfelelés nem tartozik az IMCS körébe”. Mindezek következtében a választott bíró elutasította az INCO megtérítés iránti igényét, legalábbis az IMCS programok javításának a tekintetében. Az indokolás kiemelte, hogy „mivel ez nem volt világosan kikötve a szerződés különféle dokumentumaiban, így nem is állapítható meg szerződéses késedelem vagy mulasztás az ASE részéről.

VI.1.3 Modern Drummer Publications, Inc. v. Lucent Technologies, Inc.

1999. január 29-én nyújtották be a keresetet.

No. Unknown, NJ Superior Court, Middlesex County

Ezt az actio popularis-t minden olyan vevő érdekében adták be, akik 1990 után a Lucent Technologies és az AT & T által kifejlesztett, gyártott és eladott telekommunikációs terméket vásároltak.

A keresetben azt kívánják bizonyítani, hogy mivel a négy számjegyű helyett két számjegyű adatmező van a termékekben, ezért azok 1. nem fognak működni, vagy a működésük bizonytalan lesz; 2. rosszul fognak információkat feldolgozni és 3. más berendezések vagy rendszerek leállítását okozhatják, vagy hibás számítások miatt rossz adatokat fognak más rendszerekkel közölni.

A felperesek négyféle jogcím alapján perelnek:

- a New Jersey-i fogyasztóvédelmi törvény megsértése miatt;
- a piacképesség fogalmába beleértett szavatosság megszegése miatt;
- szerződésszegés miatt, továbbá
- a kifejezett szerződéses szavatosság megsértése miatt.

A per hasonló egy másik actio popularishoz, amit New York-ban indítottak ugyanezen alperesek ellen 1999. január 13-án. (Ld. a Beatie, King & Abate, LLP v. Lucent Technologies, Inc. és társai c. esetet a 38. oldalon.)

VI.1.4 Sunquest Information System, Inc. v. Dean Witter Reynolds, Inc.

1999. március 24-én nyújtották be a keresetet.

NO. 98-188J (WD PA, March 24, 1999.)

A Sunquest - amely cég számítógépes rendszereket szolgáltat az egészségvédelem területén - meg akart vásárolni egy vállalatot, amely járóbeteg laboratóriumokat lát el különféle rendszerekkel. Egy Dean Witter nevű befektetési banktanácsadó - az alperes - hozta össze a Sunquest-et a Compucare leányvállalatával, az Antrim nevű potenciális jelölttel. A Sunquest és az Antrim kötött egy Részvényfelvásárlási Megállapodást (Stock Purchase Agreement = SPA-t), amely alapján a Sunquest megvette a Compucare-től az Antrim összes le nem jegyzett részvényét.

A megállapodást Pennsylvania joga szerint készítették, és tartalmazott egy integrációs záradékot. Eszerint az SPA testesíti meg a felek közti teljes megállapodást, azaz ez a dokumentum teljes és kizárólagos jognyilatkozat a rendelkezéseikről, és bármely korábbi szóbeli és írásbeli megállapodást hatálytalanít.

A Sunquest keresete azt kifogásolta, hogy mind a Compucare, mind Dean Witter elmulasztotta őt tájékoztatni az Antrim termékek számtalan hibájáról, többek között az Y2K nem megfelelésségről is. A Sunquest több különböző jogcímen perelt: pl. az SPA-megállapodás szerinti tájékoztatási és jótállási kötelezettség elmulasztása miatt, illetve szándékos és gondatlanul okozott megtévesztés miatt is.

A Compucare és Dean Witter banki tanácsadó kérték az összes igény elutasítását, a szerződésszegésre vonatkozó igények kivételével. A Compucare részletesen a következőkkel védekezett:

Az Egységes Kereskedelmi Törvénykönyv (UCC, Uniform Commercial Code) alapján el kell utasítani a minőségi kifogásokra alapozott igényeket, hiszen részvények, s nem vagyontárgyak eladására irányult az ügylet. Ebből következően pedig nem keletkezik jótállási felelősség az Antrim vagyona tekintetében, kivéve azokat a kérdéseket, amelyeket a felek az SPA-szerződésben kifejezetten rendeztek. A bíróság egyetértett ezzel az érveléssel, és azon az állásponton volt, hogy valóban nem lehet szó jótállási felelősségről vagyontárgy hiányában.

A Compucare a hanyag és a szándékos megtévesztés miatti igények elutasítását is kérte. Itt azzal érvelt, hogy „a per lényege” szerződésszegésre irányult, ezért a „Tort” - a szerződésen kívül okozott kár - miatti igényeket el kell utasítani. A bizonyítás ugyanis úgyis csak azokat az állításokat ismételne meg, amelyekkel a szerződésszegést kívánja a felperes bizonyítani. A bíróság ezzel is egyetértett. A Sunquest viszont folytathatta Dean Witter ellen a csalás és megtévesztés miatti igényei érvényesítését, hiszen ő nem volt szerződő fél az SPA-nál.

Ebből az esetből az a tanulság szűrhető le, hogy a bíróság szigorúan tartja magát a felek közti szerződés szövegéhez, és ahol a szerződés a fenti integrációs záradékkal van ellátva, ott a felperes nagyon nehezen tud majd szerződésen kívüli károkozás miatti igényeket érvényesíteni.

VI.2 Szövetségi szintű perek

VI.2.1 Young v. J. Baker, Inc.

A „tudomány állására” - State of the Art Defense - alapított védekezés.

Tanácsadó-ügyfél típusú per.

1998. augusztus 28-án nyújtották be a keresetet.

No. 98-01597, MA Sup. Ct., Norfolk Cty.

Ez volt az egyik első olyan eset, ahol tanácsadó-ügyfél típusú volt a jogviszony a felek között. (Megjegyzendő, hogy ennél sokkal gyakoribb, amikor az eladó és a vevő vitáján alapul az Y2K-val kapcsolatos per.) Mivel az eset tényállása olyan, hogy alkalmas a „tudomány állására” való hivatkozást igénybe venni, ezért úgy tűnik, hogy az Anderson Consulting szándékosan választotta ki ezt az ügyet arra, hogy kipróbálja a lehetőségeket ezen alperesi kifogás tekintetében.

Anderson annak a megállapítását kérte (megállapítási ítélet) korábbi ügyfele, a J. Baker, Inc. ruhagyártóval szemben, hogy vajon megszegte-e a két cég közötti szerződést, vagy sem. A szerződés - amelyet a kereset benyújtása előtt majd tíz esztendővel korábban kötöttek meg - tárgya egy számítógépes rendszer tervezése és üzembe helyezése volt. A rendszer nem volt a 2000. évnek megfelelő.

1989 és 1991 között Anderson segített Bakernek egy számítógép alapú termékfejlesztési rendszer kiválasztásában, tervezésében, adaptálásában és bevezetésében. Ez a rendszer egy harmadik személy „Genezis” nevű szoftverét használta. Anderson szerint Baker kezdetben elégedett volt a rendszerrel, de később kijelentette, hogy Anderson gondatlan volt, mert nem gondoskodott az Y2K-megfelelőségről. Baker úgy gondolta, hogy Anderson felel a számítógépes rendszer Y2K-megfelelőségéért, és megfenyegette, Andersont, hogy beperli őt, ha nem javítja ki a hibát.

Anderson a hagyományos „legjobb védekezés a támadás” elvét követve elsőként adott be keresetet a bírósághoz, és kérte annak a megállapítását, hogy nem követett el szerződésszegést. Védekezését elsősorban a „tudományállására” alapozta, azt állította tudniillik, hogy

1. Baker igényeinek megfelelő nagygépes (mainframe) szoftvercsomagból csak kétféle volt elérhető az üzembe helyezés idején a piacon, amelyek közül egyik sem volt Y2K-megfelelő és
2. Baker egyetértett a szoftverkiválasztással.

Anderson a fentiekén kívül azzal is érvelt, hogy sokkal drágább lett volna az akkor elérhető szoftvereket egyedileg átalakítani (customizing), mint amennyit később Baker a javításért fizetett, hogy a 2000. évnek megfelelővé tegyék a rendszerét.

Az ügy békéltető elé került. Miután a békéltető átnézte az esetet, Baker elejtette az igényét, Anderson visszavonta a keresetét, s egyik fél sem fizetett semmit a másiknak. A megegyezésük részletei - beleértve a közvetítő álláspontját is - bizalmasak, mindenesetre az egyeztetés eredménye az lett, hogy Bakert meggyőzték, álljon el a követelésétől.

VI.2.2 Paragon Networks International v. Macola Inc.

Eladó és Vevő közti szerződés szigorú értelmezése.

1998. április 1-jén nyújtották be ezt a keresetet.

No. 98-CW-0119, OH Com. Pl. Ct., Marion Co.

A keresetet azoknak a vevőknek az érdekében adta be Paragon, a felperes, akik Macola Progression Series könyvviteli szoftvert (6.0-s verzió) vásároltak. A kereset szerint a szoftver nem volt 2000. év megfelelő, és ezzel a szoftvercég megszegett egy szerződésben vállalt (kifejezett) jótállási kötelezettséget. Paragon azt is panaszolta, hogy Macola megkövetelte a vevőitől, hogy fizessék meg azt a drága felújítást (upgrade-et), ami a szoftver Y2K-megfelelőségéhez szükséges volt.

1998. december 16-án egy ohio-i bíróság helyt adott Macola kereset elutasítására irányuló viszonzkeresetének, azaz a szoftvercég javára ítelt. A bíróság megállapította, hogy a felek érvényes megállapodást kötöttek, amit a licence-megállapodás igazolt, s ami a szoftvercsomag része volt, tehát a vevők a csomaggal együtt kapták. Ez a licence-szerződés tartalmazott egy olyan integrációs záradékot, ami a jótállási felelősséget azokra a hibákra korlátozta, amelyek a szerződésben nevesítve voltak.

A bíróság úgy döntött, hogy ez a megállapodás érvényes és kikényszeríthető, s így elutasította a Paragon követelését. Úgy ítélte meg ugyanis, hogy mivel a megállapodás nem tartalmazta a Paragon által követelt „kifejezett szavatosságot” - tehát az Y2K-megfelelőség kifejezett említése hiányzott a szerződésből -, ezért ezzel a Paragon saját maga ismerte el, hogy nem történt szerződésszegés, vagy megtévesztés. Paragon ugyan megfellebbezte az ítéletet, de 1999. április 28-án a fellebbviteli bíróság megerősítette a korábbi döntést, és elutasította a kérelmét.

VI.2.3 Kaczmarek v. Microsoft

1998. december 10-én nyújtották be ezt a keresetet.

No. 98 C7921 (ND IL, Eastern Div.)

A Microsoft ellen Y2K-kérdésben indított peres eljárások közül Kaczmarek-é az első. A kereseti kérelem szerint a Microsoft FoxPro adatbázis-fejlesztő szoftvere nem felel meg a 2000. évi követelményeknek. Kaczmarek állítása szerint a FoxPro 3-as verziójú kiadása hibásan fog feldolgozni bizonyos két számjegyű dátumokat, holott a szoftvernek van egy olyan beállítási lehetősége (setting), ami négy számjegyű dátumok használatát is megengedi.

A kereset szerint a FoxPro-nak van egy ún. „Century On” és „Century Off” beállítása - évszázad jelölésének be- és kikapcsolása -, és a „Century Off” hibás beállítás, mert ez csak két számjegy segítségével engedi a felhasználónak a dátum ábrázolását. A program az így ábrázolt dátumot ui. automatikusan 1900-as évként értékeli, pedig nyilván volna olyan is, amelyet 2000-esként kellene. A „Century On” beállításnál pedig ugyan négy számjegyű adatmező van, de itt is megengedett, hogy két számjeggyel adja csak meg az évet a felhasználó. Ha pedig így adja meg, akkor a szoftver 20. századi, vagyis 1900-as évként fogja kezelni ezt a típusú dátumot is.

Kaczmarek azt állítja, hogy az ügyfeleinek tervezett olyan programokat, amelyek e „hiba” miatt nem lesznek 2000. év megfelelőek.

1999. március 16-án egy illinois-i szövetségi bíróság elutasította a felperes keresetét. A bíróság úgy ítélte meg ugyanis, hogy a FoxPro program a Felhasználói Kézikönyvben leírtaknak megfelelően működött, ezért a felperes szavatosságon alapuló igénye nem megalapozott. A bíróság rámutatott arra is, hogy Kaczmarek tudhatott volna a „Century On” és „Century Off” beállítási lehetőségekről, ha elolvassa a Felhasználói Kézikönyvet, s a 90 napos visszautasítási időszak alatt akár vissza is küldhette volna a szoftvert, ha nem volt vele megelégedve.

A bíróságot Kaczmarek nem tudta azzal az érveléssel meggyőzni, hogy nem várható el tőle a teljes 2200 oldalas Felhasználói Kézikönyv elolvasása a 90 napos visszaküldési határidő alatt. Az volt a véleménye ugyanis, hogy a kézikönyv a felek közötti szerződésnek a része, s a felperesnek az a mulasztása, hogy nem olvasta el, még nem teszi érvénytelenné azt.

*

A fenti esetek mind azt bizonyítják, hogy a bíróság vonakodik az eladót felelőssé tenni, amikor a szerződés hallgat az Y2K-megfelelőségről. Ezekben az ügyekben tehát a 2000. évhez való igazítás és javítás költségeit, illetve a problémával kapcsolatos veszélyeket a vásárló viseli. Az ítéletekből egyébként is az tűnik ki, hogy a vásárlók kedvező helyzetben voltak abban a tekintetben, hogy a szerződésbe akár bele is foglaltathatták volna az Y2K-megfelelőséget, ha a megkötéskor éppen úgy akarták volna.

Ettől függetlenül azonban - ahogy később még részletesen is szó lesz erről - az olyan orvosi ügyviteli szoftver ügyeknél, ahol a betegek potenciális (lehetséges) kára bizonyítható, már egészen más a helyzet, s ez azt is megmagyarázza, hogy miért zárulnak ezek az esetek közzétett határozatok nélkül.

VI.2.4 Issokson v. Intuit, Inc.

A legnagyobb figyelem azokat az actio popularis kereseteket követte, amelyekben azt panaszolták, hogy a szoftvercégek az upgrade - vagyis az újabb, javított szoftververzió - megfizetésére kényszerítik a fogyasztót, ahelyett, hogy az Y2K-probléma ingyenes megoldását ajánlanák fel nekik.

Actio popularis keresetek, amelyeket a tényleges károk hiánya miatt utasítottak el.

1998. április 28-án nyújtották be ezt a keresetet. (Összevonva a Rubin v. Intuit, Inc., és a Colbourn v. Intuit, Inc. ügyekkel.)

Cal. Sup. Ct. Santa Clara Co.

Issokson keresetet adott be az Intuit, Inc. ellen, amelyik cég a Quicken nevű személyes pénzügyi szoftver fejlesztője. Issokson szerint a Quicken 1998 előtti verziói nem ismerik fel és dolgozzák fel helyesen a 2000-es dátumokat. A hiba a szoftver online banki szolgáltatásai vonatkozásában áll fenn.

A kereset szerint az Intuit úgy hirdeti a Quicken-t, hogy az képes a felhasználó utasításainak megfelelően rendszeresen visszatérő online fizetéseket teljesíteni, például a havi ingatlan-kölcsön-törlesztés esetében, méghozzá hosszú időszakon keresztül. Az 1998 előtti verziók viszont nem tudnak ilyen periodikus fizetéseket teljesíteni, ha a felhasználó a 2000. éven túlra időzíti ezeket. A kereset azt is állítja, hogy az Intuit pénzt kért az upgrade-ért a felhasználóktól az Y2K-hiba helyrehozatala kapcsán.

Miután beadták ellene a keresetet, az Intuit meghirdette internetes weblapján, hogy ingyenesen kijavítja a hibákat 1999 második negyedévének a végéig. A kaliforniai bíróság elutasította a felperes kérelmét azzal, hogy nem bizonyítottak a felek tényleges károkat, de a kereset-kiegészítésre engedélyt adott.

Amikor a bíróság helyt adott az Intuit elutasításra irányuló kérelmének, akkor a szerződésre vonatkozó jog alapján ítélte meg a keresetet, s rámutatott a következőkre: Issokson azt sérelmezte, hogy nem élvezi az üzletkötés hasznait. Mivel a hiba még nem manifestálódott, azaz még valójában nem is jelentkezett, ezért a vásárlás hasznai sem vesztek még el. A bíróság azt is kiemelte, hogy Issokson nem állította, miszerint kért volna jóvátételt az Intuit-tól, és az pedig megtagadta volna ezt.

1998. október 9-én beadtak egy módosított kereseti kérelmet, amelyet egyesítettek az Intuit ellen függőben lévő két másik actio popularis keresettel. Ezek középpontjában az áll, hogy milyen problémákkal kell szembesülnie 2000. január 1. előtt az olyan Quicken felhasználóknak, akik nem Y2K-megfelelő verzióval rendelkeznek. A felperesek állítják, hogy a szoftver jelenleg

hibás, mivel 1. a Quicken azt hirdeti, hogy a felhasználói akár egy esztendővel előre is tudnak fizetéseket időzíteni, és 2. minden olyan fizetési utasítás, amit 1999. január 1-étől kezdve programoznak be egy évvel későbbre, rosszul fog működni.

A módosított kérelemben szó esik az Intuit javítási ajánlatáról is. Azt panaszolják, hogy 1. az ingyenes javítás csak olyan időpontban lesz igénybe vehető, amikor a felhasználók már a tényleges problémákba ütköznek, tehát későn, 2. ez a határidő a Pénzforgalmi Hivatal²⁹ által megszabott 1998. december 31-ei javítási határidőhöz képest is túl késő, és 3. az ajánlatot nem a kellő mértékben hozták nyilvánosságra.

A felperesek kihangsúlyozták, hogy ugyan felajánlotta az Intuit az ingyenes javítást, de erről egyedül az Interneten adott tájékoztatást. Azt is állították, hogy az Intuit műszaki személyzete még mindig azt állítja az embereknek, hogy meg kell venniük a program legújabb verzióját, ha az Y2K-megfelelőséget el akarják érni.

A módosított kérelem azt is tartalmazta, hogy mivel az Intuit az eredeti kereseti kérelemre reagálva felajánlotta az ingyenes javítást, ezért a perlés már voltaképp sikeres. A felperesi ügyvédek ui. így akarták megalapozni, hogy a díjaik fizetve legyenek.

Az Intuit elutasítási indítványt nyújtott be a keresettel szemben, arra hivatkozva, hogy a felperesek mintegy büntetni akarják őt azért, mert nyilvánosságra hozott egy Y2K-problémát az Interneten keresztül. Holott ez egy olyan jellegű tájékoztatás - állt a védekezésben -, amit az állam írt elő abból a célból, hogy ösztönözze a cégeket az Y2K-problémák megoldására. (Ld. az IRDA törvény részletes ismertetését a 46. oldalon.)

1999. január 27-én a bíróság újra elutasította a felperesi kérelmet úgy ítélve meg, hogy a felperesek még mindig nem tudtak egy ténylegesen megalapozott sérelmet, azaz kárt bizonyítani. Azt is kimondta a bíróság, hogy az 1999. közepéig felajánlott ingyenes javítás a várhatóan szerződésszegésre alapozott igényt is jó előre kérdésessé teszi. A bíróság ezenkívül elutasította azt a felperesi igényt is, hogy a csoportnak joga van megkapni az ügyvédi díjakat annak okán, hogy sikerült rábírnai az Intuit-ot az ingyenes javítás felajánlására.

További engedélyt a kereset pontosítására csak a tisztességtelen üzleti gyakorlat miatti követelés tekintetében kaptak a felperesek, mert ez még mindig nem lett megfelelő részletességgel előadva. Ha ezt sikerül bizonyítaniuk, akkor sem tarthatnak azonban igényt kártérítésre, mert legfeljebb a tevékenységtől való eltiltás szankciója jöhet számításba ebben az ügyben.

1999. május 7-én újra, harmadszor is elutasították a keresetet, de megint azzal, hogy tovább módosíthatnak a kereseten, mert még mindig nem kellően részletes az.

E pernek az a legfőbb tanulsága, hogy a bíróságok tüzetesen fogják vizsgálni a kérelmeket, hogy „teljesen érett” esetről van-e szó, ami eldönthető-e aztán a felek között.

VI.2.5 Faegenburg v. Intuit, Inc., Stein v. Intuit, Inc., Rocco Chilleli v. Intuit, Inc.

Faegenburg v. Intuit, Inc., 1998. május 26-án adták be a keresetet.

Stein v. Intuit, Inc., 1998. június 25-én adták be a keresetet.

Rocco Chilleli v. Intuit, Inc., 1998. május 13-án adták be a keresetet.

No. 13743, NY Sup. Ct. New York Co. etc.

²⁹ Comptroller of the Currency

Hasonlóan a kaliforniai perekhez, ezekben a New Yorkban beadott Intuit elleni keresetekben is azt állították a felperesek, hogy az Intuit tudta, vagy tudnia kellett volna, hogy a Quicken szoftver 1998 előtti verziói nem tudnak 1999. december 31-e utáni dátumokat feldolgozni. Azt is sérelmezték, hogy az Intuit nem ajánlott fel ingyenes upgrade-et, hogy e hibát kijavítsa, hanem fizettetett érte a felhasználókkal.

A Faegenburg-ügy egyedi volt annyiban, hogy egy további érvet is felhozott a vitában. Eszerint a számítógépipar már a hetvenes évektől tudatában volt az Y2K-problémának, de a szoftvercégek nem foglalkoztak vele, mert túl drága lett volna átírni, átkonfigurálni a program-eljárásaikat.

Az ügyet tárgyaló rendes bíróság követte az Issokson ügyben eljáró kaliforniai bíróság példáját azzal, hogy 1998. december 1-jén mind a három *actio popularis*-ban elutasította a kereseti kérelmet. Kimondta a bíróság, hogy a felperesek nem tudtak adekvát károkat bizonyítani. A bíróság arra is rámutatott, hogy egyik felperes sem állított olyat, miszerint megvette volna a bepanaszolt upgrade-et, vagy hogy a szoftver jelenleg nem a rendeltetésének megfelelően működik. Kiemelte a bíróság, hogy az Intuit internetes honlapja ingyenes javítást ajánlott fel 1999 közepéig. Így tehát, mire a hiba jelentkezni fog, addigra már egy ingyenes megoldás is a fogyasztók rendelkezésére fog állni.

Ellentétben a kaliforniai bírósággal, ez a bíróság már nem engedte a kereset módosítását, kiegészítését.

Általában is igaz, hogy ahol a szoftvercégek ingyenes kijavítást ígértek, ott a tárgyaló bíróságok - az ország mindkét felén - vonakodtak további kedvezményeket megítélni a fogyasztóknak és ügyvédeknek.

VI.2.6 Johnson v. Circuit City, Inc. és társai

Kiskereskedők elleni per fogyasztók tájékoztatásának elmulasztása miatt.

1999. január 14-én adták be a keresetet.

No. C99-00054 (CA Super Ct. Contra Costa Cty.)

Általános nyilvánosság (CA general public) miatt indítottak *actio popularis* keresetet több kiskereskedő ellen. A kereset azt kifogásolja, hogy a kiskereskedők a múltban és most is adnak el Y2K-hibás eszközöket - hardware-t és szoftvert is - a nélkül a megfelelő tájékoztatás nélkül, hogy ingyenes vagy olcsó javítás áll a felhasználók rendelkezésére.

Johnson állítása szerint az eladók úgy tájékoztatják a vásárlóikat, hogy a legolcsóbb módon akkor érhetik el a 2000. évnek való megfelelést, ha megveszik a kérdéses termék legújabb verzióját, holott valójában a legtöbb számítógépgyártó igenis ajánl ingyenes upgrade-et vagy kijavítást. Johnson állítja, hogy a kiskereskedők megfelelő helyzetben vannak ahhoz, hogy megalapozott szakmai tájékoztatást adjanak a vásárlóiknak egy-egy árucikk Y2K-megfelelőségét illetően. Végül szerinte bár a számítógépgyártó vállalatok általában felteszik az internetes honlapjukra a termékük Y2K-megfelelőségéről szóló információkat, a fogyasztók zöme nem fog értesülni erről, hacsak az eladók nem tájékoztatják őket közvetlenül.

Johnson az arravaló kötelezést kérte (seeks injunctive relief), hogy az eladók tájékoztassák mind a múltbeli, mind a jelen és a jövőbeli vásárlóikat arról, hogy

1. az eladók nem Y2K-megfelelő terméket adtak el nekik;
2. hogyan állapítható meg a megvásárolt termékről annak Y2K-megfelelősége és
3. hogyan javíthatják ki a hibát, mielőtt ebből problémáik adódnának.

A kiskereskedők persze a kereset elutasítását kérték azzal érvelve a beadványukban, hogy a termékek materiálisan nem hibásak, hiszen jelenleg is jól működők. Arra is hivatkoztak ezen kívül, hogy Johnson nem tudta megfelelő részletességgel bizonyítani azt, hogy Y2K-val kapcsolatos megtevesztés történt volna.

A bíróság 1999. április 20-án elutasította a kiskereskedők pergátló kifogásait, és utasította őket, hogy tegyenek eleget Johnson követeléseinek.

VI.2.7 A Medical Manager Corp. elleni perek

Orvosi ügyviteli szoftverrel kapcsolatos (lezárult) actio popularis per.

Courtney v. Medical Manager Corp., a keresetet 1998. június 10-én nyújtották be.

College v. Medical Manager Corp., a keresetet 1998. augusztus 25-én nyújtották be.

Colletti v. Medical Manager Corp., a keresetet 1998. november 4-én nyújtották be.

Rockland v. Medical Manager Corp., a keresetet 1998. augusztus 7-én nyújtották be.

Glusher v. Medical Manager Sales Inc., a keresetet 1998. augusztus 3-án nyújtották be.

Women's Inst. for Fertility Endocrinology and Menopause v. Medical Manager Corp., a keresetet 1998. augusztus 3-án nyújtották be.

NJ Sup. Ct.

A Medical Manager Corp. ellen olyan actio popularis perek indultak, ahol a felperesek azt állították, hogy a cég orvosi alkalmazásra szánt vezetői-ügyviteli szoftvere (9.0-s verzió) a 2000. évnek nem megfelelően fog működni. Az orvosok a betegek gondozása, ápolása során használják a szoftvert, klinikai adatokat és pénzügyi nyilvántartást vezetnek a segítségével.

A panasz állítása szerint a Medical Manager cég tudta - vagy tudnia kellett volna -, hogy a szoftver hibás, és hogy a számítástechnikai ipar már a hetvenes évektől tudatában volt az Y2K-problémának. A keresetben a felperesek a miatt reklamáltak, hogy a Medical Manager nem nyújt ingyenes upgrade-et.

A kárt illetően úgy nyilatkoztak a felperesek, hogy a szoftver nem ismer fel 1999. december 31-e utáni dátumokat, aminek következtében előfordulhat, hogy egy kontrollvizsgálat nem lesz bejegyezve az orvosnál, vagy az is lehet, hogy bizonyos klinikai adatok hiányozni fognak, ami a betegek állapotát veszélyeztetheti.

1998. december 16-án a Medical Manager beleegyezett, hogy kettő kivételével rendezze az összes igényt, ami miatt eljárást indítottak ellene, a New Jersey-beli Camden-i szövetségi kerületi bíróság jóváhagyásától függően.

Az egyezésnek megfelelően a csoport tagjai további költségek nélkül licence-elhetnek egy újabb verziót a szoftverből, ami már Y2K-megfelelő. A Medical Manager ezen kívül vállalta, hogy fizet 1,425 millió dollárt is. Ebből az összegből 600 000 dollárt olyan fogyasztóknak kell kifizetni, akik szoftver upgrade-eket vásároltak 1998 márciusa óta, amikor is a Medical Manager bejelentette, hogy a szoftver nem fog működni 1999 után. Azok a fogyasztók pedig, akik Y2K-megfelelő szoftvert vásároltak, ingyen licence-elhetik a program négy kiegészítő (add-on) moduljának az egyikét. A fennmaradó 825 000 dollár az ügyvédi költségekre megy, vagyis felosztják a felperesek ügyvédei között.

1999. március 15-én a bíróság jóváhagyta az egyezséget.

Egy további érdekes megjegyzés még az esethez. A Medical Manager Corp. részvényesei beperelték a céget, a cég igazgatóit és más vezető tisztségviselőit is. Ehlert v. Singer, és a többiek, 1998. október 23-án adták be a keresetüket (No. 98-2168-CIV-T-17-E). A részvényesek azt állítják, hogy a cég részvényeinek az ára esett, és ez annak a következménye, hogy a cég nem kezelte megfelelően az Y2K-problémát a szoftverével kapcsolatban.

VI.2.8 Atlas International v. Software Business Technologies, Inc.

Egyezség kisvállalkozási-szoftver felhasználójával.

1998. augusztus 3-án nyújtották be a keresetet.

No. 172539 Cal. Sup. Ct., Marin Co.

Atlas-é volt az első actio popularis kereset, s 1998 októberében az ügy le is zárult. Atlas azt állította, hogy a Pro Series nevű kisvállalkozások számára gyártott könyvviteli program nem volt Y2K-megfelelő, s hogy a Software Business Technologies (SBT) a hibajavítás során fizettetett az upgrade-ért a vevőivel.

Az egyezség részeként a SBT egy évszámkezelő program-kiegészítést (Century Date Kit) ajánlott fel a Pro Series 3.0i és a Vision Point 8.0 felhasználóinak, illetve a még korábbi verziók felhasználói árendedményt kaptak az upgrade-nél. A SBT ahhoz is hozzájárult, hogy kifizeti az ügyvédi költségeket, félmillió dollárt meg nem haladó mértékben.

VI.2.9 Produce Palace International v. Tec-America, Corp.

Egyezség hitelkártya-szoftver felhasználóval.

1997. augusztus 4-én nyújtották be a keresetet.

MI Cir. Ct., Macomb Co.

Ebben az egyébként legelsőként indított Y2K-perben a Produce Palace, egy zöldség-gyümölcs áruház volt a felperes. Azt állította a keresetben, hogy a Tec-America nevű cégtől vásárolt pénztárgép-rendszer működése összeomlott, amikor olyan hitelkártyákkal fizettek a vevők, amelyeknek a lejárat dátuma „00” volt. 1998. szeptember 9-én egyezséggel zárult az ügy, a Tec-America fizetett 250 ezer dollárt, a helyi karbantartó vállalat (service vendor) pedig 10 ezret.

VI.2.10 SPC, Inc. v. Neural Tech, Inc.

Egyezség hitelkártya-szoftver felhasználóval.

1998. október 23-án nyújtották be a keresetet.

Neb. U. S. Dist. Ct.

Az SPC, Inc. (SPC) országszerte majd 800 000 kereskedő számára dolgoz fel hitelkártya ügyleteket. Emellett ő közvetít a vitás kérdésekben és nézeteltérésekben is az ügyfelei, a hitelkártya-tulajdonosok, illetve a bankok között. Az SPC szerződést kötött a Neural, Tech., Inc. (NTI) céggel, ami alapján az NTI-nek egy vitamegoldó rendszert, a CADRE Kereskedő nevű szoftvert kellett szolgáltatnia. A rendszert 1997-ben installálták, és azóta - állítja az SPC - számos probléma volt vele. Az SPC tehát pert indított, s azt állítja, hogy az NTI megsértett egy egyértelmű jótállási kötelezettséget. Eszerint a) a CADRE nem Y2K-megfelelő; b) a fejlesztő nem javította ki a szoftver hibáit 30 napon belül, hogy az előírásoknak megfelelővé tegye; és c) megtagadta a programfrissítéseket (upgrade-et). A kereset azt is állítja, hogy ha az

alperes (NTI) beszünteti a technikai segítség nyújtását, akkor a felperes (SPC) nem lesz abban a helyzetben, hogy kijavítsa az Y2K-hibákat a még rendelkezésre álló rövid idő alatt. Azt is kiemelték, hogy ha nem Y2K-megfelelő az adott szoftver, akkor a felperes elveszítheti ügyfeleit, és megsérti a szövetségi pénzügyi szabályokat is.

1998. november 4-én a felek bejelentették, hogy sikerült megegyezniük. Az egyezés részletei bizalmasak.

VI.2.11 Beatie, King & Abate, LLP v. Lucent Technologies, Inc. és társai

Nem Y2K-nak megfelelő telekommunikációs termékek.

1999. január 13-án nyújtották be a keresetet.

No. 99-600 193 (NY Sup. Ct., NY Cty.)

Ebben az actio popularis polgári perben azt állítják a felperesek, hogy az AT & T és a Lucent Technologies különböző telekommunikációs rendszereket adott el anélkül, hogy tájékoztatta volna a vevőit arról, hogy a termékek nem felelnek meg az Y2K-elvárásoknak. A cég termékskálája multimédia-alapú kommunikációs alkalmazásokat, telefonos könyvviteli és ügyviteli alkalmazásokat (call accounting, call management), rendszer-felügyeleti termékeket és videokonferencia rendszereket ölel fel. A felperesek szerint tehát az AT & T és Lucent évek óta tudták, hogy a termékeik nem felelnek meg a 2000. évnek, mégis folytatták az árusítást egészen 1997. őszéig.

Az AT & T a kereset elutasítását kérte azzal érvelve, hogy egyik felperes sem szenvedett tényleges kárt, és hogy a termékek megfelelően működnek.

Az ügyben még nem született döntés.

VI.2.12 Miller és társai v. James és társai

Állam elleni peres eljárás.

1999. január 14-én nyújtották be a keresetet.

No. CW-99-197 (ALA Cir. Ct. Montgomery Cty.)

Ez az első olyan actio popularis polgári peres eljárás, amelyet kormányzati szerv ellen indítottak Y2K-probléma kezelésére szánt terv elkészítésének a hiánya miatt. A felperesek adófizetők és gyermeknevelési támogatás, illetve élelmiszersegély haszonélvezői, amit az alabamai családsegítő szolgálat folyósít nekik. Azt kifogásolják, hogy az állam késve küldte a segélyeket, és a késedelem egyik oka az volt, hogy Alabama állam nem gondoskodott a számítógépes rendszereinek az Y2K-megfelelőségéről.

A felperesek arra is hivatkoznak, hogy az állam és annak illetékesei már a '80-as évek elejétől tudnak az Y2K-problémáról, és hogy egy állam által megrendelt tudományos vizsgálat alapján azzal is tisztában vannak, hogy a számítógépes problémák elhárításának a költségei 92 millió dollárt emésztenének fel. Ráadásul - állítják a felperesek - Alabama állam egy elfogadott törvény alapján minden állami szervtől megköveteli, hogy Y2K-terveket készítsen, függetlenül attól, hogy rendelkezésére állnak-e a hibák kijavításához szükséges pénzügyi eszközök, vagy sem.

A felperesek azt kérik, hogy az állam

1. deklarálja, hogy alkotmányos kötelezettsége a tervek elkészítése, illetve, a szükséges költségek előteremtése a költségvetésből;
2. kötelezze a bíróság a kormányt egy 175 millió dolláros pénzügyi alap létrehozására az Y2K-probléma megoldása érdekében.

VI.2.13 Cincinatti Insurance Co. v. Source Data System, Inc.

Biztosítási fedezettel kapcsolatos per.

Kétségtelen, hogy a biztosítási fedezettel kapcsolatos perek számának a robbanásszerű növekedése várható a nem túl távoli jövőben. Következik ez abból, hogy számos cég - amelyet akár a csőd is fenyegethet - biztosításokkal igyekszik majd védelmet keresni magának az ellene indított keresetekkel szemben. Nagyon is valószínű tehát, hogy a biztosítótársaságok ugyanolyan peráradat elé néznek, mint annak idején az azbesztügyek kapcsán.

1998. december 4-én nyújtották be ezt a keresetet.

No. 1:98CW00144(ND IA, Cedar Rapids Div.)

Ez volt az első biztosítási fedezettel kapcsolatos Y2K-kereset, amit benyújtottak. A Cincinatti Insurance Co. nevű cég annak a bírói megállapítását kéri ebben, hogy neki nem kötelessége sem védeni, sem kárpótolni a Source Data System (SDS) nevű céget olyan igényperek során, amelyekben Y2K-hibát bizonyítanak, és az SDS az alperes.

Az alapul szolgáló igényperben az SDS-t azért perelték be, mert azt állította, hogy az általa installált kórházi információs-rendszer megfelel a 2000. évnek, holott ez bizonyíthatóan nem így van. A rendszer vásárlója szerződésszegés és megtévesztés, valamint a jóhiszemű és tisztességes üzleti eljárás követelményének a megszegése miatt perelt, és követelt megtorló, büntetőjellegű kártérítést.

Az SDS a saját biztosítója, a Cincinatti Insurance Co. ellen fordította a pert. A biztosító ugyan tiltakozott az ellen, hogy bármilyen kötelezettsége is lenne az SDS kárpótolását illetően, de beleegyezett - a jogai teljes fenntartása mellett - a védelmébe.

A biztosító ezt követően indította a címben említett pert, és a felek jogainak a bírósági megállapítását kérte két olyan kötvény alapján, amelyekben az SDS a biztosított. A biztosító állítja, hogy 1995-ben az SDS a biztosítását megszüntette. Azt is állítja továbbá, hogy:

1. az alapul szolgáló pert szerződésszegés és megtévesztő magatartás miatt indították, márpedig ezek egyike sincs benne a kötvényben, mint biztosítási káresemény;
2. az alapul szolgáló kereset nem állítja, hogy bármilyen „káresemény”, illetve „vagyonhiány” következett volna be a biztosítási időszak alatt, pedig a kötvény szerint ez is feltétele a biztosítási szolgáltatás igénybevételének és
3. az említett kereset nem kéri olyan összegek megtérítését sem, amelyeket „kártérítésként” fizetnének ki, márpedig ez is alapfeltétel a kötvény szerint.

A biztosító annak a megállapítását is kéri, hogy nem köteles az SDS saját védelmére fordított költségeit megfizetni.

VI.3 Következtetések

Az eddig lezárult perek azt mutatják, hogy a bíróságok nemigen állapítják meg az eladó vagy a tanácsadó felelősségét azokban az esetekben, amelyekben a kérdéses szerződés nem ígér kifejezetten Y2K-megfelelőséget, vagy ahol a fogyasztó nem szenvedett el tényleges gazdasági kárt. Ebben a korai szakaszban tehát nem szívesen állapítanak meg felelősséget, mielőtt a lehetséges következmények ismertek volnának. A kezdeti vonakodás persze kétségtelenül megszűnik majd, mielőtt jelentkezni fognak a javítások költségei, és a cégeket a tulajdonosok és a részvényesek rákényszerítik arra, hogy e költségek megtérítésére törekedjenek, akár pereskedés útján is.

További részletek:

FROF Y2K Center for Legislative Updates	www.from.com
Kirkpatrick & Lockhart LLP	www.kl.com
Ross & Co, Solicitors	www.y2kalert.com
Montrade Establishment Ltd.	Kierner House, Shanakiel Road Sundays Well, Cork. Ireland
Action 2000 - International	195.92.149.132

VII

Az IRDA törvény fehérházi értékelése

The year 2000 Information and Readiness Disclosure Act (IRDA), az S. 2392. számú törvény.

A Fehérháznak a 2000. évi megfelelésséggel kapcsolatos információk és nyilatkozatok című törvényhez fűzött hivatalos nyilatkozata

Örömmel jelenthetem be, hogy a mai napon aláírtam és így törvényerőre emeltem az S. 2392. számú „The year 2000 Information and Readiness Disclosure Act” című törvényjavaslatot.

Ahogy nemzetünk az ezredfordulóra készül, egyre inkább halaszthatatlan, hogy napirendre tűzzük az Y2K-probléma megoldását. Ez a probléma ugyanis Amerika létfontosságú infrastruktúráját, a számítógépes rendszereket veszélyezteti, akár a teljes működésképtelenség formájában is.

Mivel 2000. január 1-jéig alig egy évünk van hátra, ez egy nagyon komoly kihívás, amellyel a világ összes kormányának és gazdálkodó szervezetének szembe kell néznie. Az évezredváltással foglalkozó kormánybizottság ma elindítja a „National Y2K Action Week” elnevezésű programot, amely arra ösztönzi a kis- és középvállalkozásokat, hogy tegyék meg a szükséges lépéseket annak érdekében, hogy mind maguk, mind üzletfeleik a 2000. évnek megfelelő technológiával rendelkezzenek. Az elkövetkező 5 nap folyamán a Kisvállalkozások Hivatala (Small Business Administration), a Kereskedelmi Minisztérium (Department of Commerce) és számos más szövetségi kormány szerv szervez az Y2K-problémával foglalkozó képzést a munkatársai számára.

E program keretében mi is felhívtuk az állami, a helyi és központi, illetve az önkormányzati szerveket, hogy foglalkozzanak ezzel a kritikus problémával. Több mint 160 országos szintű szervezet vesz részt - különféle iparágak, szakmák, kormányzati szervek és a non-profit szféra szervezetei képviselőiként - a bizottság munkájában, behatóan foglalkozva az Y2K-problémájával.

E törvénnyel az a célunk, hogy segítsük a gazdálkodó- és a kormányzati szerveket, valamint másokat is, hozzájutni az Y2K-probléma megoldásához szükséges információkhoz. A törvény saját kormányom javaslataként jutott el júliusban a törvényhozás elé, ahol mindkét párt által támogatott konszenzussal fogadták el azt. Külön is szeretnék köszönetet mondani azoknak a képviselőknek, akiknek a kemény munkája lehetővé tette a törvény megszületését és elfogadását. Horn, Kucinich, Morella, Barcia, Leach, LaFalce, Hyde, Conyers, Dreier és Eschewé képviselő urak, illetve Bennett, Dodd, Hatch, Leahy és Kyl szenátorok nélkül nem jöhetett volna létre ez a törvény, főképp nem ilyen rövid idő alatt.

Sok szervezet - későbbi perektől tartva - vonakodik megosztani másokkal az Y2K-probléma megoldásával kapcsolatos, vagy a felkészültségére vonatkozó értékes információit. A törvény olyan korlátozott jogi felelősséget határoz meg, ami bátoríthatja és elősegítheti a szélesebb körű információcserét mind a tapasztalatok, mind a megoldások tekintetében. Ez pedig jelentősen segíthet fokozni az állami és a magánszektor erőfeszítéseit, hogy felkészítsék államunk számítógépes rendszereit az új évezredre.

Mindazonáltal a törvény természetesen nem érinti az Y2K-hiba folytán rosszul működő rendszerek vagy eszközök miatti jogi felelősséget.

Én ugyan megértem a cégek aggodalmait az évezredváltás átmeneti nehézségei és a lehetséges pereket illetően, de ettől függetlenül nekünk a fogyasztók jogait is védelmeznünk kell. Éppen ezért a törvény középpontjában kizárólag az információcserét tartalmazó nyilatkozatok állnak, de nem tartoznak a hatálya alá azok a tájékoztatók, amelyeket az eladás során a fogyasztóknak adnak egy-egy magánhasználatra rendelt termékről.

Az egyes iparágakon belül a cégeknek hasonló kihívásokkal kell szembenéznük, miközben azon fáradoznak, hogy számítógépes rendszereik a 2000. évben is hibátlanul működjenek. Bár az Igazságügy Minisztérium (Department of Justice) korábban már kinyilvánította azt a véleményét, hogy az iparágon belül a versenytársak nem sértik a versenytörvény előírásait, ha pusztán információkat cserélnek az Y2K-probléma megoldását illetően, azért ez a törvény különleges kivételt tesz a versenyjogi szabályok alól. Az S. 2392-es számú törvény tehát korlátozott mértékben kivételt enged a versenytörvény szigorú előírásai alól, és ezzel megkönnyíti a cégek együttműködését az Y2K-probléma megoldásában, de ugyanakkor továbbra is védi a fogyasztókat az iparágon belüli bojkott-megállapodásoktól, továbbá a piacfelosztásra, a fix árra vagy a termelésre vonatkozó megegyezésektől.

Az információcsere nemcsak azoknak lesz fontos, akik már tettek bizonyos lépéseket az Y2K-probléma megoldása terén, hanem azoknak a kis- és középvállalatoknak, állami, helyi és központi szervezeteknek is, amelyek csak most kezdik meg az ezzel kapcsolatos munkát. Én arra buzdítom a kereskedelmi és az érdekvédelmi szervezeteket, hogy gyűjtsenek idevonatkozó információkat a tagjaiktól és osszák meg ezeket másokkal, akár az Internet, akár más, a probléma megoldását és a tapasztalatcserét szolgáló eszköz segítségével.

A 2000. évre való átállás ügyével foglalkozó bizottságunk már várja, hogy együttdolgozhasson szövetségi hivatalokkal és más kormányzati szintű szervezetekkel, csakúgy, mint a fogyasztókat és az egyes iparágakat képviselő szervezetekkel weblapunk fejlesztésében, amely a www.y2k.gov címen folyamatosan segíti azokat a nemzeti erőfeszítéseket, amelyek az évezredváltással kapcsolatos probléma megoldását célozzák.

Az Y2K-probléma hatalmas kihívást jelent, amelynek meg kell felelnünk. E törvény elfogadása jelentős előrelépés azon az úton, ami sikeresen vezet át bennünket az új évezredbe.

1998. október 18.

William J. Clinton

VIII

Az IRDA törvény rendelkezései (részletes ismertetés)

A törvényt 1998. január 27-én fogadta el az amerikai kongresszus, címe „The year 2000 Information and Readiness Disclosure Act”, magyarul „A 2000. évi megfelelésséggel kapcsolatos információk és nyilatkozatok”. (1. §)

VIII.1 Általános rendelkezések

VIII.1.1 A szabályozás indokai és céljai - 2. §

A törvény 2. § a) pontjában a Kongresszus szabályozással kapcsolatos indokait ismerteti a jogalkotó:

- Sok ezer, sőt valószínű, hogy milliós azoknak az információtechnológiai (IT) számítógépes rendszereknek, számítógépes programoknak és különféle fűlvezető eszközöknek a száma, amelyek nem tudnak majd felismerni bizonyos dátumokat 1999-ben, illetve 1999. december 31-e után, vagy 2000-ben és azt követően úgy értelmeznék majd dátumokat, mintha azok az 1900-as évekre vonatkoznának. Az is lehet, hogy egyszerűen nem fognak tudni dátumokat kezelni ezek az eszközök.
- Az előző pontban írt hibák olyan rendszereket tehetnek működésképtelenné, amelyek létfontosságúak a piacok, a kereskedelem, a fogyasztási cikkek, a közművek és a közszolgáltatások, valamint a kormány és a biztonsági-védelmi rendszerek működése szempontjából mind az USA-ban, mind világszerte.
- Nemzeti és egyetemes érdek tehát a veszélyeztetett rendszerek átprogramozása vagy kicserélése, mielőtt a probléma különféle létfontosságú rendszerek működését akadályozná meg.
- A szervezetek, termékek és szolgáltatások 2000. évi megfelelésségével kapcsolatos gyors, őszinte és alapos tájékoztatás és információcsere nagyban segítheti mind a magán-, mind az állami szféra szereplőit a 2000. évre való felkészülésben, tehát ez a nemzetgazdaság biztonságának és fejlődésének szempontjából alapvető kérdés.
- Az esetleges jogi felelősség miatti aggodalmak azonban akadályozzák a 2000. évi megfelelésséggel kapcsolatos információk nyilvánosságra hozatalát, és cseréjét.
- Hogy mind a köz-, mind a magánszervezetek időben meg tudják oldani saját dátumváltási problémájukat, ahhoz az szükséges, hogy a perléstől való indokolatlan félelmek ne állják útját a 2000. évi felkészülésre, a tesztelési gyakorlatra, a tesztteredményekre és a megoldásokra vonatkozó információk szabad áramlásának.
- Mindezek következtében nemzeti érdeket szolgál az egységes nemzeti szabványok biztosítása a 2000. évi megfelelésségre vonatkozó információk közlését és cseréjét illetően, az időbeni tájékoztatásra ösztönözve.

A törvény 2. §-ának b) pontja a szabályozás céljait foglalja össze:

- elősegíteni és ösztönözni a 2000. évi megfelelésre vonatkozó szabad információcserét és tájékoztatást;
- segíteni a fogyasztókat, a kisvállalkozásokat és a helyi önkormányzatokat a dátumváltási problémák gyors és hatékony kezelésében, és
- az Y2K-készenlétre vonatkozó tájékoztatással kapcsolatos egységes jogi alapelvek meghatározásával csökkenteni az államok közötti kereskedelem terheit.

VIII.1.2 Meghatározások, fogalmak - 3. §

A 3. § a fontosabb fogalmak meghatározását tartalmazza:

Versenyjogi szabályok (Antitrust laws)	Versenyjogi szabályok alatt • a Clayton tv. 1. § (a) bekezdésében meghatározott jogszabályokat, továbbá a Szövetségi Kereskedelmi tv. (Federal Trade Commission Act) 5. §-ában foglalt és a tisztességtelen versenyre vonatkozó szabályokat kell érteni, valamint • a fentiekkel megegyező helyi szintű állami jogszabályokat is.
Fogyasztó	Olyan személy, aki nem viszonteladás céljából vásárol fogyasztási cikket.
Fogyasztási cikk	Bármely személyes jellegű tulajdon vagy szolgáltatás, ami személyes, családi vagy háztartási célokra szolgál.
A törvény hatálya alá tartozó per	Minden polgári per, akár szövetségi, akár nemzeti jog szabályozza azt. Nem tartoznak ide azok a perek, amelyeket szövetségi, nemzeti vagy egyéb közhatalmi szervek, hatóságok, hivatalok indítanak szabályozó, ellenőrző, illetve végrehajtó hatáskörükben eljárva.
Nyilatkozattevő	Minden természetes és jogi személy - beleértve az USA szövetségi államát, az egyes államokat, valamint ezek szerveit is -, aki vagy amely a) Y2K nyilatkozatot bocsát ki vagy jelentet meg; b) Y2K-nyilatkozatot tervez meg vagy készít; c) Y2K-nyilatkozat készítésében, szerkesztésében, jóváhagyásában és közzétételében vesz részt bármely módon, így különösen, aki segítséget nyújt vagy tanácsot ad az elkészítésében, hozzáfűz valamit, lektorálja, jelentést készít róla, megjegyzést fűz hozzá, vagy aki jóváhagyja azt.
Újraközlés	Eredetileg más személy által tett Y2K-nyilatkozat bármilyen ismétlése, akár egészben, akár részeiben.
2000. év internetes weboldal	Olyan internetes weboldal, vagy más hasonló elektronikus úton elérhető szolgáltatás a) amit egy személy vagy egy szervezet a nyilvánosság számára üzemeltet;

	b) ahol e személyre vagy szervezetre vonatkozó Y2K-nyilatkozatok olvashatók, vagy tölthetők le más módon; c) függetlenül attól, hogy közvetlenül ő maga üzemelteti, vagy csak ellenőrzi ezt.
2000. évi adatfeldolgozás	Dátumtípusú adatok feldolgozása - pl. számolása, összehasonlítása, sorba rendezése, megjelenítése vagy tárolása -, továbbá ilyen adatok továbbítása vagy fogadása a 20. és a 21. század, az 1999-es és a 2000. év vonatkozásában, valamint a szökőév-számítások.
2000. évi megfeleléségi nyilatkozat	Minden olyan írott Y2K-nyilatkozat: a) ami egyértelműen ilyenként van meghatározva; b) bárki számára elérhető, függetlenül attól, hogy hagyományos papíralapú, vagy elektronikus formában van-e rögzítve, továbbá c) egy személy vagy szervezet vagy a saját, vagy az általa nyújtott termékek, illetve szolgáltatások Y2K készenléti állapota vonatkozásában teszi közzé, vagy hagyja jóvá azt.
2000. év javítására szolgáló termék vagy szolgáltatás	Természetes személy vagy szervezet által licence-elt, eladott, vagy nyújtott számítógép-program, illetve szolgáltatás, amit kifejezetten arra a célra terveztek, hogy felismerje és kijavítsa az Y2K adatkezelési és feldolgozási hibákat más személy vagy szervezet által gyártott vagy nyújtott rendszerekben, termékekben vagy szolgáltatásokban.
2000. évi nyilatkozat	Bármilyen kommunikáció vagy egyéb információátadás egy másik félnek vagy a nyilvánosságnak, bármely formában és bármely információközlő eszköz útján, ami a) egy szervezetnek, egy terméknek vagy egy szolgáltatásnak - vagy az utóbbi kettő összességének - 2000. évi megfeleléségét illető becslést, számítást vagy értékelést tartalmaz; b) a fentiek megfeleléségének megvalósítására vonatkozó terveket, célokat vagy határidőket tartalmaz; c) tesztelési terveket, dátumokat vagy eredményeket, illetve működési problémákat vagy megoldásokat tartalmaz egy termék vagy szolgáltatás Y2K-megfelelősége vonatkozásában; d) áttekintést vagy megjegyzést tartalmaz a 2000. évi megfeleléségről, vagy közvetve, illetve közvetlenül arra vonatkozóan. Nem tartoznak a tv. hatálya alá az Értéktőzsde Bizottsághoz (SEC) és a Szövetségi Bankügyi regulátorokhoz beadott Y2K-nyilatkozatok, sem az olyan közlések vagy írások, amelyeket értékpapírok eladásánál vagy azzal való ügynökösködéskor tesznek.

VIII.2 Részletes szabályok

VIII.2.1 Az Y2K-nyilatkozatok védelme - 4. §

A törvény 4. §-a az Y2K-nyilatkozatok védelméről rendelkezik:

a) Bizonyíték-kizárás

Semmilyen Y2K-megfelelőségi nyilatkozat - sem egészben, sem részben - nem használható fel bizonyítékként a nyilatkozattevővel szemben a közlésben előadott bármely Y2K-kijelentés pontosságának vagy valóságának a bizonyítására egy másik fél által e törvény alapján indított perben, az alábbi kivételek figyelembevételével:

1. felhasználható az Y2K-megfelelőségi nyilatkozat, amennyiben alapul szolgálhat egy várható szerződésszegés, teljesítés megtagadása vagy más hasonló igény miatti perhez, a hatályos jogszabályok szerinti mértékig; továbbá
2. a bíróság bármely hatáskörébe tartozó perben mérlegelheti, hogy mennyiben alkalmazza a bizonyíték kizárására vonatkozó fenti szabályokat, ha valamely ügyben úgy találja, hogy a nyilatkozattevő az Y2K-megfelelőségre vonatkozó közlésével rosszhiszeműen járt el, csalást követett el, vagy eljárása egyébként ellenétes e törvény céljaival.

b) Hamis, félrevezető vagy pontatlan Y2K-nyilatkozatok

A törvény hatálya alá tartozó perekben, amennyiben a per hamis, pontatlan vagy félrevezető Y2K-nyilatkozaton alapul, nem felelős a nyilatkozattevő a szövetségi vagy a nemzeti jog szabályai szerint ezen Y2K-nyilatkozatért, kivéve, ha a felperes világos és meggyőző módon bizonyítja, hogy az Y2K-nyilatkozat lényeges volt, és a nyilatkozatot tevő

- annak tényleges tudatában tette a nyilatkozatot, hogy az hamis, pontatlan vagy félrevezető;
- a megtévesztés vagy a tévedésbeesés volt a szándéka,
- gondatlanul nem ügyelt a nyilatkozat pontosságára, vagy ha az Y2K-nyilatkozat újraközlés volt, akkor a tájékoztatásban nem hívta fel a figyelmet arra, hogy *a)* nem győződött meg az újraközlés tartalmának a valóságáról; illetve *b)* nem ő az eredeti forrás, és az újraközlés - az Y2K-nyilatkozatban vagy az újraközlésben megjelölt - más személytől vagy szervezettől származó információ.

c) Rágalmazás vagy más hasonló igények

Szövetségi vagy állami jog alapján rágalmazás, üzleti hírnév rontása, vagy más hasonló követelések miatt indult és e tv. hatálya alá tartozó perekben - amennyiben a követelés egy hamis, pontatlan vagy félrevezető Y2K-nyilatkozaton alapul -, a nyilatkozattevő nem felelős ezen Y2K-nyilatkozatért. Kivétel ez alól, ha a kérelmező világos és meggyőző módon bizonyítja - az egyéb szükséges tényállási elemek mellett - azt is, hogy a nyilatkozattevő tudta, hogy hamis nyilatkozatot tesz, vagy gondatlanul nem törődött annak igazságtartalmával, illetve hamisságával.

d) Y2K internetes weboldal

A törvény hatálya alá tartozó perekben - a sérülés vagy a vagyonban bekövetkező komoly károk miatt indított perek kivételével - a tájékoztatás megfelelő módjának minősül, ha a tájékoztatást a kötelezett jogi személy az Y2K internetes weboldalán teszi közzé üzleti szempontból ésszerűnek tekinthető formában és ideig.

Ez a szabály nem alkalmazható, ha a bíróság szerint a tájékoztatás módja

- a tájékoztatást nyújtó félnek a tájékoztatás módjára vonatkozó korábbi nyilatkozatával ellentétes;
- lényegesen eltér a felek közötti korábbi üzleti gyakorlattól, vagy
- üzleti szempontból nyilvánvalóan legésszerűbb mód a tényleges, valóságos tájékoztatás, feltéve, hogy a felek között korábban nem volt előzetes megállapodás a tájékoztatás módjáról, vagy nincs kialakult gyakorlatuk ebben a kérdésben.

E szabályokat nem lehet úgy értelmezni, mint olyanokat, amelyek

- módosítják vagy kiegészítik azokat a szövetségi vagy állami jogszabályokat, amelyek az Y2K adatkezelésről szóló tájékoztatás módját a fentiekől eltérően szabályozzák;
- a dátumváltással kapcsolatban tájékoztatási kötelezettséget keletkeztetnének;
- gátolnák vagy javasolnák más médium használatát, vagy kötelezővé tennék az Internet használatát;
- meghatároznák a módját vagy az idejét az Y2K-val kapcsolatos bármely tájékoztatásnak.

e) Az Y2K-nyilatkozatok következményeinek a korlátozása

A törvény hatálya alá tartozó perekben az Y2K-nyilatkozat nem értelmezhető vagy magyarázható egy szerződés vagy egy jótállási kötelezettség módosításaként vagy kiegészítéseként, akár magán-, akár állami jogi személy tette, vagy hagyta jóvá azt.

Nem alkalmazható a fenti rendelkezés:

- ha a nyilatkozattevő írásban megállapodást köt arról, hogy szerződést vagy jótállást módosít az Y2K-nyilatkozatával;
- ha az adott Y2K-nyilatkozatot a szerződés megkötésekor vagy a jótállás elvállalásakor teszik;
- ha a szerződés vagy a jótállás kifejezetten úgy rendelkezik, hogy kiegészíthető vagy módosítható Y2K-nyilatkozatokkal.

A fenti kivételek azonban nem érintik az alkalmazandó szövetségi vagy állami jogot annak mértékének a meghatározásában, hogy az adott Y2K-nyilatkozat mennyiben van egyébként kihatással a szerződésre vagy a jótállásra.

f) Különleges adatgyűjtés

Szövetségi szervezet, ügynökség, hivatal vagy hatóság e bekezdésnek megfelelően különleges Y2K adatgyűjtést rendelhet el, és ennek keretében kérheti a dátumváltással kapcsolatos önkéntes információszolgáltatást, beleértve az Y2K-nyilatkozatot is. Az információ szolgáltatójának kifejezett engedélye vagy egyetértése nélkül azonban a különleges adatgyűjtés során válaszul adott Y2K-nyilatkozat, vagy bármilyen más tájékoztatás

- kivételt képez az Információs szabadság tv. (United States Code) 5. fejezet, 552. § (4) bek. b) pontja alól;
- nem adható át harmadik személynek;
- nem használható fel szövetségi szervezet, hivatal, hatóság vagy harmadik fél által, se közvetve, se közvetlenül semmilyen szövetségi vagy állami jog szerint indított polgári perben.

Az állami hatóságok azonban azokat az információkat felhasználhatják, amelyeket más törvényes eljárás keretében is megszereztek. Felhasználhatják azokat is, amelyeknek a felhasználásához az információ adója kifejezetten hozzájárult.

VIII.2.2 Időleges mentesség a versenyjogi szabályok alól - 5. §

A törvény szerint a versenyjogi szabályok nem alkalmazhatók azokra a magatartásokra - ideértve a szerződést és ennek teljesítését is -, amelynek az az egyetlen célja, hogy

- elősegítse, hogy a versenytársak kijavítsanak vagy elkerüljenek egy Y2K adatfeldolgozási hibát valamely számítógépes rendszerben, számítógépes szoftverben, vagy ilyeneket magába foglaló felhasználói szolgáltatásban, illetve
- információkat cseréljenek vagy hozzanak nyilvánosságra a versenytársak annak érdekében, hogy segítsenek kijavítani vagy elkerülni egy Y2K-hiba következményeit.

A szabályt azonban csak a törvény hatálybalépést követő és 2001. július 14-ét megelőző magatartásokra, illetve az e két időpont között kötött vagy teljesített szerződésekre lehet alkalmazni.

Nem alkalmazható a szabály, ha a magatartásnak a célja vagy a következménye egy személy kizárása a piacról, a piac felosztása, vagy az árak, illetve a termelés szabályozásában való megállapodás.

A törvény rendelkezése szerint minden versenyjogi kedvezményt és mentességet szigorúan kell értelmezni.

VIII.2.3 Kivételek - 6. §

a) Hatás az információ közzétételére

A törvény nem érinti egy szövetségi szervezet, kormányzati szerv vagy hivatal arra való jogát, hogy valamely szövetségi vagy állami jogszabály által előírt információnyújtási vagy közzétételi kötelezettséget érvényesítsen, vagy ilyen kötelezettséget végrehajtson.

b) Szerződések és egyéb követelések

A már említett kivételeket nem számítva, a törvény nem érinti a természetes vagy jogi személyek szerződéses vagy más, díj ellenében megszerzett jogait.

Bármely a törvény hatálya alá tartozó és egy fogyasztó által indított perben e törvény nem vonatkozik az olyan Y2K-nyilatkozatokra, amelyeket üzletszerzés során az eladó, a gyártó vagy a fogyasztási cikk szolgáltatója tett e fogyasztónak, és egy hirdetés vagy eladási ajánlat volt benne. Nem vonatkozik azokra sem, amelyek egy Y2K-hiba kijavítására szolgáló termékhez vagy szolgáltatáshoz kapcsolódnak, kivéve, ha az ajánlattevő fél az ajánlat vagy üzletszerzés során az alábbi figyelmeztetést teszi közzé:

„Az eladás során tett nyilatkozatok az IRDA tv. hatálya alá tartoznak. Vita esetén ez a törvény korlátozhatja Önt ezen nyilatkozatok felhasználásában, hacsak a szerződés vagy más megállapodás eltérően nem rendelkezik erről.”

A törvényből semmi sem értelmezhető úgy, hogy az előre kizárna bármely olyan igényt, amely nem kizárólag Y2K-nyilatkozatokon alapul.

c) Általános gondossági mérce

A törvény az Y2K-nyilatkozat tevőjére nem ír elő a szövetségi vagy az állami jogban meghatározottnál szigorúbb kötelezettséget vagy gondossági mértéket.

A törvény nem zárja ki, hogy a felek további felvilágosítást, cáfolatot, felelősség-kizárást vagy más hasonló nyilatkozatot tegyenek egy Y2K, vagy Y2K-megfelelőségi nyilatkozat kapcsán.

A törvény nem értelmezhető úgy, hogy változtatna a szövetségi vagy állami jog által a vagyonkezelő-személyre vonatkozó általános gondossági mértéken.

d) Szellemi tulajdonjogok

E törvény nem érinti a szabadalommal, a szerzői joggal, a mikroelektronikai félvezetők topográfiájával, az üzleti titokkal, a cégnévvel és a védjeggyel kapcsolatos jogokat.

VIII.2.4 Alkalmazhatóság (hatály) - 7. §

A törvény főszabály szerint a törvénybe iktatás napján lép hatályba, rendelkezései nem alkalmazhatók az 1998. július 14-én már folyamatban lévő perekben.

Azokra a nyilatkozatokra alkalmazható a törvény, amelyeket 1998. július 14. és 2001. július 14. között tettek. Kivétel ez alól az Y2K-megfelelőségi nyilatkozatok, mert ezekre csak akkor lehet alkalmazni, ha a törvény elfogadásának napja (1998. október 18.) és 2001. július 14. között tették meg ezeket.

Ha egy természetes vagy jogi személy 1996. január 1. és 1998. október 18-a, a törvény elfogadásának napja között Y2K-tartalmú nyilatkozatot tett közzé, akkor utólag Y2K-megfelelőségi nyilatkozattá minősítheti ezt, ha a megfelelőségi nyilatkozatokra vonatkozó szabályoknak megfelel, és a törvény hatálybalépését követő 45 napon belül a rendeltetés megjelölését kívánó személy

- a nyilatkozat közlésére vonatkozó szabályok szerint személyesen értesíti a nyilatkozat minden címzettjét, vagy
- az internetes weboldalán feltűnően közzéteszi az erről szóló közlését, és azt legalább 45 napon át ott tartja, valamint ugyanazt az eljárást lefolytatja, mint amit eredetileg használt az Y2K-értesítésénél.

Az itt említett értesítésnek világos utalást kell tartalmaznia arról, hogy az Y2K-nyilatkozat Y2K-megfelelőségi nyilatkozattá lett átalakítva, és tartalmaznia kell egy másolatot ezzel a felirattal „Y2K-megfelelőségi nyilatkozat”.

A nyilatkozat átminősítése nem érvényes azzal a természetes vagy jogi személlyel szemben, aki

- világos és meggyőző módon bizonyítja, hogy ő bízott az Y2K-nyilatkozatban az értesítés kézhezvételéig, és károsulna a visszaható hatályú átminősítés következtében, és
- a személyes értesítés kézhezvételétől számított 45 napon belül - internetes tájékoztatás esetén a törvénybe iktatástól számított 180 napon belül - az átminősítést kérő személyt írásban értesíti arról, hogy tiltakozik az átminősítés ellen.

VIII.2.5 Y2K Bizottsági Munkacsoportok - 8. §

A törvénynek ez a §-a a konkrét állami teendőkkel foglalkozik:

Munkacsoportok: Az elnöki különbizottság (a továbbiakban: Bizottság) köztisztviselőkből álló munkacsoportokat hozhat létre vagy szüntethet meg. Ezek - külső szervezetekkel együtt -

megbeszéléseken foglalkoznak az Y2K-problémával, információkat cserélnek a készenlétre vonatkozóan, és egyébként is megtesznek mindent e törvény céljainak megvalósításáért.

A csoportok listája: A Bizottság listát vezet a csoportokról, és mind nyomtatott, mind elektronikus formában elérhetővé teszi azt a nyilvánosság számára. A lista tartalmazza a tagok nevét és a csoport elérési helyét, telefonszámát, e-mail címét.

Egyensúly: A Bizottság igyekszik egyensúlyt teremteni a munkacsoportok között a részvétel és a képviselet tekintetében.

Részvétel: A Bizottság listát vezet mindazokról a személyekről és szervezetekről, akik vagy amelyek részt vesznek a munkacsoportok ülésein, és ezt nyomtatott és elektronikus formában közzéteszi.

Ülések: A munkacsoport minden ülését nyilvánosan meg kell hirdetni a Bizottság által előre meghatározott szabályok szerint. A Bizottság biztatja a munkacsoportokat, hogy az ülések legyenek nyilvánosak a lehetséges mértékig, és munkájuk legyen összhangban a Bizottság tevékenységével, illetve az e törvény céljaival.

Kizárás: A Szövetségi Tanácsadó Bizottságról szóló tv. [Federal Advisory Committee Act (5. U. S. C. App.)] nem vonatkozik az e törvény alapján létrehozott munkacsoportokra.

Magánjog a perlésre: Ez a § nem hoz létre magánkeresetet e szakasz rendelkezéseinek a végrehajtása érdekében.

Megszűnés: Az e §-ban megadott jogkör 2000. december 31-én megszűnik.

VIII.2.6 Nemzeti információs központ és weboldal - 9. §

Nemzeti weboldal: Az Interneten létre kell hozni egy nemzeti weboldalt, és ezt 2002. július 14-ig működtetni kell. A weboldal célja, hogy segítse a fogyasztókat, a kisvállalkozókat és a helyi önkormányzatokat az információszerzésben más kormányzati weboldalakról, forró vonalról, vagy információs központokról - ideértve a független ügynökségek, hivatalok és más csoportok weboldalait is - a számítógépes rendszerek, termékek és szolgáltatások Y2K-megfelelőségéről.

Konzultáció: A weboldal fejlesztője több más szerv vezetőjével köteles rendszeresen konzultálni, pl. az Igazgatási és Költségvetési Hivatal, a Kisvállalkozások Hivatalának, a Szabványügyi Hivatal vezetőivel, valamint a fogyasztói és iparági csoportok képviselőivel.³⁰

Jelentés: A weblap fejlesztője 60 napon belül jelentést készít az illetékes szenátusi és képviselőházi bizottságoknak, hogy hogyan képzei az e törvénybe foglaltak végrehajtását.

A Képviselőház Elnöke

Az Egyesült Államok Alelnöke

A Szenátus Elnöke

³⁰ Office of Management & Budget, Small Business Administration, National Institute of Standards and Technology

IX Az Y2K-törvény rendelkezései (részletes ismertetés)

IX.1 Általános rendelkezések

1999. július 1-jén az amerikai kongresszus elfogadta a H. R. 775. számú törvényjavaslatot, s július 20-án - Clinton elnök aláírását követően - törvényerőre emelkedett a 2000. évhez kapcsolódó egyik legfontosabb jogszabály, az Y2K törvény. A jogszabály rövid neve: Y2K törvény (Y2K Act).

A törvény 1. része a szabályozás céljait foglalja össze:

- A törvény elsődleges célja polgári peres eljárások létrehozása olyan kárigényekre, amelyek bármely eszköznek vagy rendszernek a dátumváltás miatti hibás működése miatt keletkeztek.
- Minden gazdálkodó szervezetet és felhasználót ösztönözni a dátumváltási problémák időben történő feltárására és megoldására, mielőtt azok konkrétan jelentkeznek.
- Folyamatos együttműködésre - javításra és tesztelésre - ösztönözni a gyártókat, az eladókat, a fogyasztókat és minden egyéb szerződéses partnert a probléma megoldása érdekében.
- Arra ösztönözni mind a magánfeleket, mind az állami intézményeket, hogy a dátumváltással kapcsolatos vitáikat alternatív módon rendezzék, elkerülve a költséges és időrabló pereskedést.
- Csökkenteni a megalapozatlan igények alapján indított Y2K-perек számát.
- Végül a törvény fontos célja az államok közötti kereskedelem terheinek csökkentése azáltal, hogy visszatartani igyekszik a megalapozatlan pereskedéstől, de természetesen azzal együtt, hogy eközben lehetőséget nyújt mind az egyének, mind a vállalatok számára, hogy a valós igényeiket megfelelően érvényesíthessék.

A törvény kiegészíteni szándékozik az 1998-ban elfogadott „The year 2000 Information and Readiness Disclosure (IRDA)” törvényt, amely az Y2K-val kapcsolatos felkészülés és információközlés legalapvetőbb kérdéseit szabályozza.

A törvény 2. része a törvényalkotás szükségességéről és okairól tartalmaz megállapításokat:

1. Számos információtechnológiai (IT) rendszer, eszköz és program nem képes bizonyos dátumokat megfelelően kezelni 1999-ben, illetve 1999. december 31. után. Ezek a dátumokat 2000-ben és ezt követően úgy fogják kezelni, mintha 1900-at írnánk, vagy a dátumokat egyáltalán nem tudják majd kezelni.

Ha nem korrigálják, akkor e probléma - s a belőle fakadó hibák - katasztrofális következményekkel járhatnak, mert olyan rendszereket tehetnek működésképtelenné, amelyek alapvető fontosságúak a piacok, a kereskedelem, a közszolgáltatások és a kormányzat működése szempontjából, sőt a biztonsági és védelmi rendszer működését is akadályozhatják mind az USA-ban, mind szerte a világban.

2. Nemzeti és állami érdek tehát, hogy az IT termékek gyártói és felhasználói minden erejükkel azon legyenek, hogy a 2000. január 1-jéig hátralévő rövid időt felmérésre,

hibajavításra, tesztelésre és válságtervek készítésére fordítsák, a dátumváltási problémák kezelése és megelőzése, valamint a lehetséges fennakadások minimalizálása céljából.

3. Mivel a dátumváltási probléma valamilyen szinten vagy formában minden gazdálkodó szervezetet és felhasználót érinti, ezért megjósolható, hogy a tényleges vagy vélt Y2K-hibák miatt jelentős számú polgári pert fognak indítani, amelyek jó része azonban megalapozatlan lesz.

A megalapozatlan igények miatti pereskedés nemkívánatos hatásokkal járhat, például:

- olyan pénzügyi és műszaki erőforrások elvesztegetésével fenyeget, amelyeket érdemesebb lenne az Y2K-probléma megoldására fordítani, arra nevezetesen, hogy a rendszerek működésképesek maradjanak;
- fenyegeti a nemzetgazdaság eredményes működését biztosító - közös értékeken és bizalmon alapuló - üzleti és fogyasztói kapcsolatok rendszerét;
- megterheli a nemzet igazságszolgáltatási rendszerét; gondot okoz az egyénnek és a kisvállalkozásoknak, akik amúgy is elérhetetlennek érzik az igazságszolgáltatást bonyolult működése és költségessége miatt;
- az üzleti perekkel rendszerint együtt járó idővesztés, a magas költségek, a bizonytalanság, a folyamatok feletti ellenőrzés elvesztése, az ártalmas sajtónyilvánosság, valamint az ellenségeskedés mind-mind csak növeli a dátumváltással kapcsolatos gondokat, s nehezíti a gondok eredményes megoldását.

1. Ezek az okok indították a Kongresszust egy olyan törvény megalkotására, ami biztosítja, hogy az Y2K-probléma lehetőleg ne okozzon fennakadást az államok közötti kereskedelemben, ne rójon szükségtelen terhet a szövetségi bíróságokra, és amely segíti a vállalatokat a felkészülésre, s a káros gazdasági hatások elhárítására.
2. Sok egyén és gazdálkodó szervezet érzi úgy, hogy az igazságszolgáltatás számára nem elérhető, mert túl bonyolult és drága. Számukra az Y2K-problémát orvosló, hagyományos jogi lehetőségek nehezen járható utat jelentenek.
3. A lehetséges következményektől - különösen a magas költségektől - való félelem számos műszaki-technológiai szakértelemmel rendelkező személyt és szervezetet tart vissza a dátumváltási problémák megoldását célzó projektektől.
4. Az Y2K-problémával kapcsolatos komolytalan, megalapozatlan perek elszaporodása még nehezebbé teszi a bírósági szolgáltatások elérését, s még inkább igénybe veszi a jogi rendszer erőforrásait, az igazán megalapozott igényekkel fellépőket pedig akadályozza az érdekeik érvényesítésében.
5. A Kongresszus arra kéri a gazdálkodó szervezeteket, hogy felelősségteljesen álljanak hozzá az Y2K-problémából adódó vitás kérdésekhez és kerüljék el a szükségtelen, időrabló és költséges pereskedést, különösen az olyan Y2K-hibák esetében, amelyek nem tekinthetők lényegesnek. A Kongresszus segíti a jóhiszemű tárgyalásokat a felek között, ha ilyen jellegű vitáik támadnak, és inkább önkéntes megegyezésre hív fel a pereskedés helyett.

A törvény 3. része részben értelmező, részben a törvény hatályával kapcsolatos rendelkezésekből áll:

A törvény kizárólag az Y2K-perekre vonatkozó szabályokat tartalmazza. Fogalmak:

Y2K-per (Y2K action)	• Szövetségi vagy állami bíróság előtt indított polgári per, amelyben a felperes kára, illetve sérülése egy valós vagy vélt Y2K-hibával kapcsolatos, vagy amelyben a követelés, illetve a védelem kapcsolatos egy ilyen hibával. • Szövetségi vagy állami bíróság előtt kormány szerv által indított polgári per, amelyben az adott kormány szerv mint kereskedelmi vagy szerződéses kapcsolatok alanya vesz részt. Nem tartoznak ide azok a perek, amelyeket kormány szerv indít, de amelyekben szabályozó, ellenőrző vagy végrehajtó hatáskörében eljárva vesz részt.
Y2K-hiba (Y2K failure)	Olyan eszköz, rendszer - ideértve bármely számítógépes rendszert, mikrochipet és beépített áramkört -, szoftver, firmware, illetve egyéb utasításokat feldolgozó eszköz (set) által okozott hiba, amely a 2000. évhez kapcsolódó adatot dolgoz fel, tárol, továbbít, kalkulál, összevet, megjelenít vagy elfogad. Ilyen hibák különösen: • Az 1999/2000 év közti dátumváltás pontatlansága. • Meghatározott dátumok fel nem ismerése, vagy pontatlan feldolgozása 1999-ben, 2000-ben, vagy 2001-ben. • A 2000. év szökőévként való kezelésének elmulasztása, különös tekintettel a helyes dátum felismerésére és feldolgozására 2000. február 29-én.
Kormány-szerv	Szövetségi, állami vagy önkormányzati hivatal, közreműködő, illetve egyéb jogi személy
Lényeges hiba (material defect)	Bármely termék vagy szolgáltatás olyan hibája, amely a rendeltetésszerű működést lényegesen akadályozza. Nem tartoznak ide azok a hibák, amelyek: A. csak jelentéktelen vagy minimális mértékben vannak hatással egy termék vagy egy számítógép-program működésére; B. csak a termék vagy a számítógép-program egy részének a működésére vannak hatással, amely mint egész ettől függetlenül lényegében rendeltetésének megfelelően működik; C. csak jelentéktelen vagy kismértékű hatással vannak a szolgáltatás hatékonyságára.
Testi sérülés	Természetes személy fizikai sérülme, különösen A. a halálos eredménnyel járó sérülés, és B. ha a fizikai sérüléshez lelki szenvedés, érzelmi zavar vagy hasonló sérülés kapcsolódik.
Szerződés	Szerződés, tarifa, licence vagy szavatosság, jótállás

A 4. rész ismét a hatállyal kapcsolatos rendelkezéseket tartalmaz:

A törvény hatálya csak az Y2K-perekre terjed ki, a testi sérülés és a halálokozás miatti igények nem tartoznak a hatálya alá.

A törvény hatálya kiterjed bármely 1999. január 1. után elindított perre, amelyet valamely 2003. január 1. előtt bekövetkezett Y2K-hiba miatt indítottak el. Kiterjed továbbá azokra a perekre is, amelyeket csupán lehetséges Y2K-hibák miatt indítanak, de amely hibák bekövetkezhetnek, vagy bizonyíthatóan kárt vagy sérülést okozhatnak 2003. január 1-je előtt. Per alatt az ilyen perekben belül bármely más fellebbviteli eljárást, óvadék ellenében szabadlábra helyezést, felfüggesztést, vagy más bírósági, közigazgatási, illetve alternatív vitarendezési eljárást is érteni kell.

A törvény jó előre feloldja az inkonzisztens szabályozásból eredő ellentmondásokat, mert kimondja, hogy egymásnak esetleg ellentmondó állami törvények esetén ennek a törvénynek a rendelkezését kell alkalmazni.

IX.2 A törvény részletes szabályai

IX.2.1 Per előtti értesítés (Prelitigation notice) - 7. §

A törvény egyik alapvető célja arra rábírni a feleket, hogy az Y2K-val kapcsolatos ügyeiket inkább magánúton próbálják meg rendezni, kerülve a hivatalos bírói utat. Ha pedig ez valamilyen oknál fogva mégsem lehetséges, akkor is a pereskedés helyett inkább valamelyik alternatív vitarendezési eljárást vegyék igénybe. Éppen ezért a törvény a következő rendelkezéseket írja elő a jövőbeni felperesnek, mielőtt a perindításra még sor kerülne:

- A jövőbeni felperes köteles írásban értesíteni az összes jövőbeni alperest a várható perről. Ezt hivatalos postai úton kell tennie, tértíve levéllel vagy más bizonyítható módon.
- Az értesítésnek részletes és pontos információkat kell tartalmaznia 1. a lényeges hibáról (material defect); 2. az ebből fakadó kárról vagy veszteségről, amit a felperes elszenvedett; 3. a javasolt jóvátételről; 4. hogy milyen alapon kéri ezt a jóvátételt és 5. kit hatalmaz fel arra, hogy a vita megoldásában közvetítsen.
- Ha az alperes 30 napon belül válaszol, és jóvátételt ajánl fel, vagy kifejezi, hogy az alternatív eljárásban hajlandó részt venni, akkor ideiglenesen felfüggesztik az eljárást a jóvátétel megtörténteig, és/vagy a megegyezés megkísérléséig.
- Ha az alperes 30 napon belül nem válaszol, vagy az azt követő 60 nap eredmény nélkül telik el, akkor a felperes keresetével megindíthatja a peres eljárást.

IX.2.2 Külön követelmények a perléshez

A törvény előírja, hogy a kereseti kérelem mellé a felperesnek csatolnia kell olyan nyilatkozatokat is, amelyekben további információkat nyújt a károkról (részletes tényekkel), a lényeges hibáról, és bizonyos esetekben az alperes elmebeli állapotára utaló tényekről is, ahol ez tényállási elem.

IX.2.3 A szerződés megszegésével kapcsolatos perek

A törvény számos olyan fontos rendelkezést tartalmaz, amelyek a szerződési rendelkezések és ezek betartásával, továbbá a jótállással és a szavatossággal kapcsolatosak az Y2K-perek során:

- Az írott szerződési rendelkezések - beleértve a felelősség korlátozását is - szigorúan betartandók és kikényszeríthetők, kivéve, ha az adott rendelkezés valamely 1999. január 1-je után hatályba lépett állami jogszabály rendelkezéseibe ütközik.
- Ha a szerződés valamely kérdésről nem rendelkezik, akkor a szerződés teljesítése idején hatályban lévő jogszabály rendelkezéseit kell figyelembe venni az értelmezés során.
- A lehetetlenségre és a kereskedelmi kivihetetlenségre való hivatkozás - mint védekezés - nyitva áll az alperes előtt az 1999. január 1-től hatályban lévő jog rendelkezései szerint.
- A szerződéses károk megtérítése nem igényelhető, kivéve, ha *a)* a szerződés kifejezetten rendelkezett ezeknek a károknak a megtérítéséről, vagy *b)* ha a szerződés erről hallgat ugyan, de a szerződés hatályossága idején hatályos állami jogszabály így rendelkezik, vagy *c)* ha egy szövetségi jogszabály rendelkezik így.

IX.2.4 A szerződésen kívül okozott károk megtérítése iránti perek (Tort actions) - 12. §

Az Y2K törvény 12. §-a a Gazdasági Veszteségek Szabálya számára kíván egy formát kodifikálni. Általánosságban a gazdasági károk alatt a következők értendők:

- elmaradt haszonból;
- elmaradt eladásból;
- üzletmenet megszakításából;
- harmadik személyek igényeiből;
- különleges kárként igénylendő veszteségekből;
- következményes károkból

származó károk.

Az a fél tehát, aki gazdasági károkat szenvedett el, általában csak szerződéses alapon igényelheti ezek megtérítését, jogszabály alapján vagy szerződésen kívül okozott károkozás címén nem. Másoldalról nézve pedig ez a szabály azt is jelenti, hogy az a peres fél, aki szerződésen kívüli károkozás címén indított keresetet, a gazdasági veszteségeivel kapcsolatos igényeit ilyen módon nem érvényesítheti. Ez utóbbi alól azonban van néhány kivétel:

1. ha a kártérítési kötelezettséget olyan szerződés írja elő, amelyben a kártérítést igénylő fél szerződő fél;
2. ha az ilyen kár valós személyi/testi, illetve vagyoni károkozásból származik, feltéve, hogy a vagyon nem a felek közti szerződés tárgya;
3. szerződéstől függetlenül érvényesítheti a gazdasági kárait a felperes a szándékos károkozás miatti igényperek esetében is.

IX.2.5 Kárenyhítési kötelezettség szabálya - 9. §

Az Y2K-perekben megítélt kártérítés nem foglalja magába azon károk kompenzációját, amelyeket a felperes ésszerűen elkerülhetett volna bármely felvilágosítás vagy információ segítségével, melyeknek tudatában volt, vagy ésszerűen tudatában kellett volna lennie (9. §).

Ez a kötelezettség többletként adódik az állami jogszabályok által előírt bármely kárenyhítési kötelezettséghez, de nem vonatkozik az olyan esetekre, amelyekben az alperes szándékosan tévesztette meg a felperest a termék 2000. év felkészültségét illetően.

Feltűnő tehát, hogy ez a szakasz kiterjeszti a kárenyhítési kötelezettséget olyan esetekre is, amikor is valamit tenni, cselekedni kell, mielőtt a kár bekövetkezne.

IX.2.6 Arányos felelősség elve - 6. §

Bizonyos kivételektől és korlátozásoktól eltekintve általános szabály az arányos felelősség elve (6. §). Az a személy, akivel szemben egy Y2K-perben végső ítéletet hoznak, az ítéletnek csak azon részéért felel, amely megfelel az ő relatív és arányos jogi felelősségének.

A szakasz célja az, hogy az alperes inkább arányosan, semmint egyetemlegesen legyen elmarasztalva. Nem volna ui. igazságos, hogy az alperest, akinek korlátozott a felelőssége, az ítélet egész összegére marasztalnák egy technológiai szempontból olyan összetett és különleges ügyben, mint amit az Y2K-probléma jelent. A törvényhozási eljárás során az arányos felelősség szabályai voltak a legvitatottabbak, ez tükröződik a szabályok összetettségében és abban is, hogy ide tartozik a legtöbb és legrészletesebb magyarázat.

Az arányos felelősség alóli kivételek és korlátozások:

- A szakasz csak azokban az Y2K-perekben alkalmazható, amelyeket nem a szerződés megszegése miatt indítottak.
- Egyetemleges lesz a felelőssége az alperesnek, ha a tényeket megállapító személy (pl. esküdt) úgy ítéli meg, hogy az alperes szándékosan okozott sérülést a felperesnek, vagy tudatosan követett el csalást, vagyis tévesztette őt meg.
- Az alperesek egyetemlegesen felelősek a kártérítés bármely behajthatatlan részéért, ha a felperes 1. fogyasztó és egyénileg perel (nem csoport érdekében³¹ indított perrel van szó) egy fogyasztási cikk hibája miatt, vagy 2. az alperes egy olyan személy, akinek a vagyona 200 000 dollárnál kevesebb, és akinek a marasztalási összegből a megtérítendő kára több mint 10%-a a saját vagyonának.
- Minden más esetben az alperes a felelősségének az arányában felel, kivéve, ha a felperes a bizonyítékok túlsúlya segítségével bizonyítja, hogy az alperes gondatlanul járt el, semmibe véve a felperesnek okozott kárt. Ebben az esetben az alperes a saját arányos része további 50%-áért is felel.
- Az állami jogszabályok a törvénnyel szemben elsődlegesen annyiban, amennyiben az alperes számára kedvezőbb rendelkezéseket is tartalmazhatnak.

IX.2.7 Megtorló kártérítés - 5. §

Az 5. § tartalmazza a megtorló - büntető jellegű - kártérítés szabályait. A § csak azokban az Y2K-perekben alkalmazható, amelyekben az ilyen jellegű kártérítésnek az alkalmazandó jog szerint egyébként is helye van:

- A felperes csak abban az esetben tarthat igényt megtorló kártérítésre, ha tiszta és meggyőző módon tud bizonyítani. Ez a megkötés jelentős eltérést mutat az egyes államok bizonyítási feltétel-rendszerétől, illetve bizonyításra vonatkozó szabályaitól.

³¹ Ld. az IX.2.8 Actio popularis (Class actions) - 14-15. § c. részt a 57. oldalon.

- Bizonyos - a következő bekezdésben meghatározott - alperes esetén a megtorló kártérítés nem haladhatja meg
 1. a jóvátételként megítélt kártérítési összeg háromszorosát, vagy;
 2. a 250 000 dollárt.
- Kizárólag korlátozott mértékű megtorló kártérítésnek van helye, ha az alperes *a)* természetes személy, és vagyona nem haladja meg az 500 000 dollárt; vagy *b)* be nem jegyzett gazdasági társaság, közös vállalkozás, illetve bejegyzett társaság, egyesület és más szervezet, de a teljes munkaidőben foglalkoztatott alkalmazottainak a száma nem haladja meg az 50 főt.
- A korlátozás - mint ahogy az a rendelkezésből is egyértelműen kitűnik - a szegényebb vagy a kisebb alperesek védelmét szolgálja, más személyek vagy szervezetek hasonló kedvezményben nem részesülnek. Azonban a fenti korlátozások sem érvényesülnek, ha a felperes bizonyítja, hogy az alperes szándékosan akart neki jogsértést okozni.
- Az Y2K-perekben nem róható ki megtorló kártérítés állami szervekkel szemben.

IX.2.8 Actio popularis (Class actions) - 14-15. §

A törvény a csoport érdekében indított perekre, vagyis az actio popularis-ra is tartalmaz fontos rendelkezéseket:

- Egy termék vagy szolgáltatás hibája miatti igény az Y2K-perben - akár szövetségi, akár állami bíróság előtt - csak akkor indítható actio popularis-ként, ha a bíró úgy ítéli meg, hogy a hiba lényeges a csoport tagjainak a többsége számára.
- A csoport összes lehetséges tagja részletes tájékoztatást kell kapjon a perről.
- Az actio popularis-ként indított Y2K-perek elbírálása az állami bíróságok helyett a szövetségi kerületi bíróságok (U. S. District Courts) hatáskörébe tartoznak. Kivételek a szabály alól:
 1. • A felperesi csoport tagjainak döntő többsége ugyanannak az államnak a polgára;
 - az elsőrendű alperesek is ugyanennek az államnak a polgárai és
 - az érvényesítendő igények elsődlegesen ezen állam joga szerint bírálandók el.
 2. Az elsőrendű alperesek államok, állami hivatalok és egyéb kormányzati szervek, akikkel szemben a kerületi bíróságok esetleg nem járhatnak el, és nem szabhatnak ki velük szemben kártérítést;
 3. A felperesi csoport nem megtorló kártérítés kiszabását kéri, továbbá a vitatott összeg - a kamatok és a költségek nélkül számítva - tíz millió dollárnál kevesebb, feltéve, hogy az adott perben minden felperesi igény el lesz döntve.
 4. Száz főnél kisebb csoportokról van szó.

Várhatóan lesznek felperesek, akik azért nem lépik majd át a 10 milliós értékhatárt, hogy ügyük az állami bíróság előtt maradjon.

Természetesen bármely fenti esetben a bizonyítási teher a kivétel alkalmazhatósága tekintetében arra a félre hárul, aki az adott kivételre a perben hivatkozik.

- Bármely kerületi bíróság - ha függőben lévő Y2K-per van előtte - kinevezhet egy különleges előkészítő bírót vagy egy magisztrátus bírót, hogy a szövetségi peres eljárás szabályainak megfelelően döntést hozzon a tényállásról és a jogi helyzetről.

IX.2.9 A felelősség különféle lehetséges korlátozásai

A törvényben különböző szakaszokban elszórtan számos korlátozás található a felelősségre vonatkozóan:

IX.2.10 Az alperes tudomása - 13 §

A szerződésszegés, illetve a teljesítés megtagadása esetét kivéve minden olyan Y2K-perben, ahol a tényállásnak eleme, hogy az alperes egy tényleges vagy lehetséges Y2K-hibáról tudott-e, vagy tudnia kellett-e, a felperesnek bizonyítania kell ezt a tényállási elemet az 1999. január 1-je előtti hatályos állami jognak a bizonyítási rendszerre vonatkozó szabályai szerint. Ezt a szabályt értelemszerűen együtt kell alkalmazni a 8. § b) pontjában található azon rendelkezéssel, miszerint a felperesnek minden esetben, ahol ez tényállási elem, kifejezetten hivatkoznia kell az alperes lehetséges tudomásra.

IX.2.11 Kívülállók felelőssége

Vagyoni kár miatti Y2K-perekben, amelyekben az alperes az alapjogviszonyon kívülálló személy, ezen alperes csak akkor felel a kárért, ha a felperes bizonyítja azt is - egyfajta ráadásként minden egyéb bizonyítandó körülmény mellett -, hogy az alperes tudta, vagy gondatlan, nem törődöm módon nem vette figyelembe azt az ismert lényeges kockázati tényezőt, amelynek következtében ilyen hiba bekövetkezhet. A felperesnek ezt a tényt az 1999. január 1-je előtti hatályos állami jog szerinti bizonyítási rendszer szabályai szerint kell bizonyítania.

Ahhoz, hogy az alperes ilyen „kívülálló személynek” minősüljön, a következő feltételeknek kell teljesülnie:

1. az alperes ne legyen annak a terméknek a gyártója, forgalmazója, eladója vagy terjesztője, illetve ne legyen annak a szolgáltatásnak a nyújtója, amely a kérdéses Y2K-hibát elszenvedti, vagy okozza;
2. a felperes és az alperes ne legyenek alapvető közös érdekeltségben, például szerződéses jogviszonyban;
3. az alkalmazandó jog szerint tényállási elem legyen az alperes valóságos vagy elvárható tudomása a tényleges vagy lehetséges Y2K-hibáról.

Tipikus kívülálló személy lehet egy állami közhivatalnok, vagy egy társaság vezető tisztségviselője (director).

A gondatlanság miatti keresetek általában nem tartoznak ide, viszont ebbe az esetkörbe sorolhatók a következők miatti követelések:

- csalás (szándékos megtévesztés);
- vélelmezhető csalás (szándékos megtévesztés);
- vagyonkezelői kötelesség megszegése;
- gondatlan megtévesztés;
- szerződéses előnnyel vagy gazdasági erőfölénnyel való visszaélés.

IX.2.12 A dolog feletti hatalom önmagában nem alapozza meg a kártérítési felelősséget - 13. § c)

Az Y2K-perekben a kártérítési felelősséget önmagában nem alapozza meg az a körülmény, hogy Y2K-hiba következett be egy valaki által jogi hatalom alatt tartott - eladott, lízingelt, bérbe adott vagy más módon az irányítása, ellenőrzése alatt álló - eszközben, berendezésben, termékben vagy alkotórészben. Vagyis a felelősséget és ennek mértékét kizárólag a szerződés rendelkezései, továbbá a szerződésszegés és a nem teljesítés következményei határozzák meg.

Ez a bekezdés jogi hatásában azt is jelentheti, hogy a hibás termékért való szigorú felelősségi szabályok az Y2K-perekben önmagukban nem érvényesülhetnek.

IX.2.13 Az IRDA törvény általi védelem - 13. § d)

A „The year 2000 Information and Readiness Disclosure Act” - röviden IRDA törvény - 4. §-a által nyújtott védelem az információcsere tekintetében az Y2K-perekben is érvényesül a törvény rendelkezése szerint. (Ezt a szakaszt a Kongresszus fűzte hozzá később a törvényhez.)

IX.2.14 Az állami jog alkalmazhatósága (az Allard-módosítás) - 16. §

Az Y2K törvény 16. §-a így rendelkezik: „E törvény egyetlen rendelkezése sem értelmezhető úgy, hogy ez érintené azon állami jog alkalmazhatóságát, amely a károk és a felelősség tekintetében szigorúbb korlátozásokat ír elő, nagyobb védelmet nyújtva ezzel az Y2K-perekben.” Vagyis az állami jog a törvénnyel szemben igenis alkalmazható, amennyiben a károk és a felelősség tekintetében szigorúbb szabályokat rendel.

IX.3 Egyéb rendelkezések

IX.3.1 Az alperes „Y2K UPSET” védekezése (az Inhofe-módosítás) - 4. § g)

Az „Y2K upset” jelentése: egy Y2K-hibához közvetlenül kapcsolódó, szövetségi szinten végrehajtható mérési, monitoring, illetve jelentési kötelezettség nem teljesítése az alperes részéről.

A törvény 15 napos türelmi időt biztosít a fél számára a teljesítésre, mielőtt a kormány büntetést szabhatna ki rá. A védelem 2000. június 30-tól élhet ezzel az eljárást időlegesen felfüggesztő kifogással, de számos korlátja van, és így csak szűk körben érvényesül.

Súlyosabb hiba, mulasztás esetén egyáltalán nem élhet vele az alperes, például ha közvetve veszélyezteti a közegészséget, a közbiztonságot vagy a természeti környezetet. Abban a nyilvánvaló esetben sem, ha olyan kötelezettséget nem teljesít, amellyel a bankrendszer, illetve a pénzügyi rendszer biztonságáért, működőképességéért felel. Nem tartozik továbbá ebbe a körbe az ésszerű, indokolt megelőző karbantartás, vagy az Y2K-hibára való felkészülés hiánya sem.

Következik tehát, hogy csak kisebb kötelezettségszegésekről lehet szó, s a félnek bizonyítania kell, hogy *a)* minden tőle telhetőt megtett egyébként a lehetséges Y2K-hiba megelőzésére, illetve orvoslására, s hogy *b)* a mérési, monitoring vagy jelentéstételi kötelezettség megszegése vagy

- egy Y2K-hiba, vagy
- egy ilyen hibához közvetlenül kapcsolódó veszélyhelyzetnek

a következménye.

IX.3.2 A jelzálogadósok védelme (a Holling-módosítás) - 4. §

Meghatározott feltételek esetén a törvény védelmet biztosít a jelzáloggal terhelt ingatlan tulajdonosainak, és egy négy hetes türelmi időt enged az adósnak a fizetésre. Erre akkor kerülhet sor, ha a nemfizetés oka egy Y2K-hiba, amelynek eredményeképpen a fél nem képes pontosan vagy időben törleszteni, az átutalásait teljesíteni.

Ennél a jogintézménynél is számos megszorítás van, például csak természetes személy élhet ezzel a védekezési lehetőséggel, csak rövid ideig hivatkozhat az Y2K-hibára, s a kötelezettség természetesen nem szűnik meg a hiba miatt, csupán a hitelező nem járhat el ellene a felfüggesztés ideje alatt.

IX.3.3 Kisvállalkozások védelme (Gregg-módosítás) - 18. §

A törvény bizonyos kivételek mellett és számos korlátozással védelmet nyújt a szövetségi hivatalokkal szemben, és megtiltja, hogy pénzbüntetést szabjanak ki a kisvállalkozásokra, ha egy Y2K-hiba okozza valamely szövetségi szabály megszegését, de csak az első kötelezettség-szegés esetén.

2000. december 31-e után ezzel a kifogással már nem lehet élni.

X

A szövetségi Y2K fogyasztóvédelmi törvény tervezete

H. R. 192. számú törvényjavaslat. Címe "The year 2000 Consumer Protection Plan Act of 1999", magyarul: „a 2000. év fogyasztóvédelmi törvény 1999. évi tervezete”.

A törvényjavaslat beterjesztve 1999. január 6-án.

A törvénytervezet célja: peres és közigazgatási eljárások létrehozása a 2000. évvel kapcsolatos adatfeldolgozási hibák megoldása érdekében. (1. §)

X.1 Általános rendelkezések

X.1.1 Definíciók - 2. §

A törvényjavaslat 2. §-a a fontosabb fogalmakra ad magyarázatot:

A törvény hatálya alá tartozó keresetek	Bármilyen, akár szövetségi, akár állami jog által szabályozott követelés, kivéve azokat, amelyeket valamely szövetségi szerv, állam vagy állami szerv nyújt be szabályozó, felügyeleti vagy végrehajtó hatáskörében eljárva.
Végfelhasználó	Az a fél, aki szoftvert vagy hardvert birtokol és használ.
Kifejezett írott szerződés	Azok az igazoló emlékeztetők vagy egyéb írásba foglalt szövegek, amelyeket a felek a megállapodásuk végső kifejezésének szántak, illetve azok a szerződésbe foglalt vagy azon kívüli rendelkezések is, amelyek az eset összes körülményei, a kereskedelmi szabványok, a teljesítés módja stb. által a szerződésbe belemagyarázhatók.
2000. évi adatfeldolgozás	Dátumtípusú adatok feldolgozása - pl. számolása, összehasonlítása, sorba rendezése, megjelenítése vagy tárolása -, továbbá ilyen adatok továbbítása vagy fogadása a 20. és a 21. század, az 1999-es és a 2000. év vonatkozásában, valamint a szökőév-számítások.

X.2 Részletes szabályok

X.2.1 Bírósági és közigazgatási eljárások - 3. §

E törvény hatálya alá tartozik bármely kártérítésre irányuló kereset, amelyben a károk oka egy Y2K (2000. évi) adatfeldolgozási mulasztás, zavar vagy hiba, függetlenül attól, hogy hol terjesztik elő a keresetet, továbbá az ilyen kereset eredményeként lefolytatott választottbírói vagy egyéb egyeztető eljárás is.

Amikor valaki kártérítésre irányuló keresetet nyújt be a bírósághoz Y2K-val kapcsolatos adatkezelési mulasztás, zavar vagy hiba miatt, akkor a bíróság titkára átteszi az ügyet a kötelező választottbírói eljárásra.

A bizonyítás mértéke (standard of proof): A fél az Y2K adatkezelési mulasztás, zavar vagy hiba miatt bekövetkezett kára megtérítésére igényt tarthat, ha a „bizonyítékok túlsúlyával” bizonyítja, hogy

1. a mulasztás, zavar vagy hiba miatti kár előre látható volt;
2. az alperes tévése vagy nem tévése - végfelhasználói minőségében - a körülmények alapján ésszerűtlen volt;
3. a kárt legközvetlenebbül az alperes okozta.

Vezető tisztségviselők felelőssége: Az Y2K-hiba miatt perelt társaság vezető tisztségviselője személyesen csak akkor felel a kárért, ha a felperes az előzők szerint azt bizonyítja, hogy irányító-ellenőrző tevékenysége során.

Megítélhető károk: Y2K-hibák miatti perekben a következő károk megtérítése ítéltető meg:

1. Személyi sérüléssel kapcsolatos kár, ideértve
 - a múltbeli és a jövőbeli orvosi és kórházi költségeket;
 - a múltbeli és a jövőbeli jövedelem-kiesés miatti kárt;
 - a fájdalom és a szenvedés miatti nem vagyoni kárt, de csak az orvosi és a kórházi költségek összegét meg nem haladó mértékben.
2. Halálokozás.
3. Vagyoni kár, ideértve
 - az elmaradt hasznot és
 - a javítással és a kicseréléssel kapcsolatos költségeket is.
4. A megtorló kártérítés, de csak a szándékos vagy súlyosan gondatlan károkozás esetén; és a kártérítés mértéke nem haladhatja meg a tényleges kár összegének a háromszorosát. Nem állapítható meg ilyen kártérítés azoknál az igényeknél, amelyeknél csak vagyoni kár van.

Elévülési idő: Y2K adatkezelési mulasztás miatt nem nyújtható be kereset a 2000. január 1-től számított két éven túl.

X.2.2 Actio popularis - 4. §

Az Y2K adatkezelési hibák miatt benyújtott kártérítési kereseteket - melyeket e törvény vagy egy állami jog szabályoz - a szövetségi kerületi bíróságnál kell benyújtani abban a kerületben, ahol a hiba történt.

X.2.3 Alkalmazhatóság - 5. §

E törvény hatály nem terjed ki azokra a keresetekre, amelyek egy kifejezett írott szerződés körén kívül esnek.

III. RÉSZ

Az Y2K az EU-ban

XI

Az EU és a „Millenniumi Bomba”

Az EU hivatalos összefoglalója az Y2K-problémáról, az eddigi intézkedésekről, illetve a teendőkről:

Az Európai Unió országainak politikai és gazdasági vezetése felismerte az Y2K-problémához kapcsolódó kérdések jelentőségét, és komoly erőfeszítéseket, illetve anyagi erőforrásokat fordított a probléma megoldására.

A kölni Európa Tanács³² 1999 júniusában felhívta a Bizottságot³³, hogy gyűjtsön információkat arról, milyen intézkedéseket hoztak a probléma megelőzése érdekében világszerte. A globális helyzetről szerzett információk az EU weboldalain is elérhetők.

XI.1 Az Y2K-probléma jellemzése

A beépített rendszerek (chip-ek) hibái várhatóan csak január 1-je után fognak jelentkezni. A szoftvereket érintő Y2K-problémák azonban már jelen vannak, hiszen a számítógépes számítások hetekkel, hónapokkal, sőt akár évekkel is továbbnyúlhatnak a mostani dátumokon. Természetesen olyan is előfordulhat, hogy egy hiba vagy ennek következménye hetekig vagy hónapokig nem lesz érzékelhető január 1-je után.

Az Y2K-probléma nemcsak egy adott tevékenységet, egyes országokat, vagy bizonyos régiókat fenyeget. Az új évezredbe való átlépés valószínűleg mindenkit érinteni fog valamilyen szinten és mértékben.

A vállalkozások működését érintő Y2K-hibák nemcsak az ipari termelésre, de a belső információs és adatkezelő rendszerekre is hatással lesznek. A szervezetek normális működését ezen kívül külső tényezők is zavarhatják. Ilyenek, pl. az ellátási lánc zavarai, mert lehet, hogy a vevők vagy a szállítók fognak olyan gondokkal küszködni, amelyeket Y2K-hiba okoz.

Az állami szervek kétféle feladat előtt állnak. Egyfelől gondoskodniuk kell a saját számítógépes rendszereik megfelelőségéről, másrészt pedig kötelességük segíteni és ellenőrizni a gazdasági szféra felkészülését, illetve megfelelőségét.

A magánszemélyeket úgy érinti a dolog, hogy ők a vásárlói bizonyos dátumfüggő árucikkeknek, és ami ennél is fontosabb, hogy dátumfüggő szolgáltatásokat vesznek igénybe, pl. a távközlést, az energiaipar szolgáltatásait, a közlekedést, a pénzügyi rendszert vagy a betegellátást.

Sajnos a rendelkezésre álló rövid időben a problémákat minden vonatkozásban már nem lehet megoldani, és ezt sok helyen fel is ismerték már. Így számos vállalat szembesül most azzal a ténnyel, hogy megrendült a fogyasztók bizalma vele szemben, mert nem bíznak az Y2K-megfelelőségében. A vállalkozásoknak egyébként is célszerű átvizsgálniuk a válságterveiket, hogy az ezredforduló előtt és után folyamatosan tudjanak működni. Célszerű megfelelő kommunikációs stratégiákat is kidolgozniuk a fogyasztókkal és a partnereikkel folytatott párbeszéd biztosítása érdekében.

³² European Council (A szerv nem azonos az Európai Tanáccsal, a Council of Europe-pal.)

³³ Európai Bizottság, azaz European Commission

XI.2 Hogyan kezelik a problémát az EU-ban?

Az Európai Unión belül az ipar és a nemzet illetékes állami hatóságai a felelősek a Millenniumi Bomba hatástalanításáért, a saját hatáskörükben eljárva. Stratégiai jelentőségű azonban a nyitott, átlátható és határokat átlépő tájékoztatás. Az Európai Bizottság ennek szellemében rendszeresen küld jelentéseket az Európa Tanácsnak a fejleményekről (ld. alább).

Az EU-s kormányok szinte mindenütt különleges központi koordinációs szerveket hoztak létre részben a helyzet országonkénti figyelemmel kísérése, részben a közvélemény tájékoztatása céljából. E szervek közül néhány csak azokra a kulcsfontosságú ágazatokra koncentrált, amelyeknek határokat átlépő hatásai is lehetnek. Az összes EU-s kormány az Interneten is tájékoztatást ad a saját országában tapasztalt Y2K-fejleményekről.

A következő felsorolás azokat a kritikus EU-s ágazatokat tartalmazza, amelyektől azt várják, hogy zökkenőmentes legyen a működésük az ezredforduló közben és után is:

- energiaipar;
- távközlés;
- repülésügy;
- vízi/tengeri közlekedés;
- pénzügyi szféra.

Az Európai Bizottság már 1997-ben kezdeményezte, hogy az országok képviselői - együtt az ipar szervezeteivel - tartsanak rendszeres tudományos eszmecseréket. Ezek a tudományos műhelyek vezető szerepet játszanak az információ- és tapasztalatcsere területén, valamint a jövőbeni lépések megvitatásában is, mind az egyes országok, mind a különféle gazdasági ágazatok között.

XI.3 Bizottsági jelentések és tájékoztatók

Az Európai Bizottság tehát 1998 eleje óta rendszeresen készít jelentéseket az aktuális helyzetről:

- 1998 február: A Bizottság jelentése a Tanácsnak és az Európai Parlamentnek az Y2K-problémáról [Com (1998) 102]

Ez a jelentés azt célozta, hogy a tagállamok politikai szinten közös álláspontot alakítsanak ki a legfontosabb kérdésekben: *a)* várhatóan milyen következményei lesznek annak, ha nem kezelik megfelelően a problémát, *b)* a nem megfelelő problémakezelést milyen tényezők okozhatják, illetve *c)* melyek a konkrét tennivalók.

- 1998 december: „Hogyan oldja meg az EU az Y2K-számítógépes problémát?” [Sec (1998) 2100]

Ez az Európa Tanácsnak címzett Bizottsági jelentés a tagállamokon belüli helyzetet tekinti át, és megjelöli azokat a területeket, ahol az előrehaladás nem kielégítő és lemaradások tapasztalhatók. (A jelentés szövegét ld. a 67. oldalon.)

- 1999 június: „A kulcsfontosságú ágazatok felkészültségi állapota”

Ez a jelentés - amelyet szintén a kölni Európa Tanácsnak készítettek - azt hangsúlyozza, hogy sok területen kedvező fejleményeket lehet tapasztalni, pl. a magasabb színvonalú együttműködés, a létfontosságú ágazatok ellenőrzése, a számítógépes programok tesztelése, valamint a könnyebb információszerzés területén. Ettől függetlenül azzal zárul a dokumentum, hogy minden ágazatban fokozni kell az erőfeszítéseket az információ-

megosztás és az együttműködések fejlesztése terén, különösen a válságtervek határokon is túlmutató kérdéseit illetően.

XI.4 Az Európai Bizottság nemzetközi kezdeményezései

Regionális szinten a Bizottság főképp ágazatközi, illetve határközi kérdésekre összpontosít. Kulcskérdés például, hogy a legfontosabb ágazatok zavarai milyen általános következményekkel fognak járni. 1999. áprilisában a nyugat-európai állami szolgáltatók tanácskozást tartottak. Itt megvizsgálták, hogy az egyes ágazatokban - repülésügy, tengerészet, elektromos energia, távközlés, nukleáris energia - milyen Y2K-veszélyekkel kell szembenézni a kölcsönös függőség miatt. A tanácskozáson arra a kérdésre helyezték a hangsúlyt, hogy válságterveket kell kidolgozni a határokon is túl mutató problémák közös kezelése érdekében.

1999 júliusában újabb konferenciát tartottak, amelynek témája az európai magasfeszültségű elektromos hálózatok volt. Szeptemberben ezt egy újabb tanácskozás követi, ahol ellenőrizik a válságterveket, valamint részletesen is megbeszélik az ezredfordulóra való felkészülést.

Közben a Bizottság kezdeményezte, hogy hívják fel az európai partnerek figyelmét az Y2K-kérdés fontosságára, illetve nyújtsanak konkrét segítségeket is nekik. Ez különösen a Közép- és Kelet-európai államokra, illetve az újonnan függetlenné vált államokra vonatkozik.

A kölni Európa Tanács kérte a Bizottságtól, hogy hozzon létre egy magas szintű munkacsoportot a stratégiai döntések megalapozása érdekében. A munkacsoport célja azoknak a javaslatoknak a kidolgozása, amelyek azt biztosítják, hogy az ezredváltáshoz kapcsolódó problémák bekövetkezése esetén a kulcsfontosságú ágazatok rendben működjenek.

E csoport először 1999. júliusában ült össze, s azt vizsgálja, hogy a bekövetkező problémákat milyen szintű intézkedésekkel kell megoldani. Kiemelt téma az információcsere és a válságtervek elkészítése a különösen fontos ágazatokban és a határközi dimenziókban, valamint az, hogy a tagállamok, illetve az egyes ágazatok különféle tervei kompatibilisek legyenek egymással.

XII

Az Európai Bizottság SEC (1998) 2100 számú jelentésének összefoglalója

1998. december 2-án az Európai Bizottság végső formájában kiadta azt a jelentését, amelynek címe „Hogyan oldja meg az EU az Y2K-számítógépes problémát?”. Száma: SEC (1998) 2100. A jelentés a következő három nagy társadalmi szféra Y2K-kérdéseivel foglalkozik: 1. közigazgatás; 2. fontos infrastruktúrák és gazdasági ágazatok (pénzügy, távközlés, közlekedés, energia stb.); 3. a magánszektor és a Közösség általában.

A jelentés megállapítja, hogy nincs elég információ arról, hogy a vállalkozások hogyan kezelik az Y2K-problémát. Érdekesség, de a jelentés azt is kiemeli: „azok az országok sem érzik elég kielégítőnek a saját előrehaladásukat, ahol a legelőrébb tartanak, s további megoldásokat keresnek a lehetséges problémák megfelelő kezelése érdekében”.

A jelentés felszólítja az összes tagállamot, hogy:

1. gyorsítsák a felkészülést a közigazgatásban, és hozzanak létre együttműködési és tájékoztató fórumokat;
2. készítsenek válságterveket;
3. ösztönözzék az ipari ágazatok résztvevőit, hogy aktívan vegyenek részt a nemzetközi Y2K-kezdeményezésekben;
4. cseréljenek információkat a közlekedési ágazat felkészültségéről;
5. kísérjék figyelemmel az energiaszektor felkészültségét és készítsenek jelentést erről;
6. segítsék elő a fogyasztók megfelelő tájékoztatását, az ipari és a magánszektor közötti kooperációt, valamint az Y2K-megfelelésről szóló nyilvános tájékoztatást;
7. biztassanak formanyomtatványok használatára, továbbá
8. javasolják mind az állami, mind a magánszervezeteknek, hogy vegyenek részt külső tesztekben.

A következőkben a három nagy szféra fejleményeit vesszük részletesebben is szemügyre a meghirdetett feladatok fényében.

XII.1 Közigazgatás

Bár sokan tartják az állami szféra felkészültségét és helyzetét aggodalomra okot adónak, ettől függetlenül a jelentés a következőképpen fogalmaz:

„Bebizonyosodott, hogy növekszik azoknak a tagállamoknak a száma, ahol a közigazgatásban feltétlen elsőbbséget adnak az Y2K-projekteknek, és különféle fórumokat hoztak létre a koordináció és az információcsere megfelelő szintű biztosítására. Felhívják a figyelmet a problémákra, és a szükséges intézkedéseket is megteszik.” A tagállamok vagy *a)* különböző minisztériumokat - belügy, tudomány-kutatás stb. - vagy *b)* információtechnológiai hivatalokat, vagy *c)* közvetlenül a miniszterelnökök hivatalát bízták meg az Y2K-kérdés figyelemmel kísérésével és kezelésével. Néhány ország ugyan rendszeresen küld jelentéseket, de a Bizottság úgy találta, hogy „csak kevés európai kormány tesz közzé rendszeres statisztikákat az

előrehaladásról”. (Ekkoriban még csak Finnország, Görögország, Svédország, Írország, Dánia és Olaszország jelentései voltak elérhetők az Interneten.)

Központi kérdés az Európai Unióban - akárcsak az USA-ban - a helyi és regionális közigazgatás, illetve a beépített rendszerek felkészültsége. A Bizottság úgy találta, hogy „függetlenül attól, hogy a tagállamok jelentései a saját Y2K-felkészültségüket illetően biza-kodóak, a jelentések általában mégiscsak aggodalmat mutatnak a helyi és a regionális igazgatások felkészültségével kapcsolatban is. Az is kérdéses, hogy a közigazgatás hogyan fog a beépített rendszerek problémájával megbirkózni.”

Néhány tagállamnak egyébként még a miatt is kétségei vannak, hogy vajon képes lesz-e az Y2K-probléma kezeléséhez szükséges forrásokat előteremteni.

XII.2 Fontos infrastruktúrák és gazdasági ágazatok

A Bizottság azokra az ágazatokra összpontosította a figyelmét, amelyek a határokon túl is hatást gyakorolnak, és így az egész közösség számára hátrányokkal járhat a hibás működésük. (A jelentés éppen ezért nem foglalkozik a vízügyekkel, a hulladékkezeléssel, az élelmiszer-ellátással vagy a betegellátással.)

A Bizottság egyébként annak a megjegyzésével kezdi a kérdés tárgyalását, hogy „a tagállamoktól kapott válaszok igen eltérő minőségűek voltak, s csak nagyon kevés volt ezek között az igazán kimerítő jellegű”.

XII.2.1 Pénzügyi szféra

A Bizottság szerint az USA-hoz hasonlóan a pénzügyi szektor tart a legelőrébb a felkészülésben. Ez a bankügyeket, a biztosítási és az értékpapír piacokat jelenti.

A pénzügyi szférában csak kismértékű lesz a számítógépes zavar. Bizonyos országok - Svédország, Dánia, Németország, Hollandia és az Egyesült Királyság - határidőket szabtak meg az Y2K-feladatok elvégzésére. A Bizottság szerint egyébként ahol határidők vannak megállapítva, ott általában is többet tesznek a problémák megoldása érdekében.

A pénzügyi szféra sikere elsősorban annak tudható be, hogy a Bankfelügyelet Basle Bizottsága³⁴ kiemelten kezelte az Y2K-problémát. Általános útmutatást nyújtott a bankfelügyeletnek, továbbá kifejlesztett egy Y2K-információs adatbázist is. Fontos volt a sikerhez az euro bevezetése, valamint a Global 2000³⁵ nem hivatalos szervező csoport tevékenysége is, amit az Y2K-megfelelőség javítása céljából hoztak létre más bankszervezetekkel együtt.

A pénzügyi szektorban a konkrét előrelépést tesztelés útján bizonyították. Az USA és az Egyesült Királyság illetékes szervei már kiterjedt pont-pont közötti teszteket is végrehajtottak. A Bundesbank nemrég bejelentette, hogy 1999. májusban minden német bank kötelezően részt fog venni egy tesztelésben. Mindazonáltal maradt némi aggodalom a kisebb regionális és helyi pénzügyi intézmények vonatkozásában, és sok pénzintézetnek kell még elemeznie a harmadik személyekkel kapcsolatos veszélyeket, amelyek a nem eléggé felkészült ügyfelektől eredhetnek. Mi több, egy svéd felmérés szerint a kölcsöntörlesztés feldolgozását is veszély fenyegeti, ami likviditási problémát okozhat a pénzintézeteknél, vagy ezek ügyfeleinél.

³⁴ Banking Supervisor Basle Commission.

³⁵ Global 2000 Coordinating Group

A nagy biztosítótársaságok alaposan felkészültek az ezredfordulóra, és nem számítanak gondokra. Állítják, hogy időben el fognak készülni, azonban a kisebb cégek közül néhány nincs ilyen kedvező helyzetben még. A biztosítási felügyelet a biztosítótársaságoknak minden tagállamban azt javasolja, hogy vizsgálják felül a fontosabb szerződéseiket, és közöljék a felügyelettel az esetleges nem megfelelőségüket.

A biztosítási szövetségek szerint a vállalkozások már jó ideje tudatában kellene, hogy legyenek az Y2K-problémának. Éppen ezért, mivel ez egy előrelátható esemény, nem is lehet biztosítást kötni rá. Persze lehet, hogy lesznek kivételek, eseti alapon mérlegelve az egyes ügyeket. (Ilyen lehet, például az, amikor egy vállalkozás bizonyítani tudja, hogy mindent elkövetett a felkészülés érdekében, de a problémához hozzájárultak bizonyos előre nem látható körülmények vagy események is.)

A nemzeti értéktőzsdéken már évekkorábban megkezdtek a felkészülést. A Bizottság szerint csak a magán befektetési társaságokkal lehet gond az EU-ban.

XII.2.2 Távközlés

A Bizottság azt jelentette, hogy nem tudta eldönteni, vajon kielégítő-e az előrehaladás ezen a területen, vagy sem, bár néhány tagállam Y2K-munkálatokba kezdett. Ilyenek, pl. Ausztria, Finnország, Olaszország, Hollandia, Dánia és az Egyesült Királyság.

A Nemzetközi Távközlési Unió (ENSZ) Y2K-Munkacsoportja³⁶ 5000 munkatárssal világszerte azon dolgozik, hogy felhívja a figyelmet az Y2K-kérdésre. 1998 júniusában és szeptemberében sikeres tesztet végeztek Norvégia, az USA, Svédország, Németország és Hong Kong részvételével. Azonban néhány EU ország nem működik együtt a Munkacsoporttal, és a felmérések arra utalnak, hogy egyes országok nem lesznek eléggé felkészültek.

XII.2.3 Közlekedés

Az EUROCONTROL, azaz a Repülésügyi Biztonsági Szervezet lett megbízva azzal, hogy fogja össze, illetve segítse elő az Y2K-ra vonatkozó információcserét a repülésügyi területén működő vállalkozások között.

Az EUROCONTROL más európai polgári légügyi szervezetekkel is együttműködik, pl. az IATA-val³⁷, vagy az ICAO-val³⁸. E három szervezet egymással együttműködve kidolgozott és bevezetett egy egységes módszert az Y2K-megfelelőség felmérésére. Ettől függetlenül a Bizottság szerint „a légi társaságok nem mindig elégedettek azokkal a válaszokkal, amelyeket a légi irányítás szervezetei adnak az európai irányító rendszerek állapotával kapcsolatban”.

Bár néhány ország megfelelő előrehaladást jelentett, ettől függetlenül elég hiányosnak mondható a tájékoztatás. A Bizottság ugyanakkor felhívja a figyelmet arra, hogy más szállítási területeken még ennél is kevesebb információ áll rendelkezésre.

³⁶ International Telecommunications Union (UN) Year 2000 Task Force

³⁷ International Air Transport Association, azaz Nemzetközi Légiforgalmi Szervezet

³⁸ International Civil Aviation Organization, azaz Nemzetközi Polgári Légügyi Szervezet (ENSZ)

XII.2.4 Energia

A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a különböző ágazatok közül az energiaipar helyzete a legkritikusabb.

A nukleáris energia területén az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) Nukleáris Hivatala átfogó tervet dolgozott ki. Ennek része a tagországok Y2K-felkészültségéről szóló információk összegyűjtése, egy országok közötti nemzetközi hálózat kialakítása, elektronikus levelezés biztosítása az információcsere érdekében, valamint egy nemzetközi szakmai műhely összehívása 1999 februárjára. Sőt az uniós szakemberek információcserét kezdeményeztek Közép- és Kelet-európai kollégáikkal, és az újonnan függetlenné vált államok munkatársaival is. A szoros határidők és a bizonyított eredmények hiánya miatt nehéz megállapítani, hogy hol tart a felkészülés.

A Bizottság megállapítja, hogy a nukleáris energia szektort nem számítva nagyon kevés információt nyújtottak az ágazat felkészültségéről, különösen az energiaszállítás és -elosztás területéről. Az elektromos energia szektorban csak a legutóbbi időkben kezdték meg a szükséges munkákat. Nem bizonyított, hogy vajon végeztek-e nemzetközi tesztek az országok közötti energiacsere irányító számítógépes rendszereknél, vagy hogy a válságtervekről cseréltek-e információkat a felek.

Megjegyzendő, hogy a pénzügyi és a távközlési ágazat képviselői is folyamatosan panaszkodnak a megbízható információk hiánya miatt, miközben mindkét ágazat alapvetően függ e szektor felkészültségétől.

XII.2.5 A magánszektor és a Közösség általában

A Bizottság azt jelentette, hogy tíz tagállam hozott létre olyan szervezetet, amelyeknek a feladata a magánszektor tájékoztatása, illetve a közvéleménnyel való kommunikáció. Ezeknek a szervezeteknek a vezetése és finanszírozása szinte kizárólag állami úton történik. Céljuk, hogy felhívják a figyelmet a problémára, segítsék a kis- és középvállalkozások felkészülését, és támogassák az információcserét.

A Bizottsági jelentés arra a következtetésre jutott, hogy az Y2K-kérdések közül leginkább a beépített rendszerek problémájával és a jogi kérdésekkel foglalkoznak a magánszférában, s még mindig nagyon kevés figyelmet fordítanak a szereplők a fogyasztói kérdésekre. Az is bizonytalan, hogy hogyan kellene kezelni a várható közösségi problémákat. Az azonban egyértelmű, hogy az EU-ban - szemben az USA-val - kevésbé aggódnak a széleskörű pereskedés kialakulásának a veszélye miatt.

A közösségi ügyekkel kapcsolatban a Bizottság továbbra is a COM (1998) 102. számú közleményében bejelentett kezdeményezések megvalósítására törekszik:

- **A saját rendszerek Y2K-megfelelővé tétele.** A stratégiaileg fontos információs rendszerek megközelítőleg 63%-a már megfelelő, 24%-át most adaptálják, 13%-át pedig jelenleg vizsgálják át.
- **A Tanács és más nemzetközi szervezetek támogatása.** A Bizottság együttműködik az OECD-vel, és megbeszéléseket folytat a Világbankkal.
- **A külföldi infrastruktúrák és ágazatok szervezetei közötti párbeszéd ösztönzése.** Egy komplex állami-magán információs hálózat létrehozását jelenti ez, amelyben a tagországok hivatalnokai és a kulcsfontosságú európai ipari szervezetek képviselői vitatják meg az Y2K-kérdéseket.

- **A Fogyasztói Bizottság³⁹ számos javaslatának az elfogadása és megvalósítása.** Ilyen például: a dátumfüggő funkciók meghatározása a termékekben vagy a szolgáltatásokban; a fogyasztók információhoz való jutásának az elősegítése; kampányok szervezése a tájékoztatás érdekében és az állami hatóságok bevonásával; a minimális fogyasztóvédelmi rendelkezések meghatározása stb.

³⁹ Consumer Commission

XIII

Az Európai Bizottság Y2K-felkészültsége

Az Y2K-probléma ismeretében a Bizottság kidolgozott és megvalósított egy Y2K-projektet. Ez az összes tevékenységét felöleli mindazzal a problémával kapcsolatban, amiről 1998 februárjában küldött jelentést az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, a Gazdasági és Szociális Bizottságnak, valamint a Régiók Bizottságának [Com (1998) 102, lsd. a 67. oldalon].

Az Y2K-projekt fő célkitűzése annak biztosítása, hogy a Bizottság képes legyen pontosan, hatékonyan és zavarok nélkül végezni a feladatait 2000. január 1. előtt és után, anélkül, hogy az ezredforduló érzékelhető hatással lenne a tevékenységére.

Az Y2K-projektet egy tagozatok közötti munkacsoport irányítja a Főtitkárhelyettes vezetésével. Három fő területre irányul a Bizottságon belüli munka:

- műszaki adaptáció, az Informatikai Igazgatóság koordinálásával;
- jogi kérdések, a Jogi Csoport⁴⁰ koordinálásával;
- válságtervek, a Főtitkár vezetésével.

XIII.1 Műszaki adaptáció

A Bizottság tagozatai 1997 óta széles körben dolgoznak azon, hogy az összes információ-technológiai rendszer (IT) - és ezek elemei, illetve egyes részei is - ugyanolyan jól működjenek 2000. január 1-je után, mint annak előtte.

Az 1998-as 2000. évi Főtervek⁴¹ alapján az összes Főigazgatóság és a központi osztályok megtették a szükséges lépéseket:

a) Leltárt készítettek a legfontosabb eszközökről és alkalmazásokról:

- Adatbázisok: már több mint 700 adatbázist épített ki a Bizottság (vagy helyben, vagy a luxemburgi adatközpontban).
- Infrastruktúra: szerverek, PC-k, hálózatok, munkaállomások, elektronikus levelezés stb.
- Nem IT-felszerelések, melyek beépített rendszereket tartalmaznak: tűzjelzők, liftek stb.

b) Megkezdtek a szállítókkal a hibák javítását, például:

- Az összes program upgrade-je - függetlenül attól, hogy ezt a Bizottság fejlesztette, vagy más szervezet az ő felügyelete alatt -, különös tekintettel az adatbázis-kezelőkre. Bizonyos esetekben úgy döntöttek, hogy inkább teljesen új rendszert építenek, mivel a meglévők adaptálása túl költséges, vagy lehetetlen lett volna. (Nem egy rendszer egyébként már 20 éves is megvolt.)
- Egy Y2K-megfelelő munkaállomás meghatározása. Valamennyi bizottsági PC-re ezt a konfigurációt telepítik.

⁴⁰ Legal Service

⁴¹ 2000 Master plan

- Az összes olyan rendszer kivonása a forgalomból, illetve kicserélése más rendszerre, amelyre már nem lehetett jóállást szerezni.

c) Tesztek végrehajtása gépenként és rendszerben is. (Ugyanis nem biztos, hogy kettő egyébként Y2K-megfelelő rendszer az összekapcsolás után is működőképes marad⁴²):

- Az első teljes-tesztet 1999 húsvétján végezték el, és kielégítő eredményeket kaptak a leellenőrzött elemekről.
- Az ellenőrzés azóta is folytatódik, s egészen az év végéig el fog tartani.

Az 1998-as költségvetési év óta a IT-ügyek Szervezési Csoportja rendre elsőbbséget biztosít az évezredváltáshoz kapcsolódó beruházásoknak.

Más nagy nemzetközi szervezetekhez hasonlóan a Bizottság tagozatait is kérték, hogy csak a minimális mértékben változtassanak az IT rendszereiken 1999. október 1. és 2000. február 1. között. Ez a moratórium azt szolgálja, hogy az Y2K-val egyébként nem kapcsolatos változtatások a már leellenőrzött rendszereket ne zavarják esetleg meg. A közigazgatás szervei közötti adatcserét lebonyolító hálózatok upgrade-elését az Ipari Főigazgatóság IDA programján belül végzik el. (További információk erről a Year2000 weboldalon.) A Bizottság szervei az Intézményközi Adatfeldolgozási Bizottság útján más szervezetekkel is kialakítottak különféle műszaki együttműködések.

XIII.2 Jogi kérdések

A műszaki adaptációk és a tesztelési eredmények alapján meg kellett határozni azt is, hogy a termékek és a rendszerek Y2K-megfelelőek-e, vagy sem. A jogi szempontból lefolytatott ellenőrzések és a megtett intézkedések - a szerződések átvizsgálása után - különösen az alábbiakat érinti:

- **Amikor a Bizottság külső cégek által szolgáltatott adatoknak, szolgáltatásoknak és termékeknek a vásárlója.** Ezekben az esetekben arra törekednek, hogy a beszerzett dolgokat az ezredforduló problémája ne érintse, és a Bizottság érdekeit megvédjék bármely hibától vagy nem megfeleléstől.
- **Amikor a Bizottság a felelős bizonyos adatoknak, egy szolgáltatásnak vagy egy terméknek a hibájáért.** Ezekben az esetekben műszaki ellenőrzést kell tartani, hogy az adott termék - pl. egy adat online vagy CD-ROM-os formában - Y2K-megfelelő-e, és ha nem az, akkor javítani kell, vagy kivonni a piacról. A felhasználókat pedig értesíteni kell ezekről a tényekről, a szerződéseknek megfelelő módon és formában.

Minden ilyen esetben tehát az a Bizottság által követett eljárás, hogy meg kell győződni az adatok vagy termékek Y2K-megfelelőségéről, és megfelelően informálni kell a felhasználókat, a későbbi jogviták elkerülése érdekében.

⁴² A Bizottság a különféle Y2K-megfelelőségi meghatározásokból adódó problémák elkerülése végett a British Standards Institute által elfogadott definíciót használja, és ezt az egyes Bizottsági osztályok is támogatták.

XIII.3 Válságtervek

Bár mindent igyekeznek megtenni annak érdekében, hogy se a Bizottság szerveinek, sem a külső együttműködőknek semmilyen Y2K-val kapcsolatos problémája ne legyen, ettől függetlenül a Bizottság minden kritikus feladatával kapcsolatban válságtervek is készülnek. 1999 elején pedig minden szervezeti egység kinevezett egy Y2K-biztost, aki a következőkért a felelős:

- Összehangolja a Főigazgatóság szervezeti felkészülését a 2000. évre.
- Kidolgoz egy válságtervet, amit a Főigazgató hagy jóvá, és ami a következőket tartalmazza:
 - a Főigazgatóság kritikus feladatainak a felsorolása;
 - a válsághelyzetek, amivel a Főigazgatóság szembesülhet;
 - intézkedési tervek az érintett belső és külső együttműködők tájékoztatása érdekében.
- Egyezteteti a tervet a többi Főigazgatóság hasonló tervével, illetve biztosával.

A belső koordináció érdekében az összes válságterv és a fontosabb iratok az Interneten is elérhetők, de csak az Y2K-biztosok számára.

A válságterveket 1999 második felében is folyamatosan változtatják, vagy egészítik ki, ha új fejlemények ezt szükségessé teszik.

XIII.4 Intézkedések

A Bizottság még év vége előtt megteszi a szükséges intézkedéseket a kockázatok csökkentése érdekében:

- Különféle megelőző intézkedések, amelyek főképp abból állnak, hogy a kritikus időszak alatt csökkentik a tevékenységeket, és igyekeznek a pénzügyi év végét előrébb hozni.
- Válságtervek, amelyeket végre kell hajtani, ha egy probléma jelentkezni kezd.
- A munkavállalók informálása és bevonása a munkába.
- A nyilvánosság tájékoztatása az EUOPA-szerveren keresztül.

A bizottsági tagok természetesen folyamatos tájékoztatást kapnak a fejleményekről.

XIV

Fogyasztóvédelem az Európai Unióban

A Georges Berlioz által vezetett Berlioz Tanácsadó Iroda 97 oldalas összefoglaló tanulmányt készített az EU részére az Y2K-lehetséges jogi kezeléséről, különös tekintettel - az amerikaihoz hasonló sajátos Y2K-törvényhozás hiányában - a fogyasztóvédelmi jogra.⁴³

XIV.1 Bevezetés

Késői ébredés. A közhiedelemmel ellentétben az első millenniumi gondok már a '70-es években jelentkeztek, pl. a 25 évre szóló életbiztosítási szerződéseknél, vagy a hosszú távú beruházások finanszírozását szolgáló ingatlan-jelzálogjoggal biztosított kölcsönöknél. Ettől függetlenül az Y2K-kérdés fontosságát sokan csak a '90-es évek második felében ismerték fel, és a sajtó is csak ettől az időponttól kezdve ad részletes tájékoztatásokat a legszélesebb társadalmi kör részére.

A problémát sokszor úgy állítják be, mint kizárólag a számítógépes iparágat, vagy a vállalkozásokat fenyegető veszélyt. Pedig ennél sokkal szélesebb körű fenyegetettségről van szó. A pánikot persze el kell kerülni, de passzívnak sem szabad lenni, hanem tenni kell a probléma elhárítása érdekében.

A fogyasztó két szempontból is áldozat. A fogyasztó egy termék vásárlójaként közvetlenül is veszélyeztetett, de közvetetten is, mint mondjuk egy vállalkozásnak az ügyfele. Kizárólag a saját éberségére van utalva, hogy az őt fenyegető veszélyeket elkerülje. Ha pedig a hiba mégis jelentkezik, akkor saját magának kell tudnia, hogy hogyan csökkentheti a káros hatásokat, és hogy a jog milyen eszközöket és lehetőségeket kínál neki ehhez.

A fogyasztó nagyobb veszélynek van kitéve, mint ahogy azt általában gondolják róla. Az ezzel kapcsolatos vélemények valahol a fatalizmus és a világvége jóslás között helyezkednek el. Ha a veszély csak illuzórikus, és a pánikot mindössze azok keltik, akik hasznot húznak ebből, akkor a fogyasztót ezek azzal büntetik, hogy az árba a „pánik” költségeit is beépítik. Ha pedig a veszély mégiscsak valós, akkor a tényleges Y2K-zavarok okoznak neki majd kárt, az előzőhöz hasonló módon.

Az Európai Tanács és az Európai Bizottság felismerte az ezredfordulóval kapcsolatos probléma jelentőségét, és ennek megfelelően sorban adja ki a közleményeket és a tájékoztatókat 1998 óta.

Különösen bonyolult kérdés a fogyasztónak, mint használónak a védelme. Legalábbis ezt mutatja a műszaki problémák összetettsége, a kockázatok felmérésének a nehézsége, továbbá az esetjogban már jelentkező ellentmondásosság is. Sőt ezeken kívül még a párhuzamos pereskedés és a jogok ütközése is felmerülhet, ha a probléma nemzetközi jellegű.

A jogi szabályozás többszintű. Az EU-s irányelvek és a nemzeti jogszabályok nem mindig egyeznek. A probléma nemzetközi jellegű lehet párhuzamos eljárásokkal és más gyakorlati problémákkal együtt. Például felmerül annak a kérdése is, hogy lehet-e a gyártót közvetlenül perelni, ki a felelős a hibás importtermékekért.

⁴³ Csak a tanulmány legelejét közöljük - az EU-s jogpolitika bemutatása céljából -, mivel az EU részére egy másik - tömörebb - tanulmány is készült, amit a következő fejezet tartalmaz.

A bizonyítás is sokszor nagy nehézségekbe ütközik, hiszen előfordulhat, hogy éppen egy szolgáltatónál felmerülő Y2K-hiba magát a bizonyítékokat fogja megsemmisíteni. Ez főként a távollevők között kötött elektronikus szerződésekre vonatkozik.

XIV.2 Az UNIÓ szerepe

Az Európai Unió Szerződés (EC Treaty) 129A. szakasza az Unió feladatául tűzi ki a magas szintű fogyasztóvédelem megvalósítását. E szakasz a Szerződés XIV. fejezetében kapott helyett, amely jogi alapot biztosít az Unió intézmények által a '70-es évektől megkezdett fogyasztóvédelmi feladatok fejlesztéséhez, illetve továbbfolytatásához. A munkálatok célja a fogyasztók egészségvédelmének, biztonságának, gazdasági és jogi érdekeinek a biztosítása, valamint az információkhoz való hozzáférés elősegítése. Az Unió az ekképp ráruházott jogkörében szélesebb körűvé fejlesztheti a tagországok fogyasztóvédelmi politikáját, illetve bizonyos jogalkotási irányt jelölhet ki a számukra a jogharmonizációs irányelvek segítségével és a közös piac kereteiben belül. Az EU fontosabb fogyasztóvédelmi szabályai:

Council Directive no. 79/112 of 18 December 1978	az élelmiszercímkek kötelező tartalmáról
Council Directive no. 84/450 of 10 September 1984	a megtévesztő reklámról
Council Directive no. 85/374 of 25 July 1985	a hibás termékekért való felelősségről
Council Directive no. 87/102 of 22 December 1986	a fogyasztói hitelről
Council Directive no. 92/59 of 29 June 1992	az általános termékbiztonságról
Council Directive no. 93/13 of 5 April 1993	a tisztességtelen szerződéses feltételekről
Council Directive and Parliament no. 98/27 of 19 May 1998	a fogyasztóvédelmi keresetokról
Council Directive and Parliament no. 99/44 of 25 May 1999	a fogyasztási cikkek értékesítéséről és a jótállásról

A XIV. fejezet természetesen olyan szabályt is tartalmaz, ami elrendeli, hogy az Unió egyéb jogszabályaiban, politikai vagy más jellegű eljárásaiban messzemenően vegyék figyelembe a fogyasztóvédelem szempontjait. Ezen a jogi alapon pedig mára a verseny-, a közlekedés-, sőt akár a szociálpolitika területén is találunk fogyasztóvédelmi szabályokat, illetve fontos intézkedéseket. Az egyes államok joga pedig szigorúbb, a fogyasztót az EU-s normáknál jobban védő szabályokat is elfogadhatnak.

XIV.3 Az Y2K-problémához kapcsolódó néhány kezdeményezés a megelőzés és a fogyasztók tájékoztatása érdekében

XIV.3.1 Az EU hatóságok és a fogyasztói szervezetek kezdeményezései

A Fogyasztói Bizottság 1998. szeptember 28-ai keltezésű szakvéleménye az Y2K-problémáról arra indította az Unió hatóságokat, hogy megrendeljenek meg egy szakvéleményt a Berlioz Tanácsadó cégtől (jelen dokumentum). Ennek témája az, hogy hogyan érintheti az Y2K-probléma a fogyasztókat, és hogy milyen jogi védelemre számíthatnak az Unió országain belül. Ezzel párhuzamosan a Bizottság több internetes weboldalon is tájékoztatást nyújt a fogyasztóknak, akár speciális témákban is (pl. az Y2K-probléma és a munkahelyi egészségvédelem témájában).

XIV.3.2 Anglia

A brit kormány széleskörű sajtókampányt indított a magánszemélyek számára a 2000. év lehetséges számítógépes problémáiról. Egyrészt az újságok, másrészt különféle ismeretterjesztő kiadványok segítségével próbálják felhívni az emberek figyelmét az Y2K-probléma hatásaira a munkahelyeken, a közlekedésben, az egészségügyi ellátásban, a vásárlásnál stb.

XIV.3.3 Írország

Az Általános Fogyasztói Tanács⁴⁴ 1998. februárja óta vesz részt Észak-Írország Gazdasági Fejlesztési Programjának egyik alprogramjában. Ennek elnevezése „A millenniumi dátumváltás - A folyamatos üzletmenet tervezése”.

A GCC számos önálló sajtókampányt is folytatott, például felhívta az új gépet vásárlóknak a figyelmét az eszközök esetleges nem megfelelőségére.

XIV.3.4 Franciaország

A fogyasztók tájékoztatása, illetve megelőző védelme csupán egyes intézkedések közvetett hatásaként jelentkezett Franciaországban. A kormányzati hivatalok ugyanis tájékoztatási programjaikban inkább a vállalkozások ügyeire összpontosították a figyelmüket. E programon belül több millió füzetecskét osztottak szét az érintettek között.

A televízióban és a rádióban azért a fogyasztók is fontos információkhoz juthattak. A kormány 1997. szeptemberétől mintegy 100 millió frankot költött az Y2K-problémával kapcsolatos tájékoztatásra.

XIV.3.5 Olaszország

1999. május 17-én a kormányzat elfogadta a 144. sz. jogszabályt a számítógépes rendszerek 2000. évi megfelelőségének a tárgyában. A jogszabály megengedi, hogy az eredetileg az egységes pénznem bevezetésére szánt források egy részét az Y2K-val kapcsolatos tájékoztatásra költse. Az 1999. évi költségvetésben ezen felül ötmilliárd olasz lírát is elkülönítettek hasonló célra.

⁴⁴ General Consumer Council, GCC

XV

Nemzetközi áttekintés, határok nélkül. A 2000-ik év problémájával kapcsolatos jogviták az EU-ban

Nick Gardner és Matthew Harrison arról készítettek összehasonlító tanulmányt az EU részére, hogy az Y2K-val kapcsolatos kártérítési ügyeket az európai bíróságok várhatóan hogyan fogják kezelni:

Európa Tanács, 1999. július-augusztus

Állandó találgatás tárgya, hogy az Y2K-probléma vajon milyen mértékű pereskedéshez fog vezetni. A téma az Egyesült Államok bíraskodásában már régóta jelen van, de Európában egyelőre még nem. A legfőbb kivétel ez alól Franciaország, ahol két esetben hoztak már ilyen tárgyú ügyben ítéletet. (Lsd. az „Európai esetjog” című táblázatot erről.)

Ettől függetlenül olyan kérdésről van szó, amelyre a vállalati jogtanácsosoknak időben fel kell készülniük. Ők a közelmúltig elsősorban a cégek Y2K-szolgáltatásaihoz kapcsolódó mintaszerződésekre, a szerződések felülvizsgálatára, valamint a vevő-szállító érdekegyeztetésére fordították a figyelmüket. (Lsd. a „First Source” III(4), 27. számában megjelent cikket „A millennium-bomba hatástalanítása” címmel, EK, 1998.) Ha azonban az Y2K-probléma ténylegesen felmerül, minden valószínűség szerint a vezérigazgatók azt is megkérdezik majd tőlük, hogy hogyan indíthatnak pert az elszenvedett károk megtérítése érdekében.

A hibák nem csak a számítógépeket érinthetik. Hatással lehetnek a biztonsági rendszerekre, a tűzjelző rendszerekre, az üzemeket és berendezéseket működtető folyamatszabályozó rendszerekre, a navigációs berendezésekre, a hozzáférést szabályozó eszközökre, valamint az élelmiszeripar és a kereskedelem területén használt dátumozó és kódoló berendezésekre is. A hiba vagy fennakadás előfordulásának a lehetősége a banki, a telekommunikációs, a szállítóipari, a légitársaságok, a legkülönbözőbb gyártó és forgalmazó cégek, továbbá a számítástechnikai háttérrel működő üzleti vállalkozások esetében is fennáll. A gyakorlatban tehát minden üzletág érintve van a probléma által.

Ez a cikk azokat az Y2K-problémával kapcsolatos kulcsfontosságú kérdéseket elemzi, amelyek előfordulása nagyon is valószínűsíthető a későbbi európai jogviták esetében. Tartalmaz egy 17 bírósági ügy alapján összeállított összehasonlító táblázatsorozatot is. A megfontolásra váró fő kérdések a következők:

- a keresetek típusára vagy mértékére vonatkozó korlátozások;
- határidők, amelyeken belül a keresetek benyújthatók;
- a gazdasági és a nem közvetlen károk kizárására, és a felelősség korlátozására irányuló rendelkezések hatálya;
- mikorra írta elő a törvény az Y2K-nak megfelelő szoftver rendelkezésre bocsátását;
- a „vis major”-ral kapcsolatos rendelkezések alkalmazhatósága;
- az Y2K-val kapcsolatos hibák biztosítható káresetnek minősülnek-e, és végül
- a kereset benyújtása szempontjából melyik bíróság tekinthető illetékesnek.

XV.1 Kereseti kérelmek

Az Y2K-val kapcsolatos hibákból eredő károk miatti keresetek alapját legnagyobb valószínűséggel a szerződések, a szerződésen kívüli károkozások, valamint a jogszabályi rendelkezések képezhetik majd. Ennek a megkülönböztetésnek abban van a jelentősége, hogy

- a) a kártérítési felelősség bizonyos károkért a szerződésekben kizárható, s így nem kell megtéríteni ezeket, illetve
- b) a kártérítés iránti kereset benyújtási határideje a követelés alapjától függően változhat. (A határidőkről lsd. a „Kereset-típusok” című táblázatot.)

XV.1.1 Károkozás szerződéses viszonyban

A szerződésen alapuló és kártérítésre irányuló keresetek főszabály szerint csak szerződéses partner ellen indíthatók. A keresetek sikere, vagy sikertelensége sok esetben a szerződésben megfogalmazott feltételeken, vagy azok értelmezésén múlik. Nagyon fontos ugyanakkor, hogy ne csak a jogszabályban konkrétan kimondottakat, hanem a törvény szellemét vagy az üzleti szokásokat, továbbá a felek szándékát is figyelembe vegyék a tényállás elbírálásakor. (Az áruk eladásával kapcsolatos jogalkotás egyébként minden országban tipikusan ilyen, mert magába foglalja az áruk eladásával kapcsolatos szerződési feltételeket is.). A szerződéskötéskor tett nyilatkozatok tehát ugyancsak jelentőséggel bírnak.

Bizonyos országok - például Németország vagy Ausztria - jogában egymással szerződésben nem álló felek is indíthatnak keresetet szerződéses alapon. Ehhez annak bizonyítása szükséges, hogy a) a felperesnek az érdeke szorosan összefüggő a felek valamelyikének a szerződéses kötelezettségeivel, és hogy b) erről az adott félnek nyilvánvaló tudomása van.

XV.1.2 Károkozás szerződésen kívül (magánjogi vétkes cselekmények)

A tisztán károkozás címén indított kereset teljes mértékben független a felek között - szerződéssel vagy más módon - létrejött mindennemű megállapodástól. Míg tehát a szerződéses kötelezettségek csak egy bizonyos személyre vagy személyekre, addig ez a kötelezettség elvileg mindenkire vonatkozik, a törvény rendelkezése folytán.

Az Y2K-val kapcsolatos későbbi kártérítési esetek feltehetően a tévedésbeejtésre, a meg tévesztésre, és a gondatlan téves információközlésre vezethetők majd vissza.

Míg a legtöbb európai ország joga nem tesz különbséget a hanyagság vagy a gondatlanság fokozatai között, egyesek megkülönböztetik ezeket. Ilyen például Svájc. A különbség a megítélt kártérítési összegre van kihatással.

XV.1.3 A jogszabályok

A vizsgált államok túlnyomó többsége nem alkotott külön jogszabályokat az Y2K-probléma kezelésére. (Lsd. „A nemzeti törvényhozás és tájékoztatás” című táblázatot a 90. oldalon.) Több kormány azonban munkacsoportokat hozott létre. Bizonyos állami és magánszervezetek pedig - például az országos tőzsdék vagy a könyvvizsgáló szervezetek - irányelveket adtak ki a saját hatáskörükben eljárva.

Mindez azt jelenti, hogy az Y2K-val kapcsolatos jogviták alanyainak a meglévő törvényekre és jogszabályokra, valamint az esetjogra kell majd támaszkodniuk, különös tekintettel a termék-felelősségre és a fogyasztóvédelemre vonatkozó szabályokra. A legtöbb európai ország joga persze nagymértékben hasonló ezen a területen, hiszen kivétel nélkül a termékfelelősségről

szóló 85/374 EEC számú Irányelv ajánlásain alapulnak. Az országonkénti különbségek egyébként abból adódnak, hogy az irányelv egyes rendelkezései tetszés szerint választhatók, és csak egyes tagállamok döntöttek ezek bevezetése mellett.

A legtöbb országban a jogszabály szigorú felelősséget ró a gyártókra, a szállítókra, az importőrökre, a kiskereskedőkre és az ellátó láncban résztvevő más személyekre is a hibás termékek által okozott károk miatt. Bármely előírás nem teljesítése objektív alapon minősül: a hiba, és nem a vétkesség a felelősség alapja. Az említett felelősség azonban nem abszolút jellegű, az alperes ugyanis rendelkezik néhány kifogással. Természetesen az is igaz, nem bármilyen típusú károk esetén felelnek a kötelezettek.

A termékfelelősségi szabályok alkalmazhatósága az Y2K-val kapcsolatos hibák esetén ugyanakkor vitatható. Ennek oka az, hogy a kártérítés tipikusan a materiális tárgyak - jelesül a termékek - által előidézett károkra korlátozódik, és nem világos, hogy a szoftver terméknek minősül-e. (Lsd. alább a „Szoftver” című pontot.) A szolgáltatások és a tanácsadás ugyanis nincs az irányelvben a termék fogalma alá sorolva.

Egyes országok esetében a jogszabály a termékekre és a fogyasztói szolgáltatásokra egyaránt vonatkozik, például Svédországban.⁴⁵

XV.2 Milyen típusú károk esetében jár kártérítés?

A szerződéses viszonyban, a szerződésen kívüli vagy a jogszabály alapján megtérítendő károkat két nagy csoportba sorolhatjuk:

- a) fizikai, illetve
- b) gazdasági károk.

A fizikai kárt gyakran közvetlen kárnak is nevezzük, és főképp tényleges vagyoni kárt, halálos esetet vagy személyi sérülést jelenthet.

A gazdasági kár - más szavakkal a közvetett, indirekt vagy pénzügyi kár - alapvetően vagy felesleges költségből, vagy nyereségvesztésből, vagy elmaradt haszonból, illetve elmaradt nyereségességből áll. A használt jogi szakkifejezések nem teljesen egyértelmű jelentésűek az egyes nemzeti jogokban, és így bizonytalan a hatásuk is.

XV.2.1 A gazdasági kár megtérítése

Az európai bíróságok csak nagyon ritkán ítélik meg a tisztán gazdasági jellegű károkat, kivéve, ha a kereset szerződésre alapított követelést tartalmaz. A nyereségvesztés vagy az elmaradt haszon - más szavakkal: a várakozások nem teljesülése - tehát általában kívül esik a kár jogszabály által meghatározott fogalmi körén, kivéve, ha az egy fizikai kár következményének tudható be.

Fizikai károkozás miatt és gondatlanságra, vagy hanyagságra alapított eljárásokban a bíróság feladata értékelni a kár mértékét, és rendelkezni a kártérítés összegéről. Gazdasági károk esetében viszont a bíróságok hagyományosan tartózkodni szoktak az általános gondossági mértéknek a megállapításától, és ennek alkalmazásától.

⁴⁵ A legtöbb európai országban - a magyar joghoz és más EU irányelvekhez hasonlóan - a termék fogalmát tágan értelmezik, és a szolgáltatásokat is beleértik.

A szokásjog alapján eljáró bíróságok azonban a következő gazdasági károk esetében is megítélték a kártérítést:

- gondatlanság vagy hanyagság esetében egy olyan „különleges kapcsolat” keretein belül, amelynek alapján az alperestől megkövetelhető a felperes gazdasági érdekeinek a védelme;⁴⁶
- ahol a kár anyag vagy gondatlanságból elkövetett félretájékoztatás következtében keletkezik.

Az utóbbi esetben azonban csak szűk körben érvényesül a tájékoztató felelőssége, nevezetesen akkor, ha tisztában van azzal, hogy az a személy, aki a tanácsot kapja, támaszkodni is fog erre az eljárása során. Annak azonban nincs különösebb jelentősége, hogy a tájékoztatást közvetlenül a károkozó adja, vagy csak tolmácsolja azt.

A termékfelelősségre vonatkozó jogszabályok alapján csak a fizikai károk miatt ítéltető meg kártérítés, tisztán gazdasági károk - pl. üzleti tulajdon, kereskedés tárgyát képező üzem vagy árukészlet - esetében azonban nem.

XV.2.2 Alperesi védekezések

Az alperesi védekezéseknek két nagy csoportja van. (Lsd. a „Kereset-típusok” című táblázatot is erről a kérdésről.)

XV.2.2.1 Amikor az alperes nem vétkes

Ez az eset tulajdonképpen nem is valódi védekezés, hiszen inkább a kereset jogalapjának a hiányáról van itt szó. Olyan esetekben kerülhet szóba, amikor a felelősség megállapításának alapvető feltétele a vétkesség bizonyítása. Ettől függetlenül bizonyos esetekben a szoftverkarbantartási szerződések szigorú kötelezettségeket róhatnak a szerződő félre, ami alapján a szoftvert szállító felelős lehet a vétkességétől függetlenül is.

Egyes országok joga szerint a felek nem felelősek a szándékuktól független, általuk nem befolyásolható körülmények miatt beálló károkért. (Ezt az elvet a befolyás mértékének tesztjeként is ismerik.) A jelenség hasonló a lehetetlenülés elméletéhez - lsd. a „Lehetetlenülés” című részt alább -, és nagy valószínűséggel ahhoz hasonló kérdéseket vet majd fel az Y2K-probléma következtében fellépő meghibásodások kapcsán.

XV.2.2.2 A „tudomány állására” való hivatkozás

A termékfelelősséget szabályozó jogszabályok szerint a következő érvelés is eredményes védekezés lehet az alperes részéről: „a tudományos ismeretek és a műszaki tudomány állása az adott időben nem volt olyan szintű, hogy az adott termék gyártójától elvárható lett volna, hogy felfedezze a kérdéses hibát”.

Az Y2K-probléma évek óta széleskörű nyilvánosságot kap a sajtóban és az egyéb híradásokban. Ettől függetlenül nem lehetünk bizonyosak afelől, hogy ez a védekezés az időben mikortól nem érvényesíthető már.

⁴⁶ Ilyen például a vagyonkezelő felelőssége.

XV.2.3 Határidők

Az állami jogpolitikának a kérdése az, hogy a keresetek benyújtására milyen határidők állnak a jogosultak rendelkezésére. A benyújtás határideje, valamint az az időpont, amelytől a határidő számítandó, a követelés jellegétől függ. Megjegyzendő, hogy ebben a kérdésben jelentős eltérések tapasztalhatók az egyes európai országok között. (Lsd. „Az óra indítása” című táblázatot az említett határidőkről.)

XV.2.3.1 Milyen keresetindítási határidők vannak?

A termékfelelősség területén kétféle keresetindítási határidővel találkozunk. Az egyik az általános, rövid vagy rugalmas határidő, a másik pedig a hosszú, nem rugalmas vagy szabott határidő. Az utóbbit a bíróság csak bizonyos rendkívüli körülmények miatt engedheti érvényesülni, de a felek a szerződés megkötésekor saját határidőket is megállapíthatnak.⁴⁷

Európában a határidők három hónap és 30 év között mozognak, a követelés jogalapjától és az ügyben ítélező bíróság gyakorlatától függően.

XV.2.3.2 Mikortól számítandó a határidő?

Az európai bíróságok egyre inkább hasonló gyakorlatot követnek ebben a kérdésben, és mindig a követelés fajtájától függ az, hogy egy adott ügyben a keresetindítási határidőt mikortól számítják. Szerződésszegés esetén a határidőt a szerződés megszegésének az időpontjától, a károkozási ügyek esetében pedig a kár bekövetkezésének az időpontjától kell számítani.

Dániában, Finnországban és Portugáliában azonban a szerződésszegési ügyekben a keresetindítási határidő a szerződés megkötésének az időpontjától számítandó, nem pedig a szerződésszegés napjától. Ausztriában, Belgiumban, Németországban, Görögországban, Hollandiában, Norvégiában, Spanyolországban, Svédországban és Svájcban a károkozási ügyek esetében a keresetindítási határidő attól a naptól számítandó, amikor a felperes tudomására jutott - vagy elvárható gondosság esetében tudomására kellett volna, hogy jusson - a kár ténye, és a felelős személy kiléte.

Egyes országok - például Hollandia - arra kötelezik a vevőt, hogy a meghibásodásról a hiba felfedezésétől számított ésszerű határidőn belül tájékoztassa az eladót. Ez az Y2K-hibák esetében további kérdéseket vet fel. Először is egy szoftver-termékkel kapcsolatban nehéz megállapítani azt, hogy vajon Y2K-megfelelő-e, vagy sem. Másrészt pedig lehet, hogy amikor a szoftvert vásárolták, a vevő még nem is lehetett annak a tudatában, hogy az Y2K-probléma-kör egyáltalán létezik, vagy létezni fog.

XV.2.3.3 Melyek a „hosszú” határidők?

A „hosszú” határidők időtartama a legtöbb európai jogban hasonlóak. A határidő számításának a kezdeteként elfogadott időpont meghatározása azonban változó:

- a termék piacra kerülésének időpontja;
- a kárt okozó esemény bekövetkeztének időpontja;
- az az időpont, amikor a keresetet indító félnek a kár a tudomására jutott.

Az utóbbi esetben a „hosszú” határidő gyakorlatilag rövidebb, mint az általános határidő.

⁴⁷ A magyar termékfelelősségi jogban szubjektív, illetve objektív határidő, azaz 3 és 10 év.

XV.2.4 A felelősség korlátozása

A jogszabályok rendszerint meghatározzák, illetve korlátozzák azon szerződéses rendelkezéseknek a körét, amelyek értelmében a felelősség korlátozható, vagy kizárható. (Lsd. a „Kizáró és korlátozó rendelkezések” című táblázatot.)⁴⁸

XV.2.4.1 A szerződések típusai

Számos kereskedelmi szerződésben mind a két fél nagyjából azonos alkuhelyzetben van, és a felelősség korlátozásával vagy kizárásával pusztán a kockázatokat osztják meg egymás között. A fogyasztói szerződéseknél a felelősség kizárására vagy korlátozására törekvő fél azonban gyakran a másiknál jóval erősebb gazdasági helyzetben van, és rákényszerítheti a másik félre a saját önös akaratát. A bíróságok erre válaszolva úgy próbálják meg az aránytalanságokat kiküszöbölni, hogy sajátos értelmezési szabályokat fogadtak el.

Annak megállapításához, hogy milyen típusú kár zárható ki, hasznos a szerződéseket a következő kategóriákba besorolni:

- általános;
- fogyasztói, illetve
- általános szerződési feltételeket tartalmazó

szerződések.

A legtöbb európai ország joga korlátozza, hogy milyen típusú felelősség zárható ki. Általában minden olyan feltétel érvénytelen a fogyasztói szerződésekben, amelyek ellentétesek a termékek értékesítésére vonatkozó jogszabályi előírásokkal. Ilyenek például a termékek minőségére, vagy a célnak való megfelelősségre vonatkozó szabályok. Más kérdésekben viszont esetenként kell a bírónak a korlátozó vagy kizáró rendelkezéseket az „ésszerűség” fogalma szerint megvizsgálnia.

Általában nem lehetséges a súlyos gondatlanságból vagy a szándékos magatartásból eredő károk miatti felelősség kizárása. Ez utóbbi tipikus esetei a megtévesztés, a rosszhiszeműség, vagy más szándékos magatartások.

XV.2.4.2 Hogyan kell értelmezni a szerződés rendelkezéseit?

A legtöbb európai jog szerint a rendelkezéseket „contra-proferentem” kell értelmezni. Ez azt jelenti, hogy:

1. a kizárásra vonatkozó rendelkezést alkalmazni kívánó felet terheli annak a bizonyítása, hogy a vitás kérdés az adott rendelkezés hatálya alá tartozik-e;
2. vitás helyzetekben a szerződés szigorúbban értelmezendő a dokumentumot készítő féllel és azzal szemben, aki annak alapján igényt kíván érvényesíteni.

Norvégiában és más európai bíróságok gyakorlatában is, ha a szerződési rendelkezés nem egyértelmű, akkor az „egyenlőtlen” szerződéseket általában úgy értelmezik, hogy a felek között kiegyensúlyozottabb viszony jöjjön ennek hatására létre.

⁴⁸ Ez az angolszász és az európai jog egyik legnagyobb különbsége, mert az előbbieknél a felelősséget szélesebb körben lehet csökkenteni.

XV.2.4.3 Módosíthatja-e a bíróság a szerződéseket?

Míg a legtöbb európai ország bíróságai azt a merev álláspontot képviselik, hogy a korlátozó vagy a kizáró rendelkezések „vagy megállnak, vagy nem állnak meg”, vannak olyanok is, amelyek beavatkoznak a jogviszonyba és saját belátásuk szerint módosítanak bizonyos rendelkezéseket. Ez a helyzet Finnországban, Görögországban, Portugáliában, Spanyolországban és Svédországban. (Lsd. a „Kizáró és korlátozó rendelkezések” című táblázatot.)

XV.2.5 A szoftver

Az Y2K-val kapcsolatos jogvitákban felmerülő legfontosabb kérdések egyike valószínűleg az lesz, hogy mely időponttól kellett a fejlesztőknek vagy az eladóknak Y2K-megfelelő szoftvert biztosítaniuk. Ez nagymértékben attól függ, hogy a szoftver terméknek, vagy szolgáltatásnak minősül-e. (Lsd. a „Szoftverek osztályozása” című táblázatot.)

XV.2.5.1 Termék vagy szolgáltatás?

Ma még nem világos, hogy az európai országok jogában vajon a szoftver-szerződések áruk adásvételére, vagy szolgáltatások nyújtására kötött szerződésnek fognak-e minősülni. Egyes országok - például Ausztria, Belgium, Dánia, Németország és Hollandia - nem ismerik el a különbségtételt ebben a vonatkozásban, tehát a termékfelelősség szabályai így is, úgy is alkalmazhatók lesznek.

A minősítés elsősorban a szerződéstől és a szoftver készítésének a céljától függ. A standard vagy más néven „dobozos” szoftverek⁴⁹, továbbá a beépített, integrált szoftverek esetében nagyobb a valószínűsége, hogy a szerződés adásvételi szerződésnek fog minősülni. Az olyan szoftver esetében viszont, amely bármilyen mértékű adaptációt igényel, az a valószínűbb, hogy a szerződés szolgáltatások nyújtására vonatkozó megállapodásnak lesz tekinthető.

A szerződés szövege és körülményei minden bizonnyal meghatározóak lesznek a szerződés egészének a minősítésénél. Például az olyan szerződést, amelynek a tárgya főként termékek adása, de szoftverre is vonatkozik, nagyobb a valószínűsége annak, hogy adásvételi szerződésnek fogják minősíteni.

Ha a szoftvert áruként határozzák meg, akkor az adásvételre vonatkozó jogszabályok hallgatólagosan két fontos jellemzőt is befoglalnak a szerződésbe. Eszerint a szoftvernek „kielégítő minőségűnek”, továbbá „a rendeltetési céljára alkalmasnak” kell lennie, mint minden más terméknek.

Az, hogy egy 1996-ban szállított rendszert az Y2K-megfelelőség szempontjából vajon hogyan kell majd megítélni, az az egész tényállástól is függeni fog. Vizsgálandó tényállási elem lehet például, hogy milyen hosszú volt a rendszer várható élettartama, történt-e utalás az eladáskor az Y2K-problémára, és hogy mi volt a megállapodás az upgrade, illetve a szoftver újabb verzióival kapcsolatban.

⁴⁹ A Berlioz Tanácsadó Iroda szerint licence-szerződések ezek, s a magyar jognak is inkább ez felelne meg. Ettől függetlenül várható, hogy az európai bírói gyakorlatban éppen az Y2K-hibák miatt áttörés következik be, és a bizonytalan helyzetet megszüntetve a legtöbb szoftver terméknek lesz minősítve.

Bizonyos esetekben lehetséges, hogy a bíróság azt fogja megállapítani, hogy az adott szoftvernek alkalmasnak kellett volna lennie a feladata ellátására, vagyis más szóval, meg kellett volna felelnie a rendeltetési céljának. Ilyen esetekben nem alkalmazható alperesi védekezés annak a bizonyítása, hogy egyébként megfelelő szakértelmet alkalmaztak a fejlesztés során.

XV.2.5.2 Megfelelő szakértelemmel készítették a szoftvert?

Ha a szoftvert szolgáltatásként jellemezzük, akkor a fenténél egy kevésbé szigorú követelménynek kell majd felelnie. Ez pedig az „elvárható szakértelemnek és gondosságnak a mértéke”. Ez vitán felül annak megállapítását fogja jelenteni, hogy milyen volt az általános szakmai gyakorlat az ugyanabban az időben készített más hasonló szoftverek esetében. Következik ebből, hogy csak abban az esetben állapítható majd meg a felelősség, ha az adott szoftverről bebizonyosodik, hogy nem éri el az általános szakmai gyakorlat szerinti szintet.

Számos tényezőt kell majd figyelembe venni annak a megállapításakor, hogy vajon ezt a bizonyos mértéket eléri-e a szoftver. A legkézenfekvőbb szempont a szoftver várható élettartama lesz. Az valószínű, hogy a nem Y2K-kompatibilis szoftver nem megfelelő hozzáértéssel megírt szoftvernek fog minősülni, ha mind a két fél szándéka nyilvánvalóan az volt, hogy a program 2000. január 1. után is használatban maradjon.

A felek feltehető szándéka tekintetében biztos lesznek viták, és persze a várható élettartam is viták tárgya, illetve eltérő lesz a különféle típusú szoftverek esetében.

A szoftver megírásának az időpontja szintén fontos kérdés. Minél közelebb van ez az időpont 2000. január 1-jéhez, annál inkább megállja a helyét az az érvelés, hogy a szakmai szabályok megkövetelték volna a szoftver Y2K-megfelelőségét. Minél régebben írták viszont a szoftvert 2000. januárja előtt, annál inkább igaznak tűnik az az állítás, hogy a szoftver már 2000. előtt elavult a rendes technológiai fejlődés következtében. Ettől függetlenül az egészen régen megírt szoftver is minősülhet majd hibásnak, ha annak feladatai és funkciói között szerepel olyan dátumok kiszámítása vagy feldolgozása, amelyek 2000. január 1. utánra nyúlnak.

Heves viták tárgya lesz az is, hogy mi lesz az irányadó időpont, amelytől fogva a szoftvereknek Y2K-megfelelőknek kell lenniük. Egyesek vitatják azt, hogy az Y2K-probléma az 1980-as évek eleje óta ismeretes volna, amikor is a bankok és más pénzintézetek már nehézségekbe ütköztek az általuk adott kölcsönök kamatainak és előlegeinek a kiszámításakor. Ezeket a kölcsönöket sok esetben 20 évre, vagy még hosszabb időre adták.

A témával foglalkozó első cikkek ugyanakkor 1990-ben jelentek meg különféle számítástechnikai magazinokban. Ebből pedig az következik, hogy a számítástechnikai iparág területén egyes szereplők már az 1990-es évek eleje óta tudtak az Y2K-problémáról. Hogy ez a probléma milyen széles körben volt ismert, és hogy mikortól fogva lehet azt mondani, hogy „közismertté” vált, azt ma még nem tudhatjuk, de majd meglátjuk.

Ez az a terület egyébként, ahol a bizonyítékok beszerzése nehézségekbe fog ütközni. A számítástechnikai újságokban megjelenő cikkek azért nem ugyanolyanok, mint az élő tanúk, akik elmondhatják, hogy mi volt a szakmai tudás és gyakorlat egy adott időben. További probléma, hogy a lehetséges tanúk esetleg nem akarnak, vagy nem tudnak majd tanúskodni, mert ez más hasonló ügyekben esetleg a saját felelősségüket is érintheti.

A szerződésben meghatározott feltételek szintén fontosak lesznek a perben, és vonatkozik ez a kinyilvánított, valamint a burkolt vagy a közvetett feltételekre is. Fontosak ezen kívül a kialakult szakmai szokások, a szerződéskötéskor tett nyilatkozatok, továbbá a felek által a tárgyalások során meghatározott paraméterek és specifikációk is. Fontos kérdés lesz az is,

hogy vajon a szerződéskötés után mennyi ideig kell biztosítani a szoftver megfelelőségét upgrade vagy karbantartási kötelezettségek útján a kötelezettnek.

XV.2.6 Egyéb kérdések

Feltehető, hogy az alábbi kérdések is a figyelem középpontjába fognak kerülni az Y2K-val kapcsolatos jogvitákban:

- vis major;
- lehetetlenülés;
- biztosítás és
- joghatóság.

XV.2.6.1 Vis major

Lényeges kérdés, hogy egy Y2K-val kapcsolatos esemény a vis major-ról szóló rendelkezés hatálya alá esik-e, vagy csak meghíúsítja, azaz lehetetlenné teszi a szerződést.

A vis major rendelkezések mögött meghúzódó általános alapelv az, hogy egyik fél sem tehető felelőssé olyan esemény következményei miatt, amely rajta kívül álló okok miatt következett be. Általános gyakorlat tehát olyan pontokat felvenni a szerződésbe, amelyekben felsorolják mindazokat az eseményeket, amelyek a felek viszonyában vis major-nak minősülnek - például természeti csapás, háború, zavargások stb. -, majd a következő mondatrésszel folytatódnak: „... vagy bármely más, rajtuk kívül álló okokból kifolyólag”.

Az, hogy az Y2K-val kapcsolatos hiba vis major-nak minősülhet-e, ez az adott rendelkezés pontos megfogalmazásától, valamint a hiba természetétől függ. Általános nézet szerint ugyanakkor az Y2K nem fog vis major-nak minősülni, de ezen a téren is lehet még vitákra számítani.

Ha az Y2K-hiba nevesítve van a szerződésben, ez növeli annak az esélyét, hogy vis major-nak minősüljön az európai jogrendszerek túlnyomó többségénél. Mindazonáltal még ezekben az esetekben is erősebb elv az, hogy az adott eseménynek kívül kell esnie annak a félnek a szándékán és befolyásolási lehetőségén, aki azt hivatkozási alapul fel kívánja használni.

Ettől függetlenül Olaszországban, Norvégiában és Portugáliában az Y2K-hiba semmiképpen sem fog vis major-ként megállni.

Azokban az esetekben, amelyekben az Y2K-val kapcsolatos meghibásodást nem nevesíti a szerződés, a helyzet igen különböző lehet. Eszerint, még ha úgy is minősülne, hogy az Y2K-val kapcsolatos meghibásodás az adott rendelkezés szerint az előre nem látott események körébe tartozik, az erre hivatkozni kívánó félnek akkor is bizonyítania kell, hogy az adott esemény akadályozta, hátráltatta vagy késleltette a szerződés teljesítésében. Bizonyítania kell továbbá azt is, hogy:

- a szolgáltatás fizikai vagy jogi lehetetlenség miatt nem teljesíthető (és nem csupán arról van szó, hogy nehezzé vagy gazdaságtalanná vált a teljesítés);
- a nem-teljesítés a félén kívül álló okoknak tudható be;
- nem volt olyan ésszerű lépés, amelyet megtehetett volna az esemény vagy annak következményei elkerülése, illetve mérséklése érdekében.

Míg a gépi berendezések véletlenszerű meghibásodása vezethet vis major-nak minősülő helyzethez a szerződés nem teljesítésénél, addig a kívülálló (harmadik) fél általi mulasztások sohasem.

Végül megemlítendő, hogy nem feltétlenül követelmény az, hogy a vis major-t okozó körülményeknek előre nem láthatóaknak kell lenniük.

XV.2.6.2 Lehetetlenülés

Még azokban az esetekben is, ha a szerződés nem tartalmaz kifejezett vis major-rendelkezést, a szerződő félnek lehetőségében áll a keresetében annak a megállapítását kérni, hogy az Y2K-ből eredő meghibásodás a szerződés lehetetlenülését okozta.

A lehetetlenülés szabályai szerint a szerződő fél mentesül a kötelezettségei alól, ha bizonyos előre nem látott, egymást követő események befolyásolják a szerződésbe foglalt vállalásainak a teljesítését.

A lehetetlenülés hatására egy szerződés haladéktalanul megszüntethető, és a felek minden további teljesítési kötelezettségük alól mentesülhetnek. A lehetetlenülésnek is lényeges eleme, hogy nem lehet az arra hivatkozni kívánó fél cselekményének vagy döntésének a következménye.

A gyakorlatban igen nehéz annak az eldöntése, hogy egy esemény vagy a körülmények hirtelen megváltozása, amelyek a teljesítés nem várt késedelmét okozzák, vajon okozhatják-e egyben a szerződés lehetetlenülését is.

Ahhoz, hogy a késedelem a szerződés lehetetlenülését okozhassa, ahhoz az kell, hogy mind az oka, mind az eredménye, mind a várható időtartama feltétlenül rendkívüli legyen, vagyis olyan, amit a felek a szerződéskötéskor ésszerűen számításba nem vehettek. Egyszerűbben úgyis fogalmazhatunk, hogy olyankor okozhatja a késedelem a lehetetlenülést, ha ennek oka egy előre nem látható új tény, vagy esemény.

Ha viszont a szerződésben nevesítenek egy olyan eseményt, ami aztán tényleg megtörténik - mint például egy vis-major rendelkezés -, akkor a szerződés ebben a tekintetben már nem tekinthető lehetetlenülőnek. Minél szélesebb tehát a vis major-ról szóló rendelkezés hatásköre, annál szűkebben értelmezhető a lehetetlenülés elve.

Az, hogy a lehetetlenülés hogyan alkalmazható az Y2K-hibák vonatkozásában, mindig az adott eset összes körülményeinek a figyelembevételével dönthető majd el.

XV.2.6.3 Biztosítható kockázatnak minősülnek-e az Y2K-hibák?

Egyes biztosító társaságoknál lehet Y2K-biztosítást kötni. A Holland Biztosítók Szövetsége⁵⁰ felügyelete alatt működő Holland Millenniumi Újrabisztoító⁵¹ például hajlandó újrabisztoítást kötni az Y2K-hoz kapcsolódó bizonyos károk esetében.

Persze nem minden holland biztosító tagja a DMR-nek, amelyek pedig mégis, azok általában megváltoztatták meglévő bizsitosítási kötvényeik feltételeit úgy, hogy bevezettek egy új szerződési feltételt. Eszerint nem nyújtanak bizsitosítási fedezetet azon bizsitosított ügyfelek számára, akik nem tettek meg minden elvárható, ésszerű és lehetséges intézkedést az Y2K-probléma elhárítása érdekében. Ugyancsak kimaradnak a normál bizsitosítás köréből bizonyos katasztrófa okozta károk, és bizsitosítások (jelesül a felelősségbizsitosítás, az üzemszünet-bizsitosítás, és az elektronikus berendezések bizsitosítása).

⁵⁰ Het Verbond van Verzekeraars

⁵¹ Nederlands Millennium Herverzekeringsmaatschappij (DMR)

A fedezet a DMR által a biztosított részére kifizetett összegekre korlátozódik. A DMR által kifizetendő maximális összeget 1 000 milliárd NGL-ben határozták meg. A keresetekben az említett összeget meghaladó mértékű követelések is elfogadhatók, de csak részleges kártérítés fizetendő.

A biztosítás főszabály szerint csak a bizonytalan események ellen nyújt védelmet (más szóval, amelyek vagy megtörténhetnek, vagy nem). Miután 2000. január 1. mindenképpen be fog következni, ezért vitatott, hogy rendelkezik-e a bizonytalanság szükséges ismérével annak érdekében, hogy biztosítható eseménynek minősüljön. Ez a gondolat minden kétséget kizáróan fel fog vetődni, ha a kérdés valaha is felmerül. Az ellenérv egyébként ezek ellen az, hogy bár az adott naptári nap eljövele biztos, a rendszerek meghibásodása - és az ebből eredő károk keletkezése - nem az.

A finn és norvég biztosító társaságok kijelentették, hogy ők az Y2K-problémát csak az egyéni ügyfelek vonatkozásában fogják „jelentős esemény”-ként kezelni, a közületi ügyfelek esetében nem. (Az utóbbi alól kivéve persze a tűzzel, a robbanással, vagy a beázással kapcsolatos káreseményeket.)

XV.2.6.4 Megtérítik-e a biztosítók az Y2K-hoz kapcsolódó meghibásodásokból eredő károkat?

Az, hogy a károkat megtérítik-e, a kötvények megfogalmazásától függ, konkrétan a kizáró rendelkezésektől. A biztosítónak kell bizonyítania azonban azt, hogy az adott rendelkezés kizárja a biztosítás köréből a Y2K-hibából eredő káreseményeket.

A legtöbb európai joghatóságban a biztosítók most egészítik ki vagy módosítják kizáró rendelkezéseiket, hogy kizárják az Y2K-val kapcsolatos kockázatokat a biztosítási fedezet köréből, úgy az új kötvények esetében, mint a megújítandó szerződések előfeltételeinek megállapításakor.

XV.2.6.5 Joghatóság

A több joghatóság bevonásával végzett mérlegelések és megfontolások szükségesek sok üzletkötés és vita esetében, de az Y2K-probléma terén ezek döntő fontosságúak. Könnyen belátható például, hogy egy adott országban gyártott számítógép, egy másik országban kifejlesztett szoftverrel, egy harmadik országban üzemeltetve, az Y2K-val kapcsolatos meghibásodást követően, ismét egy újabb joghatóság területén okozhat esetleg gazdasági kárt. Továbbá, ha az Y2K-jogviták európai jelenséggé kezdnek testet öltetni, a keresettel élők igyekeznek majd vitás ügyeiket azon országok bíróságai elé terelni, amelyek tapasztalataik szerint kedvezően viszonyulnak az Y2K-problematikához. Annak mértékét, hogy ezt milyen feltételek között tehetik meg, a Brüsszeli és Luganói Egyezmények határozzák meg (ld. a „Joghatóság megállapítása” című táblázatot).

A Brüsszeli és Luganói joghatósági szabályok „lis pendens”-korlátozások hatálya alá tartoznak, azaz, ha az egyezmény valamely tagállamában működő bírósághoz keresetet nyújtottak be, és az eljárást indított, az egyezmény más tagállamában lévő bíróság nem tárgyalhatja az ügyet azonos tények alapján.

A legtöbb joghatóságban kiterjedt mértékű harmonizáció van érvényben a tekintetben, hogy rendelkezhetnek-e a bíróságok joghatósággal vagy sem, a joghatóságról szóló rendelkezés feltételei és kikötései szerint.

A kizáró értelmű joghatósági rendelkezés azonban nem akadályozza meg az alperest abban, hogy perbe bocsátkozzon bármely más bíróság előtt, és hogy a másik bíróság joghatósága alá vesse magát (ld. még „First Source” II(6), 17. számában megjelent cikket: „Ki ér oda elsőnek a bíróságra”, EK, 1997).

XV.3 Európai esetjog

A mai napig két olyan ítélt ügyről van tudomásunk Franciaországban, amelyekben a kérdés az volt, hogy vajon ki viselje a rendszer Y2K-megfelelővé tételének a költségeit, nevezetesen az eladó, vagy a vevő.

Az első esetben az információtechnológiai szolgáltató javára ítélt a bíróság (Tribunal de Commerce, Créteil, 16th June, 1998.). Ez az ítélet tehát elutasította a vevő keresetét, aki arra hivatkozott, hogy a szoftver Y2K nem megfelelősége olyan rejtett hiba, ami a szerződés hallgatólagos rendelkezéseinek a megsértését jelenti, illetve a tanácsadási-tájékoztatási kötelezettségnek a megszegését.

A második perben az elsőfokú bíróság szintén az információtechnológiai szolgáltató javára döntött, a karbantartás kérdésére helyezve a fő hangsúlyt (Tribunal de Grande Instance of Macon, 28th September 1998.). Az ítélet kimondta, hogy a termék karbantartására vonatkozó szerződéses kötelezettség nem jelenti azt, hogy a szállító köteles a szükséges adaptációk megtételére. Azonban a fellebbviteli bíróság (Court d'Appel of Dijon on 4th February 1999.) éppen ellentétesen ítélte meg az ügyet, igen kényes helyzetbe hozva ezzel az IT-szállítókat.

E második eset részletesen: **A Moiroux-Renoux v. Bel Air Informatique eset**

A Moiroux-Renoux (MR) egy általános javításokkal foglalkozó társaság. 1986-ban IT berendezéseket és szoftvert rendelt a Bel Air Informatique nevű cégtől (BAI). A szerződés megkötése után két évvel a BAI levelet küldött a MR-nek. Ebben kifejezetten jótállást vállalt a szoftverért, s azt, hogy biztosítja annak karbantartását, valamint az újabb verziókat. Ez a kötelezettségvállalás ingyenes volt, és korlátlan időre szólt.

1986 óta a BAI tájékoztatta a vevőit, hogy az adott szoftver nem Y2K-megfelelő, tehát ki kell majd cserélni. A MR szerint a szoftvert a BAI-nak ingyen kell kicserélnie, a termékért vállalt karbantartási kötelezettség részeként. A BAI viszont megtagadta az ingyenes adaptáció elvégzést. Ezért a MR eljárást indított a BAI ellen a macon-i Tribunal de Grande Instance előtt, keresetét a BAI-tól korábban kapott levélre alapítva.

Elsőfokú döntés: A bíróság elutasította az MR kereseti igényét, mert úgy ítélte meg, hogy a karbantartási kötelezettség alapján a szükséges Y2K-adaptációk megtételére nem köteles a BAI. A bíróság tehát korlátozta a karbantartási kötelezettség mértékét.

A bíróság világosan kimondta, hogy „a felperes a vásárlás napja óta tudott arról, hogy a szoftver nem Y2K-kompatibilis.” Kimondta azt is, hogy a működőképesség korlátaira a BAI már 1986-ban felhívta az ügyfeleinek a figyelmét, más szavakkal már jóval a probléma jelentkezése előtt. Ezen elemek hangsúlyozásával a bíróság tehát arra mutatott rá, hogy az alperes eleget tett a tájékoztatási kötelezettségének, ami a karbantartási szerződésből kifolyólag hárult rá.

Ez a döntés összecseng a szaktanácsadók álláspontjával, akik szerint az Y2K-igényekre a legfontosabb alapot a tanácsadási-tájékoztatási kötelezettség szolgáltatja.

A fellebbezési eljárás: A dijoni fellebbviteli bíróság viszont úgy ítélte meg, hogy az IT-szállító által vállalt kötelezettség alapján a vevő bízhatott abban, hogy „a 2000. évbe való átlépés különösebb gondot nem fog okozni, és szükség esetén a szoftver egyszerű javításával, módosításával megoldható a kérdés.”

A bíróság az eset összes körülményeit figyelembe véve döntött így, hogy különös tekintettel a határozatlan időre szóló karbantartási kötelezettség elvállalására. Következik ebből, hogy nem szabad erre az esetre úgy tekinteni, mintha általános jogelvként mondta volna ki a bíróság az IT-rendszer szolgáltatóinak a felelősségét.

XV.4 Függelék

XV.4.1 A nemzeti jogalkotás és tájékoztatás

Ország	Törvényhozás	Esetjog	Ipari fejlesztések
Anglia	Egyéni kezdeményezések, beterjesztett, de el nem fogadott törvényjavaslatok		- Akció 2000 - a kormányzat által finanszírozott munkacsoport (Nemzeti Infrastrukturális Fórum) - Számviteli, könyvvizsgálói és pénzügyi ágazat irányelveinek kiadása - Tőzsdei figyelmeztetések a nyilvánosan jegyzett cégek ellen - Elkötelezettség 2000 („erkölcsi” együttműködési megállapodás) - BSI (Angol Szabványügyi Hivatal) 2000-ik Év Megfelelési Szabvány meghatározása
Ausztria			Nincsenek különleges kezdeményezések
Belgium			- A Kereskedelmi Kamara információs szolgálatot üzemeltet a vállalkozások részére - Millenniumi Fórum 2000 (állami szerv) - Becsületbeli Kódex („erkölcsi” együttműködési megállapodás) - A tanácsadási kötelezettség elismerése az esetjog által, és ebben a vonatkozásban folytatása lehet a francia irányvonalnak - Eltérő álláspont attól függően, hogy a szerződés licence-, szolgáltatás- vagy értékesítési megállapodás - Pénzügyi ágazat irányelveket adott ki (Bank- és Pénzügyi Bizottság, valamint a Belgiumi Bankárok Egyesülete)
Finnország			- Magas fokú tudatosság az állami szféra, a nagyvállalatok, a kisvállalkozások és az önkormányzatok részéről 2000-ik Év számítógépes problémáin dolgozó munkacsoport és a Pénzügyminisztérium által létrehozott Y2K Együttműködési Csoport - A Finn Ipari és Munkáltatói Szövetség által finanszírozott Y2K-információs és oktatási szervezet magánvállalatok részére - A Finn Szabványügyi Szövetség által finanszírozott Y2K-kalauz a kisvállalkozások részére - A Pénzügyi Felügyeleti Hatóság által kidolgozott irányelvek a pénzügyi ágazat részére - Különböző szektorokban létrehozott kormányzati és kormányon kívüli millenniumi munkacsoportok
Franciaország	Y2K-törvény helyett a Ptk. alkalmazása	van ¹	- Nincsenek állami kezdeményezések, de a tőzsde megköveteli a közzétételt - A biztosítási ágazat nagyon aktív
Németország		nincs ²	- A Szövetségi Kormány 1999. áprilisi Előrehaladási Beszámolója, amely összegzi a közigazgatási és magán-szektor Y2K-ra vonatkozó tevékenységét - Miniszterek Munkacsoportja. Az összes minisztérium által képviselt Információs és Koordinációs Bizottság - Y2K-szakértői csoport a Kereskedelmi és Ipari Minisztérium keretein belül - A Szövetségi Kormány felszólította a vállalatokat és a kormányzati szerveket, hogy az Y2K-problémát a legmagasabb szinten kezelendő ügynek tekintsék - A magánszektor kezdeményezései - Akció 2000 - a kormány által finanszírozott munkacsoport a 2000. évvel kapcsolatos tevékenységek összehangolásáért
Görögország			- Az Ír Számítástechnikai Társaság és a Kereskedelmi Kamara munkálkodik a probléma tudatosításában - Figyelemfelkeltő kezdeményezések a kormányzati szervek és a kereskedelmi szövetségek által is
Írország			
Olaszország		van	
Hollandia		van ³	
Norvégia			A Norvég Értékpapír és Kereskedelmi Hatóság kötelezettségeket állapított meg a pénzügyi intézmények számára
Portugália	van		A kormányzat által támogatott Y2K-cselekvési program készült
Skócia			A helyzet ugyanaz, mint Angliában
Spanyolország	van	van ⁵	- Megalakult a 2000. év Munkabizottsága - Számviteli, könyvvizsgálói és tőzsdei irányelvek kerültek kiadásra
Svédország	van ⁶		- A közjogi hatóságok magas fokú tudatossággal rendelkeznek és munkálkodnak a kérdés megoldásán - A 2000. évnek való megfelelés fogalmi meghatározása - A könyvelők és a könyvvizsgálók ragaszkodnak a 2000. évi nyilatkozatokhoz, mielőtt az elszámolások hitelesítésre kerülnek
Svájc			- Néhány kisebb méretű kormányzati akció - Az ipari szövetségek segítség nyújtása a tagjainak
Egyesült Államok	van ⁷	van ⁸	A SEC (Értéktőzsde Bizottság) útmutatója a 2000-ik évi adatközlésekkel kapcsolatban

¹ Két ítélt ügy (lsd. az „Európai esetjog” című írást.)

² Egy bírósági eljárás már megindult, de döntés még nincsen. Az ügy, amely jelenleg döntésre vár, azt vizsgálja, hogy felelősséggel tartozik-e az ügyvezető-igazgató a részvényesekkel és a céggel szemben. (A döntés feltehetően ezen a nyáron fog megszületni.)

³ Két ítélt ügy.

⁴ 1999. március 17-én kelt 58/98. sz. jogszabály. Ez csak azt biztosítja, hogy a nyilvános ajánlattételi szabályok nem vonatkoznak a közjogi személyek által való Y2K-val kapcsolatos szoftverek és hardverek beszerzésére.

⁵ Egy ügyben - melyről még nincs végleges jelentés - egy szoftver-szállítót, aki azt vállalta, hogy szoftver-támogatást nyújt a szerződés időtartama alatt, az Y2K-probléma ingyenes megoldására köteleztek.

⁶ A kormányzati szervezeteknek meg kell felelniük az Y2K elvárásoknak 1999. június 1-ig, de nem büntetik a határidő betartásának elmulasztását.

⁷ A 2000. évi megfelelésséggel kapcsolatos információkról és nyilatkozatokról, valamint a Vizsgálati Eredmények és a Pénzügyi Intézmények 2000. évi megfeleléséről szóló törvények. További jelentős állami jogalkotás van folyamatban (Y2K törvény). Néhány állam már törvényt hozott a kormányzati hivatalok immunitási jogáról pereskedés esetére.

⁸ Az 1999. februári helyzet szerint 39 megindított per, amelyből 10 befejezett és 5 elutasított volt.

XV.4.2 Az óra indítása

A keresetek benyújtásának a határideje az egyes országokban

Ország	A kártérítési kereset alapja	Határidő (év)	A határidő számításának kezdete				„Hosszú” határidő (év)	A hosszú lejáratú határidő számításának kezdete	
			Szerződés megkötése	Szerződés megszégése ¹	Kár jelentkezése	Felperes tudomást szerez a kárról és a felelős személyről		Felperes tudomást szerez a kárról	Egyéb
Anglia	Szerződés	6		igen					Leszállított termék
	Szerződésen kívül	6			igen				
	Jogsabály	3			igen		10		
Ausztria	Szerződés	3				igen			
	Szerződésen kívül	3				igen			
	Jogsabály	6 hónap ²	igen ³			igen			
Belgium	Szerződés	10		igen					Károkozó esemény
	Szerződésen kívül	5				igen	20		
Dánia	Szerződés	20	igen				5	igen	
	Szerződésen kívül	20			igen		5	igen	
	Jogsabály ⁴	10	igen		igen		3	igen	
	Jogsabály ⁵	1	igen ⁶						
Finnország	Szerződés	10	igen						Piacra bevezetett termék
	Szerződésen kívül	10			igen				
	Jogsabály	1				igen	10		
Franciaország	Szerződés	3 hónaptól 30 évig ⁷			igen				Piacra bevezetett termék
	Szerződésen kívül	10			igen				
	Jogsabály	10							
Németország	Szerződés	6 hónaptól 30 évig ⁸		igen					
	Szerződésen kívül	3				igen			
	Jogsabály ⁹	6 hónap				igen			
Görögország	Szerződés	3 hónaptól 5 évig		igen					Károkozó esemény
	Szerződésen kívül	5				igen	20		
	Jogsabály	3 hónap				igen			
Írország	Szerződés	6		igen					
	Szerződésen kívül	6			igen				
	Jogsabály	3			igen		10		
Olaszország	Szerződés	10 ¹⁰		igen					Károkozó esemény
	Szerződésen kívül				igen				
Hollandia	Szerződés	5				igen ¹¹	20		Károkozó esemény
	Szerződésen kívül	5				igen	20		
	Jogsabály	2				igen			
Norvégia	Szerződés	3 ¹²							
	Szerződésen kívül	3				igen ¹³			
	Jogsabály	ésszerű idő ¹⁴				igen			
Portugália	Szerződés	2 ¹⁵		igen					
	Szerződésen kívül	3 ¹⁶	igen		igen		10		
Skócia	Szerződés	5		igen					Piacra bevezetett termék
	Szerződésen kívül	5			igen		20	igen	
	Jogsabály	3				igen	10		
Spanyolország	Szerződés	15			igen				
	Szerződésen kívül	1				igen			
Svédország	Szerződés	10 ¹⁷		igen			10		Szerződés dátuma
	Szerződésen kívül	10 ¹⁸				igen	10		
	Jogsabály	2		igen			10		
Svájc	Szerződés	1 ¹⁹		igen			5 vagy 10		
	Szerződésen kívül	1				igen	10		

¹ Tipikusan, amikor hibás terméket szállítottak vagy szolgáltatást nyújtottak.

² Szavatosság megszégésért ingóságok esetében; egyébként 3 év ingatlanok esetében.

³ Kivéve, ahol az eladó garantálja a termék bizonyos tulajdonságait, amikor is az időt attól kezdve számítják, amikor a vevő a hibáról tudomást szerez, vagy tudomást kellett volna szereznie.

⁴ Termékfelelősségi törvényhozás.

⁵ Termékértékesítési törvényhozás.

⁶ Ha a veszteség az árucikkbe beépített chip-re vonatkozik. A dán jogtudományban széleskörűen elfogadott - de a bíróságok által még meg nem erősített - tétel, hogy az egyénileg programozott szoftverek nem termékek, hanem szolgáltatások, és ily módon az 1 éves határidő által nincsenek érintve.

⁷ Az általános 30 éves határidő 10 évre csökken, ha a kötelezettségek az üzletmenet alatt lépnek fel.

⁸ A követelés alapjától függ (pld. hibák, szerződéses kötelezettségek megszégése, család).

⁹ Szavatossági megszégés követelésére.

¹⁰ Rövidebb törvénykorlátozások vonatkozhatnak.

¹¹ A vásárló köteles tájékoztatni a szállítót a hibáról, az annak észlelésétől számított ésszerű időn belül.

¹² Néhány eseten kívül az általános szabály 13 év.

¹³ Biztosító esetében a korlátozó határidő csak 2001. január 1-től kezdődik.

¹⁴ Hogy mi számít „ésszerű időnek”, szigorúan csak az üzletfelek közötti szerződésekkel kapcsolatban lehet értelmezni.

¹⁵ Néhány esetben - pl. a fogyasztók részére történő értékesítés esetében - a határidő meghosszabbodik 5 évre. Mivel egy szoftvert két évnél jelentősen hosszabb ideig használnak, várhatóan az öt éves határidőt fogják alkalmazni.

¹⁶ Hat hónap szavatossági jog esetén.

¹⁷ Azon követelésekre, melyeket kellő időben jelentettek be: a legtöbb szoftver és hardver szállítási-szerződés tartalmaz egy határidőt - általában hat hónap és egy év között -, amely alatt a felhasználónak értesítenie kell a szállítót a hibákról vagy a hiányosságokról.

¹⁸ A felhasználónak két éven belül értesíteni kell a szállítót a hibákról vagy hiányosságokról.

¹⁹ A követelések semmissé válhatnak, ha a termékeket nem vizsgálták meg.

XV.4.3 Kizáró és korlátozó rendelkezések

Ország	A szerződés típusa	Kizárható felelősség				Feltételek			Értelmezés	
		Fizikai kár		Gazdasági kár	Tisztességes és ésszerű	Fedi a „circ”-et ¹	Nem jelentős hanyagság vagy szándékos ²	Egyéb ³	Contra proferentem	A bíróság módosíthatja-e a szerződést
		Személyi sérülés	Vagyoni kár							
Anglia	Általános	igen	igen	igen		igen	igen		igen	nem
	Fogyasztói Szabvány ⁴	nem	nem	igen	igen		igen		igen	nem
Ausztria	Általános	igen	igen	igen	igen		igen	igen	igen	nem
	Fogyasztói	nem	igen	igen	igen		igen		igen	nem
Belgium	Általános	igen	igen	igen			igen	igen	nem	nem
	Fogyasztói/Szabvány	igen	igen	igen			igen		nem	nem
Dánia	Általános	nem	nem	igen			igen		nem	nem
	Fogyasztói/Szabvány	nem	nem	nem			igen		nem	nem
Finnország	Általános	igen	igen	igen	igen		igen		nem	igen
	Fogyasztói Szabvány	nem	nem	nem			igen		nem	igen
Franciaország	Általános	nem	igen	igen	igen		igen	igen	nem	igen
	Fogyasztói/Szabvány	nem	igen	igen	igen		igen		igen	nem
Németország	Általános	igen	igen	igen			igen		nem	nem
	Fogyasztói ⁵ /Szabvány	igen	igen	igen			igen	igen	nem	nem
Görögország	Általános	nem	igen	igen	igen	igen	igen		igen	igen ⁶
	Fogyasztói Szabvány	nem	nem	igen	igen	igen	igen		igen	igen ⁶
Írország	Általános	igen	igen	igen	nem ⁷	igen		igen	igen	nem
	Fogyasztói	igen	igen	igen	igen				igen	nem
Olaszország	Általános	igen	igen	igen			igen		igen	nem
	Fogyasztói	nem	nem	nem					nem	nem
Hollandia	Általános	nem	nem	igen	igen		igen		nem	nem
Norvégia	Általános	igen	igen	igen	igen		igen	igen ⁸	igen	igen
Portugália	Általános	nem	nem	igen					nem	igen
	Fogyasztói	nem	nem	igen					nem	igen
Skócia	Általános	igen	igen	igen		igen			igen	nem
	Fogyasztói Szabvány	igen	igen	igen	igen ⁹				igen	nem
Spanyolország	Általános	nem	nem	nem ¹⁰			igen	igen	igen	igen
	Fogyasztói	nem	nem	nem			igen	igen	igen	igen
Svédország	Általános	nem	nem	igen	igen	igen	igen		igen ¹¹	igen
	Fogyasztói	nem	nem	igen					igen	igen
Svájc	Általános	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen

¹ A szerződéses kikötés szövege fedi a különleges körülményeket.

² Csalás, rosszhiszeműség vagy egyéb szándékos cselekmény.

³ Általában nem ellenkezik a jó erkölcs védelmével, vagy a szerződést nem fosztja meg a lényegétől, vagy a teljes nem teljesítéstől.

⁴ Üzleti szerződések, az egyik fél írásban rögzített szabványfeltételei szerint.

⁵ De nem vonatkozik a termékfelelősségi törvényhozás szerinti követelésekre.

⁶ Még kisebb hanyagság esetén is.

⁷ A termékértékesítési törvényhozás alá eső feltételeket kivéve.

⁸ Ha a szöveg nem világos, az „egyenlőtlen” szerződések általában olyan módon kerülnek értelmezésre, amelynek segítségével kiegyensúlyozottabb viszony hozható létre a felek között.

⁹ A skót bíróság általában követi az angolt ebben a kérdésben, mivel ugyanaz a törvény vonatkozik mindkét joghatóságra. Igaz, kissé eltérő tesztet alkalmaznak, amikor azt fontolgatják, hogy „ésszerű-e” bizonyos klauzula.

¹⁰ Csak a veszteség bizonyos elemeit lehet kizárni (pld. nyereségvesztés).

¹¹ A feltételeket úgy értelmezik, hogy maximális hatékonyságot biztosítsanak a felek közötti eljárások során.

XV.4.4 A szoftverek típusai

Hogyan ítéli meg a törvény a nem megfelelő szoftver hiányosságát?

Ország	A szoftver-szerződés meghatározása ¹	A szükséges szabvány		Lényeges tényezők a szabványnak való megfelelés megállapítására				
		A tervezett használatra megfelelő ²	Megfelelő szakértelemmel készített	Általános ipari gyakorlat ³	Mikor készítették a szoftvert	Várható élettartam	A szerződés feltételei	Frissítési, karbantartási kötelezettségek
Anglia	Áru értékesítése	igen	igen	igen		igen	igen	igen
Ausztria	Szolgáltatás nyújtása	igen ⁴	igen ⁶	igen	igen	igen ⁵	igen	igen
Belgium	N. j.	igen	igen	igen	igen	igen	igen	
Dánia	N. j.	igen	igen		igen	igen		
Finnország	Áru értékesítése ⁷	igen ⁸		igen	igen	igen	igen	
Franciaország	Áru értékesítése ⁹	igen		igen	igen	igen	igen	igen
Németország	N. j.	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Görögország	Áru értékesítése	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Írország	Szolgáltatás nyújtása	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Írország	Áru értékesítése	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Olaszország	Szolgáltatás nyújtása	igen ¹⁰	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Hollandia	N. j.	igen	igen ¹¹	igen ¹²	igen	igen	igen	igen
Norvégia	Áru értékesítése	igen		igen	igen	igen	igen	
Portugália	N. j.	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Skócia	Áru értékesítése	igen	igen	igen	igen	igen	igen	igen
Spanyolország	Szolgáltatás nyújtása	igen	igen	igen				
Spanyolország	Áru értékesítése ¹³	igen	igen	igen				
Svédország	Szolgáltatás nyújtása	igen	igen	igen	igen	igen	igen	
Svédország	Áru értékesítése	igen	igen	igen	igen	igen	igen	
Svájc	Szolgáltatás nyújtása	igen	igen	igen		igen	igen	igen
Svájc	Áru értékesítése	igen	igen	igen		igen	igen	igen

¹ A legtöbb országban a törvényhozás általában nem rendelkezik arról, hogy a szoftvert árunak vagy szolgáltatásnak kell-e tekinteni. Az árunak vagy szolgáltatásnak való minősítésnek néhány országban nincs különösebb jelentősége a szükséges szabvány megállapításában („N. j.”-vel jelezve a táblázatban).

² A „célnak megfelelő” szabványtól kevésbé szigorúbb: csak azon felelősség, amikor a szoftver nem felel meg az általános ipari gyakorlatnak.

³ Ugyanazon időben leszállított hasonló szoftverrel kapcsolatban.

⁴ A Standard szoftverekre és 1995. után létrehozott szoftverekre vonatkozik, azaz feltételezik, hogy az 1995. után írt szoftver a századforduló után is működni fog.

⁵ Általában 5 év a szoftverekre.

⁶ Az 1995. előtt készült egyedi szoftver.

⁷ Ha a szerződés elsősorban áru szállítására vonatkozik, a szoftvert és szolgáltatást is tartalmazó szerződést áru értékesítésének kell tekinteni.

⁸ A vásárló kötelezettsége az árut a leszállításkor megvizsgálni, és észszerű határidőn belül jelezni a hibát. Bár ez nem vonatkozik közvetlenül a szoftver vagy a szolgáltatási szerződésekre, ugyanezt az elvet analógia alapján erre az esetre is lehet alkalmazni.

⁹ Ha szellemi alkotások joga átruházásával jár együtt. Más különben licence-szerződésnek - standard szoftver esetében -, vagy szolgáltatás-nyújtási szerződésnek - egyedi szoftver esetén - minősül.

¹⁰ Standard szoftver.

¹¹ Testre szabott szoftver.

¹² A Dán Millenniumi Bizottság - a dán kormány és ipar kezdeményezésre alapított szerv -, 1995. január 1-ét tekinti ilyen dátumnak az esetjogban. Bár nincsen különösebb joghatása ennek a nyilatkozatnak, azért valószínű, hogy jelentős befolyással lesz a dán bíróságokon. Némely szerző egyébként vitatja, hogy egy bizonyos időpont meghatározása megfelelő megoldást jelent-e. Mindenesetre egyértelmű, hogy egy időpont nem lehet az egyetlen alkalmazható tényező a szabványnak megfelelés eldöntésében.

¹³ Néhány kommentárszerző a szoftvert irodalmi alkotásnak tekinti, mivel az szerzői jogvédelem alá eshet.

XV.4.5 A joghatóság megállapítása

A European Motors nevű cégnek az önök országában van egy telephelye. Hogyan állapítják meg a bíróságok, hogy van-e joghatóságuk az Electrical Co. - amelynek telephelye más országban van - ellen benyújtott keresetet elfogadni, ha a szegődés:

Kizárólagos joghatósági rendelkezést tartalmaz, amely az Ön országát nevezi meg.

Nem kizárólagos joghatósági rendelkezést tartalmaz, de az Ön országát nevezi meg.

Kizárólagos joghatósági rendelkezést tartalmaz, és egy másik országot nevez ez meg.

Nem kizárólagos joghatósági rendelkezést tartalmaz, amely egy másik országot nevez meg.

Ország Az EM székhelye	Feltételek ¹		Az EM székhelyű bíróságok joghatóságot vállalnak, a klauzula szerint				Ha más ország rendelkezik kizárólagos joghatósággal
	Az EM székhelye Brüsszelhez vagy Luganohoz tartozó tagállamban van?	Az EC Brüsszelhez vagy Luganohoz tartozó tagállamban van?	Az EM székhelyének országát kizárólagos joghatósággal rendelkezik	EM székhelyének országát nem kizárólagos joghatósággal rendelkezik	Más ország rendelkezik kizárólagos joghatósággal		
Általános helyzet							Feltételek
Anglia	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	A bíróságnak megfelelő joghatósággal kell rendelkeznie, pl. azért, mert a kereset Angliában teljesítendő szerződéses kötelezettségek megszegése miatt nyújtották be
Ausztria	igen ²	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	Ausztriában teljesítendő kötelezettségek
Belgium	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	Az alperes székhelye, Belgiumban teljesítendő kötelezettségek
Dánia	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	Ha megfelel a dán eljárási jog szabályainak
Finnország	Csak Lugano	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	Finnországi tulajdon, vagy idézés, vagy telephely
Franciaország	igen	igen	igen	igen	nem	igen	Ha a külföldi bíróság kijelölése kizárólag a felperes érdekében történt - aki lemondhat a kedvezményről és elfogadja a francia bíróságot -, vagy ha ellenkezik ez a francia közrenddel
Németország	Csak Brüsszel	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	Németországban teljesítendő kötelezettségek
Görögország	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	Görögország a megfelelő fórum
Írország	igen	igen nem	igen igen	igen igen ³	nem nem	igen igen	Írországon teljesítendő kötelezettségek
Olaszország	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	nem nem	Alapvető kérdés az is, hogy hol lett a szerződés megkötve, vagy Írországnak történt-e alávetés
Hollandia	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	nem igen	A felperes székhelye az az ország, ahol a kötelezettséget teljesíteni kellett. Holland állampolgár által kezdeményezett nem EU országbeli alperes ellen
Norvégia	Csak Lugano	igen nem	igen igen	igen nem ⁴	nem nem	igen nem	Az alperes vagyonnal rendelkezik Norvégiában
Portugália	igen	igen	igen	igen	nem	igen	A törvénykezés ún. központja Skócia, pl. azért, mert itt a székhely, szerződés teljesítésének a helye stb.
Skócia	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen ⁵ igen	
Spanyolország	igen	igen	igen	nem megengedett ⁶	nem	igen	Az alperes vagyonnal rendelkezik Svédországban
Svédország	igen	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	igen igen	
Svájc	Csak Lugano	igen nem	igen igen	igen igen	nem nem	nem lehetőség	

¹ Abban az esetben, ha nem az Egyezményhez tartozó országból való az alperes, a bíróság a saját jogszabályaival kerül ellenétbe - mármint a Brüsszeli vagy a Luganói Egyezmény szabályaival - annak eldöntése során, hogy elfogadja-e vagy sem a joghatóságot. Néhány országban a helyzet lényegében ugyanaz akkor is, ha az alperesnek az Egyezményhez tartozó országban van a székhelye, és akkor is, ha nem.

² Az Európai Polgári Joghatósági Egyezmény (European Civil Jurisdiction Convention, ECJC) (a Brüsszeli Egyezménnyel megegyező): az Ausztriában hozott ítéleteket nem ismerik el az ECJC tagállamokon kívül, és ezért nem lehet azokat érvényesíteni. Tehát a tárgyalásnak csak akkor van értelme, ha az alperes vagyonnal rendelkezik egy ECJC tagállamban.

³ Az alapvető kérdés nemzetközi tárgyalása nem biztos, hogy elkerülhetetlen lesz. Egyike lesz azon tényezőknek, melyeket figyelembe vesznek a bírósági megítélés gyakorlásában.

⁴ A bíróságok általában figyelembe veszik, mely joghatósághoz áll a vita a legközelebb (az Irma Mignon-szabály).

⁵ A skót bíróságok nem lesznek kizárva a joghatóság vállalása alól, hacsak a joghatósági klauzula kifejezetten nem ítéli oda a joghatóságot egy másik bíróság részére.

⁶ Elvben, ilyen fajta klauzula hatálytalan, mivel nem jelenti ki egyértelműen, mely joghatóságnak kell a keresetet meghallgatnia. Egy nem-exkluzív joghatósági klauzula csak akkor lesz érvényes, ha az egyik fél javát szolgálja (pl. ha az egyik fél közül bármelyiknek joga lenne megválasztani a pereskedés helyét).

